

SUMAR

DIALOGURI PROFESIONALE

SCHIMB DE EXPERIENȚĂ PROFESIONALĂ ÎNTRE BIBLIOTECILE JUDEȚENE DIN JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK (UNGARIA) ȘI MARAMUREȘ	3
O VIZITĂ VIRTUALĂ LA BIBLIOTECILE DIN ȚARĂ EPISODUL 2: BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "OCTAVIAN GOGA" CLUJ	5
WORKSHOP LA INSTITUTUL GOETHE – BUCUREȘTI.....	7
GAUDEAMUS IGITUR.....	11

AGENDĂ DE BIBLIOTECĂ

AGENDA BĂIMĂREANĂ.....	12
PROGRAMUL „AMERICAN CORNERS” ÎN BAIA MARE.....	15
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU” – PARTENERĂ LA UN PROIECT EUROPEAN	16
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU”, DE DOUĂ ORI AMFITRION AL CONCURSULUI <i>CINE ȘTIE CÂȘTIGĂ...</i>	18
DASCĂLUL, UN URIAȘ PRINTRE PITICI	20
TOAMNA... PE SIMEZE, PE RAFTURI ȘI ÎN VITRINE	20

ACTIVITATEA METODICĂ

ANUL 2005 – SCURTĂ RETROSPECTIVĂ A ACTIVITĂȚII DE ASISTENȚĂ METODICĂ.....	22
CONCLUZII ÎN URMA TESTULUI DE VERIFICARE A DEPRINDERILOR ȘI CUNOȘTIINȚELOR PROFESIONALE	23

PERSONALITĂȚI MARAMUREȘENE

CONTRIBUȚII BIBLIOGRAFICE LA UN PORTRET: SĂLUC HORVAT	25
DE VEGHE... LA ȘEVALETUL LUI MIKOLA: VERONICA.....	27
GÂNDURI LA CEAS ANIVERSAR.....	29

MIC DICȚIONAR AL LOCALITĂȚILOR DIN MARAMUREȘ

ORAȘUL CAVNIC	31
---------------------	----

NOTE DE LECTURĂ

SĂLUC HORVAT - ÎNSEMNĂRI PE MARGINI DE CĂRȚI	42
CATALOG SĂTMĂREAN DE CARTE VECHE	44
FĂRÂMIȚA DE CARTE	8
CE SE CITEA ÎN ȚĂRILE ROMÂNE; "LA LIMITA EUROPEI CIVILIZATE". BIBLIOTECA PERSONALĂ – SIMBOL AL ASPIRAȚIILOR SPRE CULTURA EUROPEANĂ	46
ȘINCAI, GHEORGHE. ELEMENTA LINGUAE DACO-ROMANAE SIVE VALACHICAE, BUDA, 1805 – 200 DE ANI DE LA APARIȚIE	48
ECOURILE REVISTEI "FLOARE DE LATINITATE" ÎN INIMA NOASTRĂ.....	53
O LUCRARE DE REFERINȚĂ PENTRU ISTORIA NOASTRĂ LOCALĂ: "CIRCULAȚIA CĂRȚII ROMÂNEȘTI PÂNĂ LA 1850 ÎN JUDEȚUL MARAMUREȘ" DE AUREL SOCOLAN.....	45

PAGINI CULTURALE

MANIFESTAREA "CĂRȚILE ANULUI" – PRIVIRE RETROSPECTIVĂ.....	55
IONIȚĂ VOIȚA SUCEVEANUL, UN CĂRTURAR PEREGRIN PRIN MARARAMUREȘ	60
S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI (EXTRASE DIN ARTICOLE ALE ZIARULUI "PENTRU SOCIALISM").....	63
ALTE PREZENȚE ALE DIASPOREI ROMÂNE ÎN CADRUL COLECȚIILOR BIBLIOTECII JUDEȚENE "PETRE DULFU" BAIA MARE: ANGELA CROITORU	50
SĂ RÂDEȚI ȘI ATUNCI CÂND EU NU VOI MAI FI !.....	66

SCHIMB DE EXPERIENȚĂ PROFESIONALĂ ÎNTRE BIBLIOTECILE JUDEȚENE DIN JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK (UNGARIA) ȘI MARAMUREȘ

Gabriel STAN

Vă voi prezenta, în cele ce urmează, dragi colegi, dubla noastră întâlnire cu bibliotecarii de la Biblioteca Județeană „Versey Ferenc” Jász-Nagykun-Szolnok, cu o succintă retrospectivă a programului din Maramureș și o mai amplă expunere a ceea ce s-a văzut în Ungaria.

Am pornit la drumul cunoașterii reciproce, al lărgirii orizontului profesional și cultural prin vizita delegației ungare în Maramureș, în perioada 11-13 iulie 2005. Ea a fost compusă din patru persoane: Bertalan Kovács Piroska, director, Illés Julianna, șef serviciu metodic, László Cecilia, reprezentanta Centrului de Informare Europeană, și Gyuresik László.

După o scurtă odihnă, s-a purces la prezentarea bibliotecii noastre, a cărei modernitate și dotare (spații largi, numeroase locuri pentru lectură) i-a impresionat. Întâlnirea cu bibliotecarii băimăreni s-a desfășurat într-o ambianță plăcută, temele dezbătute fiind în special cele de îndrumare metodologică și de funcționare a Centrului de Informare Europeană în biblioteci, prelungite fiind pe parcursul unei colegiale din cadrul instituției.

Ziua a doua a fost deosebit de încărcată, parcurgând prin Maramureș următorul traseu:

- Săpânța: biblioteca comunală, mănăstirea și Cimitirul Vesel;
- Câmpulung la Tisa: biblioteca comunală și masa de prânz acasă la bibliotecara Jutka Benedec care, nu întâmplător, este maghiară;
- Sighetu Marmăției: biblioteca municipală, Memorialul victimelor comunismului și al Rezistenței;
- Bârsana: mănăstirea și biblioteca;
- Băiuț: biblioteca comunală (cea mai frumoasă și mai modernă din județ);
- Rohia: biblioteca mănăstirii și Casa Poetului, unde am luat și o cină călugărească.

A treia și ultima zi a fost cea dedicată întâlnirii cu oficialitățile județului, respectiv președintele Consiliului Județean Maramureș,

Marinel Kovacs, și prefectul de Maramureș, Böndi Gyöngyike, unde s-au exprimat speranțe pentru o fructuoasă colaborare atât la nivelul biblioteconomic între instituțiile noastre, cât și la nivel global între cele două județe înfrățite.

Ultimele obiective din Baia Mare vizitate au fost: Muzeul de Artă, Centrul de Afaceri Millenium și Muzeul de Mineralogie, iar punctul terminus al traseului maramureșean a fost la Castelul din Coltău, unde este amenajată Casa memorială „Petőfi Sándor”.

Programul s-a încheiat cu evaluarea schimbului de experiență și organizarea unei conferințe de presă.

În perioada 24-26 octombrie 2005, a fost rândul delegației maramureșene să facă deplasarea în Ungaria, prin următorii reprezentanți: Teodor Ardelean, director al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, Georgeta Mich, bibliotecar comunal în Bârsana, Gabriel Stan, bibliotecar (Secția Periodice), și Ioan Micle, administratorul Bibliotecii „Petre Dulfu”.

Ajunși în Szolnok, după un scurt popas la bibliotecă, am început „în forță” cu vizita la președintele Consiliului Județean și apoi la prefectul județului, unde am putut constata că se pune un mare accent pe sprijinirea bibliotecilor și a celorlalte instituții de cultură. O binevenită (mai ales pentru mine, „ocnașul delegației” – translatorul, modest, de limbă maghiară) plimbare pe malul Tisei a precedat meteorica, din păcate, vizită la Muzeul Județean „Damjanich János”, unde am putut admira evoluția din epoca preistorică până în Evul Mediu a băștinașilor locului și, mai apoi, a celor două populații nomade stabilite acolo care dau și numele județului: jász-ii (veniți din zona indo-iraniană) și kun-ii (din zona Caucazului).

În ziua a doua, ungurii s-au „răzbunat” pe noi printr-un program la fel de încărcat și de obositor, însă deosebit de instructiv și de util în perspectiva integrării nu numai din punct de vedere economic, ci și cultural, (în speță la nivel de biblioteci) în Uniunea Europeană. Un prim impact plăcut, dar în același timp amar (știm noi de ce), a fost proaspăt renovata bibliotecă orășenească din

Jászberény, aflată în curs de amenajare (într-o fostă sinagogă), dar vădit ridicată la un nivel de performanță demn de a satisface exigențele europene. Tot aici am fost poftiți în Azilul de bătrâni de la Mănăstirea franciscană din localitate, a cărei biserică este cea mai frumoasă pe care am avut prilejul să o văd până acum.

A urmat biblioteca orașului Gödöllő, care nu a făcut decât să confirme faptul că în Ungaria bibliotecile sunt aduse la locul lor în rândul instituțiilor culturale, adică undeva în vârful ierarhiei acestora, conștientizat fiind faptul că sunt, alături de școli, o rampă de lansare pentru orice fel de activitate creatoare și sâmbure al progresului comunității. De la biblioteca secolului XXI, am trecut la Castelul Regal al secolului XIX, unul dintre locurile de reședință favorite ale împărătesei Elisabeta a Austro-Ungariei, poreclită Sissi. Evident, admirația noastră a fost totală.

Punctul culminant al „turului de forță”

din acea zi l-a constituit **Biblioteca Metropolitană „Ervin Szabó” din Budapesta**, găzduită în palatul unui conte, și care în anul 2004 și-a aniversat cei 100 de ani de la înființare. Dacă nu ar fi trebuit să traduc, desigur că aș fi rămas mut de admirație, într-atât de maiestuos este templul acela dedicat cu atâta generozitate Cărții. Salonul mare de bal, salonul mic de bal, sala de mese, camera de oaspeți, fumoarul, salonul de aur și salonul de argint, toate compartimentele minunate ale palatului păstrează, în urma renovărilor, acel iz aristocratic de pe vremea monarhiilor, toate piesele de mobilier și de decor fiind refăcute după formatul lor original. Categorie, ți-e mai mare dragul să pătrunzi și să citești într-un asemenea ambient, căpătând, poate, nu numai un ușor sentiment de înălțare intelectuală, ci și senzația de a fi parte a unei nobile mișcări nu foarte demult apuse.

Aș da câteva date despre această superbă bibliotecă:

- are 60 de filiale în Budapesta, cu un total de 333 de angajați, la sediul central aceștia fiind încadrați cu diferite norme (de la 4 până la 8 ore), programați în așa fel încât să fie acoperite mai bine orele de vârf;
- suprafața totală este de 15.000 mp, cu numeroase spații deschise, 11 săli de lectură, o sală de Internet, bibliotecă pentru copii (numită „Dragonul” și decorată ca atare) și o cafenea;
- fondul cuprinde circa 1.500.000 unități de bibliotecă: 800.000 de cărți, peste 1.000 de publicații seriale ungurești și străine, 500.000 de imprimate de mici dimensiuni și 40.000 de documente audiovizuale. Printre acestea se numără, desigur, documente de patrimoniu și bibliografie locală;
- o secție pentru nevătători, cu 300 de utilizatori înscrși, dotată cu tastaturi Braille, acces la Internet special, echipament de fonocopiere (textul scris devine informație audio) și de audiere, aparate de multiplicat și imprimante corespunzătoare acestei categorii de utilizatori;
- numărul utilizatorilor înscrși este de 70.000, iar afluxul acestora este de 4.000-6.000 pe zi;
- numărul maxim de documente ce se pot împrumuta: opt cărți pe timp de patru săptămâni, șase CD-uri sau trei CD-ROM-uri pe o săptămână, trei DVD-uri sau trei casete video pe două zile, șase partituri pe patru săptămâni (toate acestea cu posibilitatea prelungirii de două ori, fie telefonic, fie prin pagina de Internet).

Împreună cu filialele, Biblioteca Metropolitană „Ervin Szabó” este cea mai mare rețea de biblioteci din Ungaria și, premiile obținute o arată, se ridică cu succes la nivelul celor din Occident.

Ziua încărcată de delectări profesionale am încheiat-o relaxant admirând luminile capitalei dunărene de pe Muntele Gellért, unde am și luat cina, la elegantul Restaurant Citadella.

Prima vizită din ultima zi a fost la o **bibliotecă comună din Tószeg**, de a cărei eleganță am fost asigurați că nu e o excepție în rândul bibliotecilor publice de la sate. La cei 4.800 de locuitori, există un fond de peste 20.000 de volume, un spațiu de lectură pentru adulți și unul pentru copii, cu șapte calculatoare pentru căutare informatizată și acces la Internet.

De asemenea, biblioteca din comuna cu cea mai lungă denumire din Ungaria,

Jászfelsőszentgyörgy, amenajată în clădirea Casei de Cultură (ca și precedenta, de altfel), are un fond de carte bogat și nou, dotată fiind și aceasta cu calculatoare conectate la Internet. Precum la toate celelalte biblioteci din Ungaria, și aici se regăsește, la loc de cinste, colțul cu documente legate de Uniunea Europeană.

A urmat, la întoarcerea în Szolnok, un alt parcurs al unei biblioteci școlare, de la un Colegiu Economic și de Turism, cu dotări la nivelul celor văzute până atunci. Adică la înălțime.

La final am făcut un tur, mai pe îndelete, al bibliotecii județene din Szolnok care, spre deosebire de celelalte, mai proaspăt renovate, a fost reamenajată ceva mai în urmă, în anul 1997,

fiind astfel puțin mai modestă din punct de vedere arhitectural, cu spații, totuși, destul de generoase și, curios pentru noi, cu săli de lectură deschise, comunicante între ele și cu secțiile adiacente. Acestea sunt gândite, însă, în așa fel încât silențiozitatea lor să crească treptat, odată cu pătrunderea către capete. Aici cititorii își aleg liber cărțile de pe raft (câte doresc) și le lasă pe masă la plecare pentru ca bibliotecarul să le poată evidenția statistic.

În afară de constatarea, generală, că pretutindeni în Ungaria (sau cel puțin pe unde am umblat noi) s-a rezolvat accesul neîngrădit în instituțiile publice și de faptul de a fi remarcat importanța deosebită acordată Centrelor de Informare Europeană, două lucruri, de detaliu, aș mai puncta, în legătură cu biblioteca județeană din Szolnok: că Secția pentru copii are niște scăunase foarte ingenioase pentru micuții cititori (mi-ar veni greu să le descriu aici) și că Legătoria are, pe lângă materialele uzuale și la noi, utilaje de comprimat (în loc de discuri de plumb) și un aparat multifuncțional pentru tăiere și cine mai știe ce (n-am apucat să aflăm prea multe detalii).

Experiența ungară a fost, așadar, cât se poate de instructivă, iar, ca o concluzie, îmi exprim convingerea că vom avea încă multe de învățat din această colaborare și nutresc speranța să putem ajunge cât mai curând la nivelul lor, atât ca dotări, cât și ca eficiență.

O VIZITĂ VIRTUALĂ LA BIBLIOTECILE DIN ȚARĂ EPISODUL 2: BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "OCTAVIAN GOGA" CLUJ

Ștefan SELEK

În preambulul prezentării paginii web a Bibliotecii Județene "Octavian Goga" din Cluj-Napoca aș dori să atrag atenția publicului interesat asupra unui articol din 12 iulie 2005, publicat în "Gândul", din care aflăm că s-a făcut primul pas către o bibliotecă digitală românească, o rețea de biblioteci, formată inițial din 3 instituții (Biblioteca Națională a României, bibliotecile județene din Brăila și Sălaj: www.bibnat.ro, www.bjbraila.ro și www.bjs.ro), proiect cu finanțare de la Guvernul american prin programul USAID. Aplicarea proiectului-pilot a fost demarată, în 2004, de o firmă românească de software IME, câștigătoarea licitației pentru crearea catalogului colectiv. Aceeași sursă

menționează extinderea acestui proiect în alte 20 de biblioteci publice, utilizatorul putând accesa cataloagele on-line și, implicit, bazele de titluri, făcând, astfel, din acest portal, un program de căutare eficientă, rapidă și cvasicompletă.

Soft-ul în discuție este un instrument de căutare după diverse criterii (autor, titlu, subiect), cu valori booleene, cu o bună relevanță a căutării și timp optim de încărcare. Implementat pe site-urile bibliotecilor, catalogul prezintă avantajul uniformității parametrilor și metodelor, criteriilor de căutare, ceea ce îl recomandă ca un program viabil, spre deosebire de alte programe de bibliotecă, unde incompatibilitățile de instalare duc la vicierea sau chiar pierderea unor

înregistrări din bazele de date.

Biblioteca Județeană „Octavian Goga” este una din beneficiarele acestui proiect, fapt ce constituie unul din motivele pentru care voi lua în discuție pagina bibliotecii din Cluj. Un alt motiv în alegerea acestui site a fost prezentarea riguroasă și interesantă prin conținut, a colecțiilor și programelor acestei biblioteci de către colegii de la Cluj, la cursul de biblioteconomie de la Bușteni.

Concepută ca o carte de vizită și modalitate de informare, **pagina de prezentare** www.bjc.ro are o structură arborescentă. Regăsirea informațiilor este facilitată de o aranjare orizontală și o ordonare eficientă a modulelor de prezentare a colecțiilor și serviciilor bibliotecii, a programelor desfășurate din inițiativa sau cu sprijinul instituției.

Pagina conține un scurt istoric al bibliotecii și date statistice pentru anul în curs, în limbile engleză și franceză, o prezentare a bibliotecii, structura serviciilor oferite, proiectele și programele, activitățile și evenimentele culturale, noutăți, catalogul on-line al bibliotecii. Pagina de start conține legături către secțiunile de servicii on-line: Întreabă bibliotecarul, referințe prin e-mail, un serviciu interactiv prin care se oferă explicații și răspunsuri utilizatorilor, referințe, bibliografii de mică întindere.

Centrele de informare comunitară locală și europeană oferă spre a fi consultate resurse web referitoare la problemele de interes local și european din viața social-politică și culturală a comunității. În această sferă se înscrie serviciul InfoUtil.

În secțiunea de „Publicații electronice” se oferă acces on-line la articole din revista bibliotecii (revista „Lectura”) și la Calendarul evenimentelor și manifestărilor.

Serviciul de comunicare a colecțiilor

cuprinde o secție de împrumut pentru adulți, o secție de împrumut pentru copii, mediateca și trei filiale: *Traian Brad*, *Zorilor* și *Bibliosan*.

Secția de împrumut pentru adulți are (pentru public) colecțiile încă incomplete (41.000 de volume, restul fondului găsindu-se în depozite), secția urmând să funcționeze pe trei nivele din noua clădire a bibliotecii. Filiala *Traian Brad* (denumire primită în anul 2002, în amintirea directorului care a pus bazele noii biblioteci) deține o colecție de aproximativ 90.000 de volume și servește interesele de informare și lectură ale utilizatorilor din cartierul Mănăștur. Filiala *Bibliosan* funcționează în incinta Spitalului de Recuperare din Cluj și cuprinde colecții cu destinație specială (2.500 volume de beletristică, literatură de specialitate, cu conținut medical, cărți de referință și 10 titluri de periodice). Mediateca deține o colecție de aproximativ 20.000 de documente (discuri fonografice, benzi de magnetofon, casete audio, diafilme, diapozitive, CD-uri și CD-ROM-uri, casete video, un bogat fond de referință, enciclopedii și dicționare, partituri, lucrări de muzicologie) oferind servicii de audiere și vizionare, ateliere de discuții și activități culturale precum: Salonul muzical, Zilele francofoniei, Zilele ușilor deschise.

Serviciul de informare și documentare cuprinde patru compartimente: Sala de lectură, Compartimentul de referințe și bibliografii, Centrul de informare comunitară, Colecții speciale. Se oferă spre consultare documente de referință (dicționare, enciclopedii), carte veche și rară, ediții bibliofile și cu autograf, se alcătuiesc bibliografii la cerere, se oferă informații de interes comunitar.

Instituție cu experiență în colaborarea cu parteneri interni și străini, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” a derulat o serie de programe și proiecte de anvergură, de interes local și internațional. Dintre acestea, amintim câteva, cu o semnificație deosebită prin noutatea serviciilor oferite.

Prin *Biblioteca virtuală*, utilizatorii vor avea acces la cărțile și periodicele dorite pe care biblioteca le deține în format electronic, proiectul având ca obiective facilitarea accesului la moștenirea culturală aflată pe suport electronic și crearea și punerea la dispoziția utilizatorilor a unei baze de date full text, necesară pentru pregătirea școlară a elevilor și studenților.

Un proiect pentru standardizarea unor instrumente de evaluare în biblioteconomie este PROBIP, prin care se propune:

- stabilirea și aplicarea unui set de

măsurători și indicatori de performanță pentru evaluarea activității de bibliotecă;

- realizarea și utilizarea unui nou tip de statistică națională care să cuprindă și date financiare;

- standardizarea terminologiei și a definițiilor folosite pentru măsurarea performanțelor;

- stabilirea datelor statistice care trebuie raportate și a sistemului de colectare a lor.

Atragerea noilor segmente de utilizatori este încă unul din rolurile bibliotecii, de asemenea colaborarea cu instituțiile din sistemul național de învățământ. Proiectul local *Școli clujene la Biblioteca Județeană „Octavian*

Goga” Cluj are ca obiective: atragerea către bibliotecă a noilor segmente de utilizatori; informarea partenerilor despre structura colecțiilor bibliotecii, serviciile și facilitățile oferite; valorificarea colecțiilor prin organizarea de activități cu toate categoriile de vârstă; educarea utilizatorilor și instruirea acestora în vederea utilizării bibliotecii și a modalităților de regăsire a informației; stimularea calităților creative ale copiilor, organizarea timpului liber al acestora.

Site complex, funcțional, cu o interfață grafică de calitate, www.bjc.ro cuprinde toate aspectele necesare unei pagini de informare moderne și bine realizate.

WORKSHOP LA INSTITUTUL GOETHE – BUCUREȘTI

Valentina ROTARU

Un scop important în activitatea Institutului Goethe - București este promovarea colaborării culturale internaționale. În acest sens Institutul Goethe organizează și sprijină un spectru larg de acțiuni pentru prezentarea culturii germane, oferind, de asemenea, și posibilitatea dezvoltării contactelor profesionale în domeniul biblioteconomiei și informațiilor între Germania și România (mai ales).

Institutul Goethe din București

În perioada 24-25 octombrie 2005, Institutul Goethe împreună cu Federația Asociațiilor de Bibliotecari din România a organizat la București workshop-ul cu tema: ***Biblioteca publică – furnizor de servicii în***

societatea informației. Prin această manifestare se dorea să se contribuie la promovarea unui mai manierat comportament al bibliotecarilor în raporturile lor cu utilizatorii.

Prima zi a workshop-ului a fost deschisă de Eleonore Ellwanger-Schulze - directoarea Centrului Internațional din cadrul Institutului Goethe - București. Apoi, Barbara Lison - directoarea Bibliotecii Municipale din Bremen (Germania) - a prezentat materialul intitulat ***Importanța și rolul bibliotecii publice în societatea modernă*** așa cum este văzută ea în cadrul Bibliotecii Municipale din Bremen. A urmat prezentarea făcută de Doina Popa - directoarea Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj - cu tema: ***Biblioteca publică din România - furnizor de servicii pentru comunitate.***

În cadrul primei zile a workshop-ului s-au pus întrebări Barbarei Lison cu privire la modul în care își desfășoară activitatea bibliotecarii din Bremen, la modul în care sunt tratați și atrași cititorii spre bibliotecă, la felul acțiunilor care se derulează în bibliotecile germane.

S-au aflat, astfel, lucruri noi în ce privește strategiile adoptate de colegii noștri germani pentru a îmbunătăți performanțele bibliotecii și ale bibliotecarilor. Interesul acestora se îndreaptă spre grupuri țintă: copii, adulți, femei etc. De exemplu, bibliotecile din Germania

acordă o deosebită atenție copiilor, care sunt atrași spre bibliotecă nu numai prin oferta de carte, ci și prin activitățile care se desfășoară în incinta acesteia, cum ar fi jocuri pe diferite teme: **Căutătorii de comori**, **Corabia piraților**, care fac deliciul copiilor, punându-le imaginația la lucru. Jocul **Căutătorii de comori** presupune găsirea unei comori (un titlu de carte, un personaj dintr-o carte, o informație) între cărțile sau în cărțile aflate în bibliotecă sau pe Internet. **Noaptea de lectură în bibliotecă**, așa cum îi spune și numele, înseamnă petrecerea unor nopți de către utilizatorii copii împreună cu profesorul și un bibliotecar în incinta bibliotecii unde, la lumina lanternei, li se citesc cărți de aventuri și povești.

Am aflat, de asemenea, că bibliotecile germane oferă posibilități pentru studiul continuu, cum ar fi barul de studiu (unde grupuri de persoane se pot întâlni și pot studia împreună folosindu-se și de calculatoare) sau cafenele de studiu (unde, săptămânal, au loc discuții pe diferite teme).

Oferta on-line a bibliotecilor germane este foarte bogată, ea punând la dispoziția utilizatorilor pagini web principale, pagini web pentru grupuri țintă (copii, tineri, adulți), cataloage, catalog de link-uri – cu surse special

alese de pe Net (descrise și comentate din punct de vedere al conținutului, privind diferite teme: familie, călătorii, politică etc.), informații prin e-mail în 24 de ore și altele.

O atenție deosebită se acordă chestionarelor. Prin intermediul lor se descoperă așteptările, interesele, dorințele, părerile atât ale utilizatorilor de bibliotecă, cât și ale celor care nu au încă această calitate.

A doua zi a workshop-ului a fost consacrată redactării unor scrisori de răspuns la reclamațiile cititorilor și discutării acestor scrisori de către cei prezenți. S-a lucrat pe echipe, fiecare echipă prezentând colegilor atât reclamația, cât și răspunsul dat. Reclamațiile se refereau la probleme din cele mai diverse: modificarea termenelor de împrumut la domiciliu, atitudinea bibliotecarilor față de cititori etc. După discutarea acestor scrisori de răspuns, au fost prezentate răspunsurile date de către colegii noștri germani la aceleași reclamații, încheierea fiind că: întotdeauna utilizatorul de bibliotecă este cel care are dreptate, acestuia trebuind să i se răspundă cât mai repede și cât mai politicos.

Concluzia la care am ajuns cu toții a fost:
Să îi atragem acolo unde ei sunt deja

FĂRÂMIȚA DE CARTE

Angela-Monica JUCAN

Întâiul paragraf:

Un material publicistic trebuie să înceapă cu paragraful al treilea.¹

Aliniatul al doilea:

Dar, pe care al treilea paragraf să-l alegi când vrei să scrii despre o carte care poate fi „atacată” din zeci de direcții, corespunzând tot atâtor întrebări puse (retoric, dar, totuși...) în ea? Dintre ele, cele mai „de specialitate” sunt problemele legate de:

- balcanicul nostru Dicționar enciclopedic în curs de apariție;
- veșnicia cărții tipărite pe hârtie;
- iluzoria economie de spațiu a organizării pe format;
- studiile bibliotecarilor;
- viitorul caselor memoriale;
- „bunătața” tehnicii moderne;
- „lingua franca”.

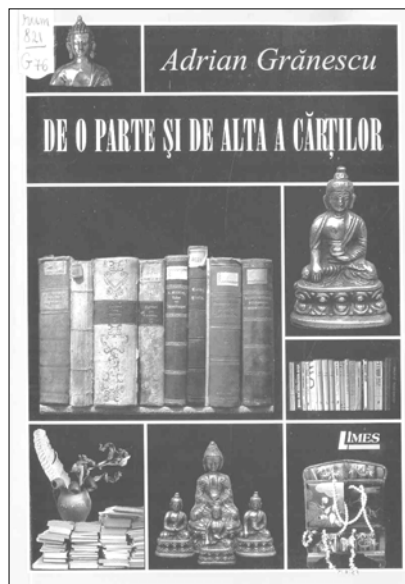
¹ E un bun sfat pe care ni-l dă, în avantajul cititorului, scriitorul Valer Hossu.

În sfârșit, paragraful al treilea:

În ultimul său volum - *De o parte și de alta a cărților* - apărut anul acesta în editura Limes, colegul nostru, Adrian Grănescu, oferă, de-a gata, cititorului, o mulțime de asemenea teme de meditație, lăsând, totodată, lectorului său norocul descoperirii soluției adevărate. Trifoiul cu patru foi e pe fiecare pagină. Trebuie doar găsit.

Una din cele mai tentante enigme prezentate în carte este aceea a *hibrizilor* editoriali, care, de fapt, sunt hibrizi prin aceea că nu sunt pur editoriali. *Aceste combinații, „hibrizii”, monștri[i]² despre care discutăm nu sunt produse noi, diferite, ci combinații de obiecte care există separat (și existau), ideea „asocierii” este, oarecum, nouă... Componentele au utilități foarte clare, necontestate nici de noi, nici de cei care le folosesc, fiecare din ele cu fiabilități diferite. Dintr-o trecere în revistă făcută de autor, reiese că sunt, practic, trei categorii de astfel de ansambluri, în care piesa principală e cartea:*

- cartea însoțită de material „ajutător” (utilitar): discuri, casete audio, dischete, filme, cărți de Tarot, cristal etc.;
- cartea însoțită de suveniruri (publicitare): un semn de carte, să zicem (nu cristalul: acesta trebuie să fie instrument de divinație, deci se însumează categoriei „material ajutător”);
- cartea propriu-zis combinată: cartea-jucărie.

În final, suntem siguri de aceasta, aproape fiecare exemplu va rămâne „șchiop”, incomplet, atunci când una dintre componente va „claca”. Cartea (culmea) va rezista cel mai mult. Este sau nu este momentul să se scoată din circulație acest „document (complex)” sau îl mai păstrăm o vreme? – Un răspuns posibil ar fi că, acolo unde mai există o fărâmiță de carte, să nu se scoată. Cartea e sfântă. Restul „pachetului” e agitație (reclamă) și recuzită (căci chiar au ceva teatral și decorativ în ele toate aceste suplimente). Dacă nu s-a deteriorat prea tare cartea, s-o păstrăm. Cu o carte (de obicei...) ai ce face. Când se pierd planșele sau hărțile „volante” cu care sunt „prevăzute” unele volume, cartea „funcționează” în continuare.³

Și, cine știe, poate că unele din accesorii ar mai putea fi folosite, așa, uzate, în ludoteci, copilul mic bucurându-se mai mult de culoare, formă și autenticitate decât de funcționarea obiectelor; el vrea să facă ce vrea cu ele.

Dacă, fără „supliment”, textul, cărții e irelevant⁴, atunci trebuie procedat (e numai o părere) ca în cazul cărților în două sau mai multe volume: cititorul (sau cine a produs descompletarea) plătește toate volumele și i se face „cadou” volumul desperecheat (facă ce-o vrea cu el). Sau, dacă biblioteca deține mai multe exemplare din acel titlu (va să zică, vorbim de

² Acomodarea la „multiple” greșeli „de tipar” este indispensabilă unei bune lecturi a acestei cărți... Originea greșelilor acestora este, pentru noi, ocultă. Culegerea? Corectura? – Acum nu mai contează.

³ Funcționează nu așa de bine și, de multe ori, în absența materialului auxiliar, folosirea cărții e enervantă, dar nu mai enervantă decât trimiterea care se face într-un volum (enciclopedic), de la o formă „nepreferată”, la „vedeta uniformă” care va fi cuprinsă, peste ani, într-un volum neapărat încă. Exemplu: În volumul I al Dicționarului enciclopedic, apărut în 1993, la cuvântul-titlu BIRLIC, găsim o trimitere la VASILIU-BIRLIC, GRIGORE. Suntem în anul 2005. În 2004, abia a apărut volumul V (literele O - Q). Până să ne putem informa („de-om trăi”) despre Vasiliu-Birlic, Grigore, mai e. Sau căutăm altă sursă. (Apariția „cu țârăita” a acestei enciclopedii - că așa e baiul, nu că nu-i explicația la Birlic - e bine „înfierată” de Adrian Grănescu în paginile aceleiași cărți.)

⁴ Să zicem că, într-o carte, se dau explicații despre variante de așezare (aleatorie), pe o tăblie în carioaj, compartimentată în sfere de interes (cum ar fi „casele” astrologice), a unor cărți de joc speciale, ilustrând (poate) zodiile. Fără respectivele cărți de joc și fără tăblie (cu însemnele ei), conținutul cărții s-ar referi la nimic (pentru că referința nu mai este).

titlu, deci, ceea ce dă identitatea „grupajului” e cartea...), exemplarul desperecheat se poate păstra (ca piesă de schimb) pentru reconstituire, în cazul unei eventuale pierderi sau deteriorări inverse.

Adrian Grănescu observă și faptul că înregistrarea în bibliotecă a acestor cărți este pasibilă de subiectivitate: *cărei secții să le [sic] fie destinate, în funcție de care dintre componente?* - Fără delimitări clare, apare zăpăceala. Mediatecile pot depozita pe rafturi „normale”, cel mult partituri, din colecția pe suport de hârtie. În mediateci trebuie să existe documente noncarte. Or, acolo unde este, cum spuneam, o bucățică de carte, nu se poate vorbi de noncarte.

Și întrebarea despre depozitul legal trebuie să-și găsească răspunsul în ceea ce face obiectul acestui depozit, adică tot cartea, dar, cu ceea ce a fost echipată (dacă are hartă, nu i se scoate harta). Rezultă că editura e datoare cu „pachetele”, de ea „editate” în acest fel. În principal, ele conțin o carte, chiar dacă obiectul „în plus” e mai scump. (Aici se vede cum cartea e cea mai valoroasă, dar tot ea trebuie să fie și cea mai accesibilă.) Dacă așa stau lucrurile, legea depozitului legal e anacronică, trebuie revizuită, iar cine o invocă e de rea-credință. Interesantă este legea franceză care *prevede obligația producătorului de-a servi cu „material tipărit” dintre coperte!* Zgârciți. Dacă, pentru biblioteci, apare inconvenientul spațiului de depozitare (obiectul anexat poate fi voluminos ori inestetic sau incomod de orânduit), iar pentru edituri intervine neajunsul costurilor, între aceste două aspecte „materialiste”, ar trebui să învingă „gloria” de peste timp. Numai biblioteca ar putea pune la dispoziția generațiilor viitoare asemenea documente, iar editurile, partenere azi, ar beneficia mâine (uneori mult după dispariția lor) de un fel de „muzeu”.

Antepenultimul aliniat:

Când vrei să scrii un articol și nu știi despre ce, când vrei să avansezi în grad sau (de ce nu?) te hotărăști pentru doctorat și nu găsești subiect pentru lucrare, iei de pe raft volumul *De o parte și de alta a cărților*, îl deschizi la întâmplare și lucrarea începe să se scrie singură.

Încheierile, ca și începuturile, nu mai sunt la modă. Însă nici simetria nu mai e modernă.

Amor librorum nos unit? Amor librorum nos unit.

GAUDEAMUS IGITUR...

Laura TEMIAN

Tinere și ambițioase, dornice să se specializeze în profesia de bibliotecar, cinci fete frumoase au hotărât în 2001 să se înscrie la Colegiul Universitar din cadrul Universității “Lucian Blaga” din Sibiu, profilul Biblioteconomie.

Având susținerea morală a conducerii bibliotecii și a colegilor din secțiile în care lucrează, dar și susținerea morală și materială a familiilor lor, fetele au trecut cu bine peste toate greutățile și iată-le absolvente.

Au rămas acum doar bucuria și satisfacția împlinirii visului, iar pentru instituție câștigul de a-și fi îmbogățit colectivul cu încă cinci specialiști în biblioteconomie.

Temele pe care le-au ales pentru tezele de licență sunt deosebit de interesante și prezintă importanță atât pentru studiul cărții, al lecturii, cât și pentru istoria lecturii și a bibliotecii în spațiul nordic, al Maramureșului:

1. Clițan Minodora

“Carte românească veche în colecțiile Bibliotecii Județene «Petre Dulfu» Baia Mare: 1640-1830 : catalog”, 103 p.

2. Dumuța Simona

“Rețeaua bibliotecilor școlare din Baia Mare”, 75 p.

3. Grigor Livia

“Carte, cultură, cunoaștere - puncte de reper ale Mănăstirii «Sfânta Ana» Rohia”, 75 p.

4. Lenghel Monica

“Lectura și biblioteca în preocupările asociațiilor și societăților culturale din Maramureș în a doua jumătate a sec. XIX și începutul sec. XX”, 57 p.

5. Mureșan Voichița

“Aspecte din activitatea editurilor băimărene: 1990-2004”, 74 p.

De la stânga la dreapta: Mureșan Voichița, Dumuța Simona, Lenghel Monica, Grigor Livia, Clițan Minodora

Notă: Selecțiuni din lucrări vor apărea în numerele următoare ale revistei “Bibliotheca Septentrionalis”

Felicitări fetelor!

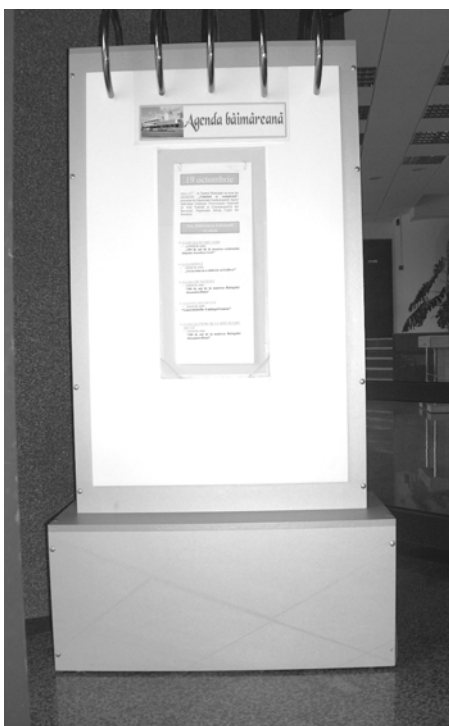
Să vă bucurați de roadele muncii voastre și, nu uitați, perfecționarea continuă toată viața!

AGENDA BĂIMĂREANĂ

Oana UNGUREAN

Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” nu este doar o depozitară de cultură și civilizație, de informație, ci este, în același timp, o instituție activă, dinamică, implicată profund în viața culturală a cetății.

Această afirmație este susținută efectiv, în planul concret, și de crearea în cadrul CIC-ului a **“Agendei băimărene”**, activitate născută din nevoia informării zilnice și prompte a utilizatorilor despre evenimentele culturale organizate de bibliotecă sau de alte instituții.

“Agenda băimăreană” constă în consemnarea, la propriu, a celor mai importante evenimente culturale și afișarea acestora “la vedere”, tocmai din dorința de a informa despre desfășurarea acestor acțiuni, prezentarea organizatorilor și a tematicilor propuse atenției publicului utilizator care trece pragul bibliotecii.

Fără a face o simplă clasificare sau o statistică a evenimentelor culturale desfășurate prin implicarea Bibliotecii Județene sau găzduite de aceasta, **“Agenda băimăreană”** a

consemnat, în anul 2005, 300 de activități, atât proprii, cât și în colaborare cu alte instituții.

Serviciile și secțiile bibliotecii organizează, aproape zilnic, manifestări menite să stimuleze, să întrețină și să accentueze interesul pentru bogăția de cunoștințe cuprinse în colecțiile sale prin vitrine și expoziții de carte, lansări și prezentări de carte, acțiuni culturale audio-video. Am selectat câteva din acțiunile organizate:

Secția Împrumut pentru adulți

- vitrine de carte: “Ziua Internațională a Poeziei”; “In memoriam Papa Ioan Paul al II-lea”; “18-23 aprilie, Săptămâna Națională a Bibliotecilor”; “Lumina cărții și a credinței”.

Sala de lectură

- vitrine de carte: “Mihai Eminescu - Poetul romantic - între credință și cunoaștere”; “Noutăți editoriale”; “Femeia de-a lungul timpurilor – Mituri și realități”; “Biblioteca pentru toți la 110 ani de la apariție”; “Veniți de luați Lumină, în noaptea Învierii”.

Britannica

- vitrine de carte: “Femei în literatură - Women in literature”; “Primăvara în... limba engleză”.

Fondul documentar

- vitrine de carte: “Valori bibliofile: Catalogul Graesse”; “Dictatul de la Viena” – ultima carte tipărită în Cluj.

Secția pentru copii

- vitrine de carte: “Vă invităm la o călătorie cu Gulliver”; “Cartea-jucărie... cartea preferată”.
- expoziții de carte: “Dascălul, un uriaș printre pitici”; “Poezia toamnei”; “Începe școala”; “Ferestre spre Univers”.
- vizionare de film: “Ultimul samurai”; “Laleaua neagră”; “Harry Potter”;

“Agentul Cody Bancs”; “Harry Potter și prizonierul din Azkaban”; “Harry Potter și Camera Secretelor”.

Asumându-și rolul de catalizator al energiilor care își propun să revitalizeze și să dezvolte cultura în municipiul nostru, Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” a susținut și colaborat cu toate instituțiile care au dorit să organizeze sau să desfășoare acțiuni culturale în care să fie implicată și biblioteca.

Astfel, în colaborare cu Muzeul Județean, Sala de lectură a organizat o manifestare aniversară: “Ion Șugariu. În memoriam” – la împlinirea a 60 de ani de la moarte.

De asemenea, Universitatea de Nord a organizat, în colaborare cu secțiile bibliotecii, o serie de seminarii și mese rotunde la care și-au adus aportul cadre universitare, studenți, invitați: “Uimitoarea modernitate a lui Geoffrey Chaucer”; “Pagini de cultură universală: Charlotte Brontë” - seminarii în colaborare cu Britannica; “Valorile etice ale basmului în literatura populară și cultă”; “Mircea Eliade, mereu în sufletul nostru” – mese rotunde în colaborare cu Secția Împrumut pentru adulți și Sala de lectură.

Un partener special este Palatul Copiilor, în “**Agenda băimăreană**” fiind consemnată o gamă largă de acțiuni desfășurate în colaborare cu Secția pentru copii: “Eminescu în interpretarea copiilor” - expoziție de desene; “Fulgi” – expoziție de colaje, origami, ikebana; “Buchet pentru mama” – expoziție de artă plastică; “Sara pe deal” – microrecital poetic și muzical, “Salvați pământul, oameni!” – spectacol muzical-coregrafic; “...și fă-mă frate cu pământul” – simpozion etc.

În același timp, Secția pentru copii vine în întâmpinarea nevoilor educative ale micilor utilizatori prin organizarea de expoziții și prezentări de carte (inclusiv pe suport electronic) la sediul “beneficiarilor”, adică direct în grădinițe și școli: “Animalele” – expoziție de carte pe această temă precum și povești pe suport electronic, în colaborare cu Grădinița “Mihai Eminescu”, “Veniți în lumea basmelor” - expoziție de carte și CD-uri, în colaborare cu Grădinița nr. 36; “Comportamente” – expoziție

de carte cu caracter pedagogic având ca temă educația pentru societate etc.

„**Agenda băimăreană**” nu se limitează doar la prezentarea acțiunilor proprii sau ale celor în care este implicată și biblioteca, ci, în mod absolut obiectiv și consecventă scopului declarat de a informa despre absolut toate evenimentele culturale majore, a popularizat și acele evenimente care au fost doar găzduite de bibliotecă sau au fost organizate exclusiv de către alte instituții având o altă localizare:

– expozițiile personale sau colective ale artiștilor plastici băimăreni: “Salonul de toamnă 2005” – expoziție colectivă organizată de Centrul Creației Populare Maramureș și Asociația Artiștilor Plastici; “Fluturi și flori în lumea copilăriei” – expoziție colectivă de desene organizată de Școala “Avram Iancu”; “Atelier 14” – expoziție colectivă de lucrări de diplomă organizată de Universitatea de Nord, Facultatea de Litere – Secția Arte Plastice; “Fantezie și culoare” expoziție personală a Floricăi Radu, expoziție personală de pictură în ulei și icoane pe sticlă realizată de elevul Paul Moș; dezbateri pe diverse teme - “Amazing Maramureș” - dezbateri de proiect organizată de Loading Media Agency etc.;

– acțiuni organizate de către alte instituții de cultură având altă localizare: lansare de carte la Muzeul Județean - “Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș”, autor prof. dr. Aurel Socolan; expoziție de desene la Muzeul de Mineralogie organizată de Școala “Avram Iancu”; simpozion la Școala Populară de Artă “Liviu Borlan” - “Școala Populară de Artă între tradiție și inovație”; comunicare științifică la Universitatea de Nord - “Timotei Cipariu, părintele filologiei românești”; reuniune muzicală internațională la Teatrul Municipal - “Armonii corale”; scenetă la Teatrul de Păpuși - “Spune NU dependenței”; concert la Casa de Cultură - “Pentru copii cu dragoste” precum și multe altele.

Ideea realizării “**Agendei băimărene**” a fost una fericită, aceasta devenind un real instrument de informare cotidiană și un sprijin eficient atât pentru toți cei ce intră în Bibliotecă (pentru organizatorii evenimentelor culturale din orașul nostru și pentru beneficiarii acestor evenimente, pentru cultură în ansamblul ei).

SĂPTĂMÂNA EDUCAȚIEI PERMANENTE LA BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU”

Dorina CADAR

Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” nu mai este, de multă vreme, un simplu depozit de carte. Pe lângă activitățile tradiționale ale unei biblioteci publice, instituția noastră își îmbogățește în fiecare zi rolul cultural-social.

În acest context se înscrie și Festivalul Șanselor Tale - Săptămâna Educației Permanente, desfășurat în perioada 5-11 decembrie 2005, festival la care Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, în calitate de partener regional, a conceput și organizat un program complex la realizarea căruia au participat și alte instituții culturale din oraș și societăți civile, precum și un public de toate vârstele.

Primul Festival al Învățării, cum s-a numit la început, a avut loc în Marea Britanie în anul 1992, fiind apoi preluat sub diferite denumiri de alte țări din Europa și de pe alte meridiane ale lumii. În prezent acest festival se desfășoară în peste 50 de țări.

În România a fost realizat, pentru prima oară, în anul 2000. În timp, numărul localităților implicate a crescut în mod constant. La ediția a VI-a, din acest an, au participat aproximativ 185 de localități și peste 500 de instituții furnizoare de activități și beneficiari.

Promotor și coordonator a fost Institutul de Cooperare Internațională al Asociației Universităților Populare Germane - Proiect România, București, care a sprijinit și finanțat în ultimii 11 ani dezvoltarea și modernizarea, la standarde europene, a Educației Adulților din România.

Scopul Festivalului este promovarea, recunoașterea oficială și punerea în aplicare a conceptului european de învățare pe tot parcursul vieții, iar sloganul acestuia este „educația - o șansă pentru fiecare”.

La ediția din acest an a manifestării, Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România a fost cooptată în calitate de partener regional, rolul ei fiind acela de a include în acest proiect și bibliotecile publice. Au fost selectate 10 biblioteci județene, printre care și Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, care, la rândul ei, a atras în programul conceput pentru această săptămână (5-11 decembrie 2005) 4 biblioteci din județ: Biblioteca Municipală „Laurențiu Ulici” Sighetu Marmăției, Biblioteca Orășenească “Elie Pop” Șomcuta Mare, Biblioteca Comunală Fărcașa și Biblioteca Comunală Vadu Izei.

S-a remarcat acțiunea desfășurată la Biblioteca Orășenească Șomcuta Mare, colocviul “Lectura, indicator al nivelului de cultură”, organizatori: prof. Amalia Naghi, prof. Anca Pascui și bibliotecar Corina Costin. A fost o foarte interesantă discuție între elevi-profesori, elevi-elevi și elevi-invitați vis-a vis de lectură, despre modul în care aceasta este percepută și acceptată de tânăra generație în condițiile în care astăzi există atâtea alte alternative. Concluzia este îmbucurătoare: nevoia și plăcerea de a citi nu pot fi înlocuite.

Ca o încununare a acestor manifestări, sâmbătă 10 decembrie 2005, a avut loc dezbaterea “Cum și ce învățăm când nu mai învățăm”, avându-l ca invitat pe prof. univ. dr. Gherghel Pop. A participat S.C. Educons, Centru de Instruire și Testare pentru Adulți, consultanță în afaceri, selectare, plasare forță de muncă, a cărei președinte este Rodica Kovacsinszki. Educons reprezintă dovada faptului că acest concept, de educație permanentă, nu este de multă vreme o simplă sintagmă; în cadrul acestui Centru au absolvit stagii de pregătire în domeniul limbilor străine și în domeniul informaticii un număr mare de cursanți, s-au organizat până în prezent multe serii de cursuri pentru companii cu capital de stat sau private.

Societatea mileniului trei este caracterizată de trei elemente: informația, tehnologia și știința. Aceste trei elemente se află într-o dinamică năucitoare, cine nu are forța să-i facă față este pierdut. Suntem puși în situația de a ne perfecționa continuu, de multe ori chiar de a ne reprofila, de a ne pregăti pentru o altă meserie. De aceea este important ca cineva să fie alături de noi, să ne îndrume pașii spre ceea ce ni se potrivește cel mai bine și să ne învețe cum și ce să învățăm. Au fost prezenți mulți dintre beneficiarii cursurilor organizate de Educons, oameni maturi care au învins perspectiva întunecată a șomajului, și îndrumați de specialiști și-au descoperit veleități nebănuite, practicând astăzi o cu totul altă meserie decât cea pentru care s-au pregătit în tinerețe.

Subiectele luate în discuție în cadrul manifestărilor dedicate Festivalului Șanselor Tale au cuprins o arie larg de interese încercând să prindă mesajul acestui Festival, și anume că, omul modern învață pe tot parcursul vieții. Doar promovând domeniul educației permanente putem să fim compatibili cu modelul de cetățean al Uniunii Europene.

PROGRAMUL „AMERICAN CORNERS” ÎN BAIJA MARE

Lia SABĂU

Programul “American Corners” caută să avanseze înțelegerea și cooperarea dintre Statele Unite ale Americii și România prin promovarea unor informații exacte și diverse despre SUA, printr-o multitudine de subiecte care vor ajuta la întărirea relațiilor și schimburilor între cele două țări.

platformă pentru programe comune. Ele oferă o colecție de materiale care acoperă subiecte referitoare la cultură, la modul de viață și la valorile americane, atât ca evoluție istorică, cât și ca parte a societății americane contemporane.

“American Corners” în România este interesat de contactul direct cu publicul, prin

“American Corners” în România sunt parteneriate între Ambasada SUA la București și bibliotecile publice din România, beneficiind de sprijinul Consiliilor Județene; ele sunt nu numai centre de documentare pentru publicul larg, interesat de cultura și civilizația americană, ci și o

folosirea resurselor proprii în derularea de programe - de la consilierea elevilor/studenților și/sau a vorbitorilor de limbă engleză ca limbă străină, până la instruire pentru dezvoltare profesională și expoziții de artă.

American Corner Baia Mare este un proiect realizat în parteneriat de către Ambasada Statelor Unite la București și Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”, cu sprijinul Consiliului Județean, în urma semnării unui Acord de colaborare de către Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii, și Mark Wentworth, consilierul pentru presă și cultură al Ambasadei SUA. American Corner Baia Mare va reprezenta, în primul rând, un centru de informare pentru marele public interesat de cultura și civilizația americană, precum și un punct de plecare pentru elaborarea de acțiuni comune. Se va afla la etajul I al sediului central al Bibliotecii Județene, acolo unde - acum - se află Sala “Britannica”. Cheltuielile sunt cuprinse în suma de circa 50-60.000 \$ și sunt suportate de Ambasada SUA în România, care va contribui la continuarea

proiectului. Adevărat centru cultural american, amenajat după principiile de organizare a unei biblioteci moderne, spațiul destinat va oferi publicului spre consultare o vastă colecție de:

- volume de literatură, istorie, geografie, sistem politic și juridic american, artă, economie, cultură, jurnalism, sănătate, arhitectură, sport;
- materiale de învățare a limbii și literaturii engleze americane (gramatici, cursuri pentru examene de specialitate, critică literară);
- literatură beletristică și științifică pe suport electronic;
- fond de referință (dicționare, enciclopedii, tratate de istorie);
- casete video cu filme documentare (educație civică, biografii, istorie);

- DVD-uri cu filme documentare (arhitectură, biografii, cinema, istorie etc.);
- casete audio și CD-uri (conferințe, cursuri de limbă engleză, muzică americană de diverse genuri).

Totodată, American Corner Baia Mare va asigura asistență gratuită în organizarea unor cursuri cu profesori sau consultanți care au experiență americană în diferite domenii, va oferi informații necesare celor care doresc să studieze în S.U.A. sau să obțină o bursă Fulbright (pentru studii postuniversitare) și va pune la dispoziția celor interesați lămuriri despre sistemul educațional american.

Accesul la materialele din fondul American Corner va fi gratuit, centrul dispunând de patru computere conectate la Internet, home cinema, video, DVD playere, fax, copiator, imprimantă, scanner, videoprojector .

American Corner Baia Mare intenționează să organizeze și evenimente în colaborare cu alte instituții culturale. Tipurile de programe și de activități care vor fi realizate la Corner vor beneficia și de implicarea foștilor participanți români și americani în programe de schimb de experiență, a invitaților speciali și a specialiștilor din diferite domenii de activitate.

Pentru finalizarea cu succes a acestui important proiect s-au depus eforturi deosebite. Trebuie menționată implicarea atașatului cultural al Ambasadei SUA, Kathleen Kavalec, și a asistentei acesteia, Cornelia Vlaicu. Astfel, s-a reușit ca instituția băimăreană, recunoscută pentru meritele sale în promovarea culturii, să

ofere cititorilor și colaboratorilor săi un nou orizont de cunoaștere.

Baia Mare se înscrie acum pe lista care mai cuprinde alte patru orașe din țară care găzduiesc sau urmează să găzduiască “American Corners”: Iași, Timișoara, Craiova, Bacău.

Link-*uri*:

American Corners în România : http://bucharest.usembassy.gov/American_Corners/

Colectia de literatură “Library of America” : <http://www.loa.org/>

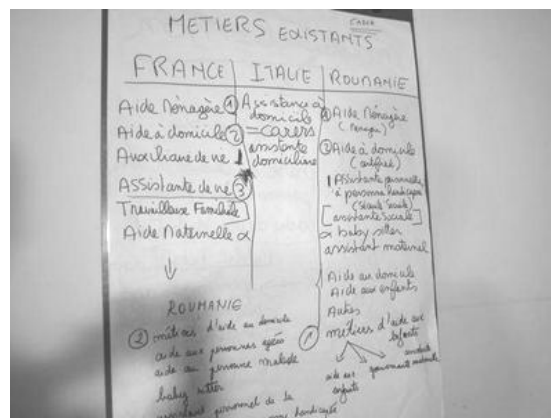
BIBLIOTECA JUDETEANĂ “PETRE DULFU” – PARTENERĂ LA UN PROIECT EUROPEAN

Oana UNGUREAN

Instituției noastre i-au fost apreciate în mod deosebit realizările și proiectele de până acum, astfel încât am fost selecționați spre a fi parteneri la un proiect european, alături de alte instituții importante din Franța și Italia.

Biblioteca „Petre Dulfu” este parteneră la Proiectul Grundtvig 2, subcomponentă a Programului Socrates, program lansat de Comisia Europeană în anul 1995, cu scopul de a promova exigențele europene în educație și creșterea calității învățământului prin încurajarea cooperării între instituțiile educaționale din Europa, de a facilita accesul la învățare pe tot parcursul vieții și de a crește posibilitatea adulților de a-și găsi un

loc de muncă prin câștigarea de noi competente și

cunoștințe.

Proiectul aprobat se numește *La mixité dans les métiers de l'aide à la personne* (Egalitate profesională între femei și bărbați în meseriile care vin în sprijinul persoanei) și este finanțat de Comisia Europeană. Instituția coordonatoare a proiectului este CIDF Phocéen – Franța (Centru de Informare privind Drepturile Femeii). Acest proiect își propune să promoveze egalitatea de șanse între femei și bărbați în meseriile ce vin în sprijinul persoanelor care au nevoie de ajutor: copii, bătrâni, bolnavi, persoane cu handicap etc.

Prin rolul asumat, de instituție cu atribuții în domeniul educației adulților, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” își propune, pe parcursul celor doi ani (2005-2007), să devină centru de cercetare, informare și orientare profesională, scopul final fiind reducerea dezechilibrului din repartizarea rolurilor sociale și profesionale între bărbați și femei.

Prin proiectul care va fi pus în practică se urmăresc, în principal, recenzarea și analizarea anumitor profesii sau activități care vin în sprijinul persoanei (îngrijitoare la domiciliu pentru bătrâni și copii, asistent personal al celor cu handicap etc.) luând în considerare în special dimensiunea dualității în aceste meserii (câte sunt practicate de femei și câte de bărbați).

Se dorește, de asemenea, transpunerea în competențe profesionale a activităților familiale și casnice, succedate de punerea în relație a celor două analize de mai sus pentru a propune direcții de integrare profesională femeilor și de a

deschide acest sector de activitate bărbaților.

Tot în cadrul proiectului va fi studiată influența tehnologiei asupra evoluției unor meserii și asupra egalității profesionale bărbați/femei, iar un obiectiv specific îl va reprezenta elaborarea unei metodologii și a unor

instrumente speciale pentru realizarea acestor obiective.

Se vor realiza documente care să cuprindă:

- o imagine a meseriei în contextul său, (luând în considerare dualitatea sexelor);
- mărturii puse în opoziție, și anume femeile pentru o meserie de bărbați sau invers, sau amândouă sexe, mărturii ale angajatorului despre acest subiect;
- statistici ale locurilor de muncă, repartizarea bărbați/femei, evoluția lor;
- o hartă geografică a locurilor de implementare actuale și viitoare (comparație regională și națională);
- condițiile de muncă, avantajele și inconvenientele în termeni de organizare a timpului, de deplasare, de localizare a serviciului, de dificultatea cu care se face acea meserie, de salarii, de perspective de reorientare profesională ulterioară;
- evoluția pe durata procesului de formare, orientare și de dobândire a competențelor.

În plus, prin intermediul acestui proiect, se promovează folosirea tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor moderne și se încurajează învățarea limbilor din Uniunea Europeană. Astfel s-a realizat o legătură Internet pentru munca în echipă a instituțiilor partenere, baze de date și de informare comune, limba de lucru fiind franceza.

Grupurile țintă vor fi:

- persoane direct implicate în proiect: echipa de proiect, formatori, persoane care participă activ (din sectorul social și de ajutor) la domiciliu, bibliotecari, documentariști, directori de biblioteci, orice persoană, în activitate sau nu, gata să-și prezinte experiența în acest proiect și să-și aducă contribuția.

- beneficiari indirecti: toate structurile interesate de această problemă, biblioteci, centre de formare, instituții pentru integrare profesională sau de creare de locuri de muncă, formatori pentru reorientare profesională, asociații care luptă pentru egalitatea bărbați/femei.

Cele patru instituții europene vor colabora pe durata a doi ani, începând cu 1 august 2005, pentru atingerea obiectivelor propuse, rezultatul muncii fiind vizibil prin elaborarea de diferite produse: colecție de fotografii, afișe, texte, broșuri cu referire la tema proiectului, crearea unui CD-ROM – produs comun al instituțiilor partenere.

Principalele activități vor fi: ateliere de lucru, seminarii, conferințe, munca pe teren,

cercetare de proiect, precum și schimburile bilaterale și multilaterale ale beneficiarilor.

În cadrul proiectului sunt prevăzute 3 reuniuni, prima având loc în perioada 3-6 noiembrie a. c. în localitatea Mondavio din Italia, unde au participat reprezentanți ai celor patru instituții partenere. La această reuniune s-au stabilit modalitățile concrete de derulare a proiectului, precum și detaliile de colaborare pe

perioada desfășurării lui. Următoarea reuniune de proiect va avea loc în Franța, la Marseille, în martie 2006.

Prin colaborarea la acest proiect european, prestigiul instituției noastre va crește, iar noi vom putea prezenta colaboratorilor noștri o instituție românească etalon, îmbunătățind, în acest fel, imaginea României peste hotare.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU”, DE DOUĂ ORI AMFITRION AL CONCURSULUI CINE ȘTIE CÂȘTIGĂ

Simona GABOR

În această toamnă, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” a fost, pentru a doua oară, gazda binecunoscutului concurs cu public *Cine știe câștigă*, organizat de Ministerul Culturii și Cultelor și de Societatea Română de Radiodifuziune - Redacția Jocuri, concursuri, divertisment, concurs prezentat de Andreea Ionescu.

Consacrat demult în peisajul artistic-cultural, concursul are ștacheta foarte ridicată, întrebările fiind, totdeauna, cu grad mare de dificultate. Se desfășoară în trei etape, fiecare din ele cuprinzând mai multe seturi de întrebări. Etapele sunt eliminatorii, la sfârșitul fiecăreia un concurent părăsind competiția.

Concursul de anul trecut (12 septembrie 2004) s-a derulat sub genericul: *De strajă la porțile Europei - Ștefan cel Mare și Sfânt* (anul 2004 fiind dedicat marelui domnitor). Nota insolită a constituit-o deschiderea spectacolului-concurs cu cântecul *Jurământ la Putna*, după care, Maria și Petre Giurgi au interpretat cântecul popular maramureșean *Noi zânim de pe Iza*, evocând locurile din care au plecat descălecătorii Dragoș și Bogdan Vodă. A fost, pentru public, concurenți și juriu, momentul de introducere în atmosferă. Concurenții, Ioan Botiș - jurnalist la „Gazeta de Maramureș”, Mihaela Mănărăzan - muzeograf la Muzeul Județean Maramureș și Angelica Holociuc - profesor de religie, au demonstrat o vastă cultură, spontaneitate, inteligență și stăpânire de sine. Toți s-au ridicat la un nivel înalt, însă, ca în orice competiție, unul a fost învingător: Ioan Botiș. Al doilea loc a revenit

Mihalei Mănărăzan. Considerăm, de asemenea, că un real câștigător a fost publicul și, poate, chiar membrii juriului: Teodor Ardelean - director al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, Leontin Cupar - redactor la Rompres și Paul Pecse - inspector principal la Primăria Baia Mare.

Tema concursului de anul acesta (26 octombrie 2005) a fost: *Personalități maramureșene*. Cei trei concurenți, elevi, de data aceasta, Raluca Pascu, Ioana Iagher și Maria Alina Pop, au dat dovadă de o bună cunoaștere atât a istoriei, cât și a vieții culturale maramureșene. Întrebările moderatoarei Andreea Ionescu au făcut o punte între viața politico-socială și cea culturală a Maramureșului. Structurat tot în trei etape cuprinzând mai multe seturi de întrebări, concursul s-a particularizat prin faptul că, acum, concurențele și-au putut pune reciproc întrebări. În final, Ioana Iagher a ajuns pe locul întâi, iar Maria Alina Pop a terminat pe locul al doilea. Au fost implicați atât publicul din sală, cât și ascultătorii radiofonici, care au răspuns la o serie de întrebări adresate de realizatoarea concursului. Membrii juriului au fost: Pamfil Berceanu - președintele Consiliului Județean Maramureș, Delia Pop - inspector școlar, Simona Gabor - bibliotecar.

Pe lângă faptul că a oferit spațiul de desfășurare, Biblioteca „Petre Dulfu” s-a implicat în organizarea acestui concurs, antrenând o parte din cititorii săi și trezind interesul unui public potențial, din care, unii, cu siguranță, o vor frecventa în viitor. Într-o bună măsură, aparține bibliotecii noastre și meritul de a fi contribuit la o

mai bună cunoaștere a personalităților istorice și culturale ale neamului nostru – spirite perene și

de rang universal, dar prea puțin popularizate până acum.

DASCĂLUL, UN URIAȘ PRINTRE PITICI

Maria BILȚ

Secția pentru copii a bibliotecii noastre a organizat, la începutul lunii octombrie, în sala “Mircea Pop”, expoziția de carte “Dascălul, un uriaș printre pitici” - un elogiu adus “prietenului de la catedră”.

Lucrările, grupate după conținutul lor - cărți din literatura română, mai ales -, au adus în prim-plan figuri simbol ale culturii române, surprinse în portrete și medalioane: Ion Creangă, Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Mircea Eliade, Titu Maiorescu, Nicolae Iorga; figuri de dascăli maramureșeni: Petre Dulfu, Ion Bușiția, Gheorghe Vornicu, Tit Bud, Dr. Gheorghe Hetcou, Gheorghe Manu, Mihai Pop și mulți alții, care, pe lângă laborioasa activitate pe tărâm spiritual, au acumulat o bogată experiență didactică. Atât cărțile mai vechi, cât și cele aparținând timpului postdecembrist '89 și-au aflat locul în spațiul expozițional.

Dintre lucrările cu caracter monografic consacrate unor dascăli maramureșeni, amintim volumele *Petre Dulfu: Contribuții biobibliografice și documentare* al Laurei Temian, *Maramureșeni: Portrete și medalioane* de Mihai Marina, *Oameni din Maramureș* de Pamfil Bilțiu.

Au fost, de asemenea, expuse antologii de proză și poezie, file de jurnal, memorii, corespondență, pagini despre anii de școală, scrieri cu caracter didactic ale scriitorilor noștri

clasici și contemporani. Expoziția omagială a fost rotunjită cu mai multe numere din revista “Bibliotheca Septentrionalis” și suplimentul acesteia, “Fascinația lecturii”, în care au fost evidențiate câteva importante figuri de pedagogi, cum ar fi maramureșeanul Ion Popescu de Coaș (născut în comuna Coaș din districtul Cetății de Piatră – Maramureș), întemeietor al învățământului normalicesc din urbea Bârladului.

Activitatea intitulată “Despre istoria scrisului” a întregit evenimentul zilei de 5 octombrie prin prezentarea de portofolii ale elevilor claselor a VI-a B și a VIII-a C de la Școala “Nichita Stănescu”. Copiii au fost însoțiți de profesoarele Simona Bănică și Maria Ghiț (bibliotecar). A fost, de asemenea, un moment poetic: sentimente, gânduri despre dascăl și carte.

Expoziția a fost vizitată de elevi și profesori de la școlile băimărene: “Avram Iancu”, “Lucian Blaga”, Școala nr. 5 și Școala nr. 9. A fost prezentă, de asemenea, Școala din Chiuzbaia – Maramureș. Din județele vecine, au venit elevi de la Școala nr. 2 din Satu Mare și Școala din satul Nicula.

Pentru aceste zile încărcate de emoții, uimiri și bucurie, aducem mulțumiri colegilor de la secția Împrumut pentru adulți și de la Sala de lectură, care au dovedit multă înțelegere și ne-au oferit ajutorul.

TOAMNA... PE SIMEZE, PE RAFTURI ȘI ÎN VITRINE DE CARTE

Amalia TALPOȘ

Ce poate fi mai fascinant decât acest sfârșit de octombrie în care toamna a pus stăpânire pe întreg peisajul, când natura întreagă se metamorfozează în drumul ei spre anotimpul rece?

Pentru a fi în armonie cu nuanțele zugrăvite de octombrie pe trotuare, nuanțe care

vibrează în galben, ocru și purpuriu, Secția pentru copii a Bibliotecii Județene “Petre Dulfu” în colaborare cu diferite școli și grădinițe din oraș a organizat o suită de activități în spațiul secției.

Dacă biblioteca a contribuit cu expoziții și vitrine de carte dedicate acestui anotimp (creațiile lui George Topârceanu, Octavian Goga,

Vasile Voiculescu, George Coșbuc, Emil Gârleanu, Mihai Eminescu, George Alboiu,

septembrie) și expoziția de artă plastică “Rodul Toamnei” (27 septembrie - 10 octombrie);

Otilia Cazimir, Elena Farago, Ștefan Octavian Iosif, Virginia Carianopol, Nicolae Labiș, Lucia Muntean, Ion Agârbiceanu etc), expozițiile școlilor și grădinițelor participante au fost de fapt o materializare a activității de la clase. În cadrul fiecărei activități desfășurate, copiii au răsfoit cărțile prezentate bucurându-se de textele și imaginile acestora.

Se pare că acest anotimp i-a inspirat foarte tare pe copii fiindcă aceștia i-au surprins întocmai caracteristicile. Copiii au creat o atmosferă feerică ce transmitea o stare de încântare în fața miracolelor toamnei.

Culorile predominante au fost: roșul (o culoare ce-l binedispune pe om, culoare asociată cu energia și puterea); portocaliul (o culoare care alungă tristețea); verdele (echivalent cu regenerare, asigură o notă de veselie, precum și o gândire coerentă și precisă, realizând un efect odihnitor).

Printre participanți s-au remarcat:

- Școala “Avram Iancu” din Baia Mare, cu activitățile “Toamna se numără bobocii” (19

- Grădinița nr. 25, cu expoziția “Toamna, fantezie și culoare”, deschisă în perioada 10-22 octombrie;

- Școala “Nichita Stănescu”, cu activitatea: “Rapsodii de toamnă” în interpretarea “Pălăriilor gânditoare” (26 octombrie);

- Școala “Nicolae Iorga”, cu expoziția “Toamna” (2-10 noiembrie).

Cu ocazia acestor expoziții din cadrul Secției pentru copii, în bibliotecă s-au perindat sute de vizitatori de la: Grădinițele nr. 9, 30 și 33, Școlile “Avram Iancu”, “Nichita Stănescu”, “Petre Dulfu”, “George Coșbuc”, “Lucian Blaga”, Școlile nr. 5, nr. 9, nr. 18, Liceul “Anghel Saligny” din Baia Mare, Școala nr. 1 din Baia Sprie, Școlile nr. 1 și nr. 2 din Seini, Școlile din Bicaz, Chiuzbaia, Coruia, Fărcașa, Recea, Rozavlea, toate din Maramureș și Școala din Micula – Satu Mare.

Expozițiile dedicate Toamnei au fost foarte apreciate pentru optimismul și dinamismul lor, copiii neținând cont, în realizările lor artistice, de faptul că toamna este sezonul melancoliei...

ANUL 2005 – SCURTĂ RETROSPECTIVĂ A ACTIVITĂȚII DE ASISTENȚĂ METODICĂ

Ioan NEAMȚIU

La modul ideal, o bibliotecă își îndeplinește funcțiile și, implicit, menirea, dacă este în măsură să satisfacă, oricărui membru al colectivității, interesele de lectură și de informare. Plecând de la aceste premise, dar și de la realitatea diferită din bibliotecile publice din județul Maramureș, am fixat ca temă de dezbatere și reflexie, la *colocviile profesionale zonale*: **“Perfecționarea continuă a bibliotecarilor, condiție esențială a calității activității din biblioteci”**.

Am menționat deja faptul că distanța dintre ideal și concret este încă mare și aceasta din multe motive. Lipsurile materiale sunt pe primul loc, dar și faptul că cetățeanul obișnuit, cu studiile încheiate, nu așteaptă de la biblioteca publică decât servicii foarte limitate, reprezentându-și instituția ca pe o entitate pasivă, care nu îi vine în întâmpinare și nu-i poate oferi prea mult. Prin tema propusă și prin discuțiile avute la colocvii, am încercat să identificăm noi modalități de schimbare a percepției publicului față de bibliotecă, bibliotecar și serviciile oferite, accentuând nevoia de continuă perfecționare a bibliotecarilor. Am dorit, de asemenea, să evaluăm capacitatea bibliotecarului de a fi ancorat în realitățile curente și de a fi la zi cu ultimele noutăți din domeniul biblioteconomiei și al legislației specifice, posibilitățile de a se descurca în orice moment în fața oricărei cerințe și provocări.

În acest sens, am elaborat un test de verificare a deprinderilor și aptitudinilor din domeniu ale cărui concluzii sunt prezentate separat. Menționez aici doar că acest test – care nu a fost de natură să inhibe pe cineva, ci de a reflecta activitatea zilnică a bibliotecarului – a generat emoții, dar am convenit cu toții că orice provocare – până și o banală întrebare – din activitatea de zi cu zi este, de fapt, un test, un examen chiar, un concurs al nostru cu noi înșine și că, dincolo de rezultatul propriu-zis (la test), trebuie să rămână bucuria comuniunii: bibliotecar-carte și a comunicării: bibliotecar-citi-

tor. Tocmai acest lucru am căutat să-l descoperim / redescoperim și anul acesta și cred că am reușit într-o bună măsură.

În afara testului, am discutat multe alte aspecte ale activității profesionale, s-au dezbătut și lămurit probleme de specialitate, precum: aranjarea și evidența fondului de carte, completarea colecțiilor, atragerea cititorilor, conștientizarea rolului bibliotecii și a bibliotecarului. Au avut loc discuții pe diverse teme culturale, gazdele căutând și reușind să îmbogățească întâlnirile cu programe artistice, vizitarea unor obiective edilitar-gospodărești, cunoașterea locurilor și tradițiilor ș.a. Gazde ospitaliere am găsit în localitățile: *Dumbrăvița, Săpânța, Băiuț, Rona de Jos, Ieud și Mireșu Mare* (în ordinea desfășurării colocviilor) cu biblioteci frumoase, bibliotecari destoinici, autorități locale calde, primitoare, alături de noi. *Mulțumiri și felicitări tuturor!*

Cât privește autoritățile locale din multe alte unități administrative din județul Maramureș, situația nu este prea mulțumitoare, banii destinați achiziției de carte fiind puțini, și mai puțini alocați efectiv. Există biblioteci care n-au primit deloc bani pentru carte! Singurele cărți intrate în cursul anului - în aceste cazuri - sunt cele donate de către Biblioteca Județeană, care a repartizat cărți fiecărei biblioteci din județ (aproximativ 105 exemplare, cu o valoare totală medie de 950 RON). Există și alte neajunsuri cu care se confruntă bibliotecarii : alte atribuții primite , încadrări diferite pe posturi și implicit diferențe de salarizare între ei de la o bibliotecă la alta (vorbind de cei cu aceeași pregătire și vechime), mai puțin de jumătate (mai exact 29) au primit sporurile prevăzute de lege ș.a. Aceste neajunsuri, în cele mai multe cazuri, sunt trecute, însă, în plan secundar, de atașamentul pentru profesie, fapt ce merită apreciat.

În data de 3 octombrie ne-am întâlnit la sediul Bibliotecii Județene, la *colocviul anual*, unde am analizat întâlnirile zonale, am accentuat problemele importante, am evidențiat bibliote-

carii merituosi, am premiat cel mai bun bibliotecar al anului, în persoana doamnei **Gabriela Codați** de la *Biblioteca din Dumbrăvița* și am încheiat întâlnirea într-o notă optimistă, sperând că vom fi mai buni în viitor.

Desigur, atribuțiile Bibliotecii Județene “Petre Dulfu”, de for metodologic, nu s-au limitat la atât. Pe parcursul anului, între noi și bibliotecarii din județ, a existat colaborare, în funcție de nevoi – nu de puține ori fiind vizitați de aceștia, pentru informare și schimb de experiență. Unii au venit cu clase de copii de la școlile din localitățile lor. Menționez (și) faptul că ziua de *joi* a fiecărei săptămâni este zi

metodică, dar, practic, în orice zi, bibliotecarii din județ sunt bineveniți la noi.

Ca o concluzie: între Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” și bibliotecile publice din județul Maramureș a existat pe parcursul anului o bună cooperare, căutându-se lămurirea tuturor situațiilor ivite. Această colaborare a excedat cu mult aria de competențe și acoperire a bibliotecarului metodist și chiar a *comisiei metodice*, putându-se spune – și trebuie spus – că, într-un fel sau altul, toți colegii de la Biblioteca Județeană și-au adus o prețioasă contribuție din acest punct de vedere.

CONCLUZII ÎN URMA TESTULUI DE VERIFICARE A DEPRINDERILOR ȘI CUNOȘTINȚELOR PROFESIONALE

Comisia metodică: **Anca SIMA**
 Sorina BERETEAN
 Ioan NEAMȚIU

Pentru îmbunătățirea activității bibliotecilor publice din județ, în afara dotării cu documente și a îndrumării efectuate de metodist, se organizează colocviile profesionale. Cu acest prilej, pe lângă faptul că sunt informați, de către metodist, în legătură cu ultimele noutăți din domeniul biblioteconomiei, bibliotecarii din bibliotecile comunale se întâlnesc pentru a dialoga despre activitatea desfășurată de fiecare. Aceste întruniri au loc regulat, iar problemele profesionale apărute pe parcurs se rezolvă în zilele de *joi*, adică în “*joia metodică*”.

Tematica din acest an pentru colocviile metodice zonale a fost ***Perfecționarea continuă a bibliotecarilor, condiție esențială a calității activității din bibliotecă***. Pentru aceasta, s-a decis ca toți bibliotecarii participanți la reuniunile metodice să dea un test de verificare a deprinderilor și cunoștințelor din domeniul biblioteconomiei. Având în vedere faptul că cei mai mulți au absolvit de mai mult timp cursurile de biblioteconomie și că mulți au deja vechime destul de mare ca bibliotecari, am considerat că aceste cunoștințe sunt bine consolidate.

Testele au avut două părți: una pe

probleme teoretice și cealaltă legată de cunoașterea fondului bibliotecii și de modul de organizare a activității.

S-a urmărit evaluarea:

- cunoștințelor teoretice și practice de biblioteconomie;
- interesului pentru actualizarea acestor cunoștințe;
- capacității de valorificare în practică a informațiilor;
- experienței dobândite;
- seriozității în muncă, în general, și, în mod special, în întocmirea statisticii de bibliotecă.

Din cei 63 de bibliotecari comunali, 46 au dat testul. Dintre aceștia, 20 de bibliotecari (43,5%) au obținut note între 9 și 10, 17 bibliotecari (37%) au avut note între 8 și 9, iar ceilalți - între 7 și 8. Considerăm că rezultatele sunt destul de bune, ele reflectând munca fiecăruia în bibliotecă și preocuparea pentru a se menține la un nivel profesional cât mai bun.

În ceea ce privește statistica de bibliotecă, 16 bibliotecari au avut punctaj maxim 1 - ceilalți realizând, de asemenea, punctaje bune.

Aceasta reflectă seriozitatea cu care își îndeplinesc munca.

Unul din punctele de la test s-a referit la modul de recuperare a documentelor.

Aceasta se poate face fie prin recuperarea fizică a unor documente identice, fie prin achitarea valorii de inventar a documentelor, actualizată cu aplicarea coeficientului de inflație la zi, la care se adaugă o sumă echivalentă cu de 1-5 ori față de prețul astfel calculat.

Pentru îmbunătățirea activității bibliotecilor publice din județ, în afara dotării cu documente și a îndrumării efectuate de metodist, se organizează colocviile profesionale. Cu acest prilej, pe lângă faptul că sunt informați, de către metodist, în legătură cu ultimele noutăți din domeniul biblioteconomiei, bibliotecarii din bibliotecile comunale se întâlnesc pentru a dialoga despre activitatea desfășurată de fiecare. Aceste întruniri au loc regulat, iar problemele profesionale apărute pe parcurs se rezolvă în zilele de joi, adică în „joia metodică”.

Pentru a ajuta bibliotecarii la aceste calcule, i-am informat că există o aplicație pe care o pot găsi pe site-ul ANBBPR-ului, la adresa <http://www.anbpr.org.ro>. După ce se intră pe acest site, se aleg, din meniul ce apare în stânga

ecranului, rubricile: *Aplicații* → *Actualizarea prețului de achiziție al documentelor funcție de anul intrării în evidențele bibliotecii* → *Actualizare prețuri*. Aici se solicită următoarele date pentru documentul căruia se dorește a se calcula prețul actualizat: anul achiziției, prețul de achiziție, indicele de multiplicare. După ce s-au introdus aceste date, se dă „clic” pe *Calculează prețul* și se obține prețul actualizat.

Pentru o perfecționare continuă, un rol important trebuie să-l aibă, pe lângă reluarea din când în când a cursurilor de biblioteconomie (suportul teoretic principal în domeniu) și studiul publicațiilor de specialitate.

Tema colocviilor profesionale din anul viitor este tocmai: *Rolul revistelor de specialitate în formarea și perfecționarea continuă a bibliotecarilor*.

- pentru bibliotecarii de la bibliotecile comunale: Note de lectură din revistele de specialitate („Biblioteca”, „Bibliotheca Septentrionalis” sau altele);
- pentru bibliotecarii de la bibliotecile orășenești: Fișa profesională personală (realizări, nerealizări) și un proiect de activitate pe termen scurt

CONTRIBUȚII BIBLIOGRAFICE LA UN PORTRET: SĂLUC HORVAT

Laura TEMIAN

Avorbi despre **Săluc HORVAT** ca bibliograf, înseamnă a prezenta viața unui om care, timp de 30 de ani, a trăit între cărți, reviste și documente adunându-le, selectându-le, adnotându-le pentru a oferi cititorilor, rapid și eficient, esența informației conținute.

Numai cine a lucrat sau măcar a privit vreodată un depozit de bibliotecă, ce pare nesfârșit, își poate da seama ce perspective sunt deschise celor ce-și petrec timpul aici.

Orizontul larg oferit de lumea cărților, la care se adaugă profunzimea și diversitatea problemelor fiecărei cărți în parte, creează, celui ce lucrează activ înăuntrul bibliotecii, o lume nouă, inedită. Numai aici, cartea și liniștea se regăsesc și asigură, în condițiile agitatei vieții cotidiene, o atmosferă calmă, propice informării, cercetării și creației. În această atmosferă, rolul bibliografului este esențial.

Bibliograful, cercetător de o speță aparte, pentru a fi eficient în activitatea sa trebuie să fie deschis noilor orientări și servicii impuse de informatizare și să participe efectiv la procesul de schimbare datorat acestora.

Pentru a-i ajuta pe cititori să se informeze, pentru a fi intermediar perfect între publicațiile și mijloacele de regăsire a acestora, bibliograful profesionist trebuie să fie pe cât de bun cunoscător al documentelor, pe atât de răbdător și de migălos în cercetarea acestora.

Aceste calități le-a dovedit de-a lungul anilor și Săluc Horvat.

Angajat al Universității din Baia Mare, în 1967 a devenit bibliograf principal al bibliotecii acestei instituții, iar între anii 1990-1997 a fost directorul Bibliotecii Centrale Universitare. În toți acești ani a desfășurat și activitate didactică: profesor (asociat) la Colegiile „Mihai Eminescu” și „Gheorghe Șincai” pentru disciplina biblioteconomie și lector universitar (asociat) la Universitate, titularul cursurilor „Biblioteco-

nomie” și „Correspondență economică și birotică”.

Teoretician al profesiei de bibliotecar, a contribuit la teoria biblioteconomică în general, a bibliografiei în special.

Într-un interviu acordat Ioanei Lupu, redactor șef al revistei naționale de specialitate „Biblioteca” (an VI, nr. 6/7/8, 1995, p. 187-189), declara: „...pasionat dintotdeauna de partea bibliografică, am realizat în acest domeniu câteva din lucrările de pionierat, ocupându-mă de partea tehnică a bibliografiei, domeniu mai puțin abordat de colegii din alte biblioteci.”

Săluc Horvat este, așadar, printre primii profesori care au introdus în planul de învățământ pentru liceu disciplina „biblioteconomie” și a realizat primul manual și programă școlară pentru licee la această disciplină.

Ca bibliograf, dar mai ales ca director al Bibliotecii Centrale Universitare din Baia Mare, instituție fundamentală a culturii naționale și universale, bine informat în meserie, tenace și consecvent Săluc Horvat s-a remarcat prin:

- organizarea și modernizarea din punct de vedere biblioteconomic a bibliotecii, cu referire în special la constituirea și îmbogățirea colecțiilor, dar și la modernizarea edificiului; una din marile dorințe, din păcate nerealizată, a fost extinderea bibliotecii, a elaborat un plan minuțios, a făcut intervenții personale la București pentru a obține aprobările necesare, dar, din interior, proiectul n-a beneficiat de susținerea necesară pentru a fi finalizat...;

- reorganizarea și redefinirea activității de informare și documentare în bibliotecă, pe care a ridicat-o în prim plan, permițând astfel ca biblioteca băimăreană să devină prima bibliotecă universitară din România în care s-a realizat indexarea coordonată și vocabularul controlat pentru domeniile electrotehnică, metalurgie și mine;

- realizarea unui important schimb internațional de publicații cu peste 70 instituții științifice și de învățământ din lume;

- susținerea unor acțiuni de perspectivă, bazate pe cooperări raționale, metodice și profesionale, în colaborare cu Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” și cea a Casei Corpului Didactic;

- îndrumarea pregătirii profesionale a personalului din bibliotecile școlare ale județului, elaborarea unor lucrări metodice și susținerea cursurilor de reciclare a bibliotecarilor; (și-a dorit cu ardoare învățământ superior de biblioteconomie la Baia Mare, dar...n-a fost să fie!).

- colaborarea cu articole de specialitate la revista „Biblioteca”.

Pentru activitatea deosebită desfășurată, Asociația Bibliotecarilor din Învățământ – România (Săluc Horvat fiind membru în consiliul de conducere și președinte al Filialei Maramureș) i-a acordat premiul „N. Georgescu-Tistu”, iar cu prilejul aniversării a 45 de ani de activitate ai revistei „Biblioteca”, i s-a acordat Diploma, premiul de fidelitate și titlul de coautor al revistei.

În toți acești ani a fost prieten și colaborator al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”. A publicat articole de specialitate în buletinul acesteia „Bibliotheca Septentrionalis”, a participat la Colocviile profesionale ale bibliotecarilor din bibliotecile publice din județul Maramureș, organizate de biblioteca județeană atât la sediul instituției, cât și în centrele metodice din teritoriu, a fost prezent la toate manifestările deosebite organizate de Biblioteca Județeană. În semn de apreciere pentru toate acestea, Biblioteca Județeană i-a acordat „Diploma de onoare”, precum și „Diploma și Premiul de excelență.”

Membru titular al unor asociații internaționale (IATUL - Asociația Internațională a Bibliotecilor Universităților Politehnice - Olanda, ISKO - Societatea Internațională pentru Organizarea Cunoștințelor - Frankfurt), Săluc Horvat a participat, ca specialist, și la numeroase manifestări științifice naționale și internaționale, conferințe, reuniuni: Conferința Asociației Bibliotecarilor din Ungaria (Gyor - Budapesta, 1993), Conferința Asociației Internaționale ISKO (Bratislava, 1994), Simpozionul Internațional Info organizat de firma TELDAM (Israel, 1993, 1994), a 62-a Conferință IFLA (Beijing - China, 1996).

Analizând „fișa bibliografică” a lui Săluc Horvat, remarcăm o paletă bogată și diversificată

a temelor și subiectelor prezente în cărțile, studiile și articolele publicate.

Profund implicat în viața culturală maramureșeană, a abordat succesiv diferitele compartimente ale acesteia. Calitățile sale de practician al bibliografiei s-au manifestat în mod special pe tărâmul culturii băimărene prin inițierea și susținerea unor activități cu rezonanță: editarea revistei „Nord Literar” (director executiv: Săluc Horvat), întemeierea Asociației Scriitorilor Baia Mare (președinte: Săluc Horvat).

Varietatea domeniilor abordate în volume, în articole și studii, recenzii și cronici risipite în reviste literare și culturale: România literară, Tribuna, Luceafărul, Contemporanul - ideea europeană, Ateneu, Familia, Archeus, Nord Literar ș.a., reflectă interesul pentru următoarele teme: **cartea, biblioteca și societățile de lectură** („Cartea românească în lume”, „Gânduri despre carte”, „Viitorul cărții. Puncte de vedere”, „Motivul cărții la Eminescu”, „Societăți de lectură și biblioteci din nord-vestul Transilvaniei” etc); **biblioteconomie și bibliologie (volume)**: „Biblioteconomie. Manual experimental”, „Introducere în biblioteconomie”, **studii și articole**: „Bibliografia românească modernă”, „Bibliografia publicațiilor periodice românești în contextul Bibliografiei Naționale retrospective”, „Pentru un sistem unitar în redactarea referințelor bibliografice”, „Terminologia bibliologică în primele dicționare ale limbii române”, „Vocabularul de bibliotecă: colecție sau fond de carte?”; **bibliografii, biobibliografii, indici bibliografici** („Gheorghe Bulgăr: biobibliografie” - volum, „Folclorul și folcloristica maramureșeană”, „Bibliografia etnografiei și folclorului maramureșean”, „Revista minelor-index bibliografic” etc.); **recenzii și cronici de carte** (Gheorghe Glodeanu „Eseuri”, „Poetica romanului românesc”, Nicolae Gheran „Tânărul Rebreanu”, „Mic dicționar enciclopedic”, Gheorghe Bulgăr „Scriitori români despre limbă și literatură”, Augustin Cozmuța „Puncte de vedere”, „V. R. Ghenceanu în dialog cu Ion Săcăleanu”, Mihai Marina „Maramureșeni. Portrete și medalioane” etc.; **revuistică** („Istoricul presei băimărene în limba română”, „Tradiții și actualitate în presa maramureșeană”, „Tradiții revuistice băimărene. «Nord» - revista studenților din Baia Mare”, „Preocupări lingvistice în ziarul băimărean «Gutinelu»”, „Presa literară românească” etc.); despre **viața și activitatea scriitorilor români** (Mihai Eminescu, Zaharia Stancu, Mircea Zăciu, Victor Ion Popa, Liviu Rebreanu, Gheorghe Bulgăr, Titu Maiorescu, Ion Șugariu, Dosoftei ș.a.).

Cele două volume („Mihai Eminescu: Dicționar cronologic”. Baia Mare, Editura Gutinul, 1994, 300 p.; „Însemnări despre Mihai Eminescu: studii și articole”. Baia Mare, Editura Universității de Nord, 2000, 132 p.) și peste 30 de studii dedicate de Săluc Horvat lui **Mihai Eminescu**, conturează POETULUI un interesant profil bibliografic: „Legăturile de început ale lui Mihai Eminescu cu revista «Convorbiri literare» și redactorul acesteia, Iacob Negruzzi”, „Alecsandri și Eminescu”, „Mihai Eminescu și Vasile Lucaciu, studenți la Viena”, „Ioan Slavici despre Mihai Eminescu și I. L. Caragiale”, „Eminescu în Transilvania”, „M. Eminescu - fiu al pământului românesc”, „Universalitatea operei eminesciene”, „Mihai Eminescu pe meridianele globului”, „Eminescu în timp”, „M. Eminescu în memoria timpului. Anul 1883”, „Eminescu și

posteritatea sa”, „Proza literară a lui M. Eminescu”, „Motivul cărții la Eminescu”, „Motivul nopții la Eminescu”, „M. Eminescu și literatura maghiară”, „Ediții Eminescu”, „Eminesciana”, „Sărbătoarea poeziei românești”, „Anul internațional Mihai Eminescu – 1989”, „America îl omagiază pe Eminescu”, „100 de ani de la apariția «Luceafărului»”.

Cel mai frumos omagiu adus Poetului la împlinirea a 150 de ani de la naștere este ediția realizată de Săluc Horvat: Mihai Eminescu. „Luceafărul” – ediție bibliofilă. Baia Mare, Editura Universității de Nord, 2000.

Această „fișă bibliografică” aduce, credem noi, completările necesare realizării unui portret aniversar dedicat bibliografului, scriitorului, omului de cultură Săluc HORVAT, căruia îi dorim **“Mulți ani cu sănătate!”**

DE VEGHE... LA ȘEVALETUL LUI MIKOLA: VERONICA

Dorina CADAR

Pe pereții uneia dintre vechile case din apropierea parcului băimărean, trecătorul atent poate zări o tăbliță cu inscripția: “Aici a trăit și a lucrat pictorul Andrei Mikola”. Textul apare, cum e și firesc, în limbile română și maghiară.

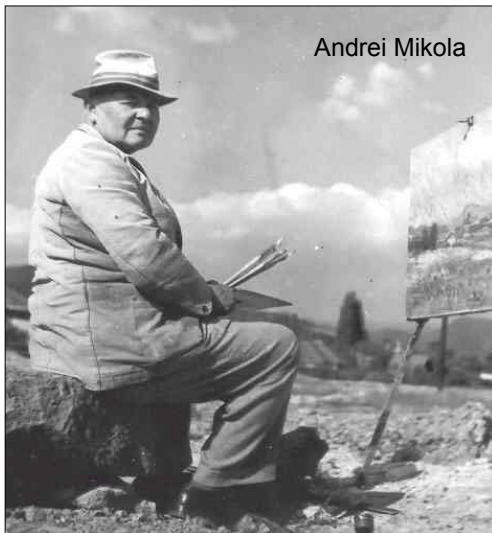
Aici s-a consumat viața celui care a fost ultimul reprezentant al Școlii de Pictură de la Baia Mare. I s-a propus (și ar fi putut trăi) o viață de lux la Budapesta, dar a refuzat. Prea puternice

au fost legăturile cu orașul nostru.

S-au împlinit anul acesta, la 4 iulie, 35 de ani de la moartea artistului. Soția sa trăiește, și, atâta timp cât ea este în viață, Andrei Mikola este printre noi mai mult decât doar prin opera sa, care, oricum, i-a asigurat nemurirea. Colegele noastre de la Serviciul Bibliografic și Informare Documentară au realizat, cu acest prilej, un *Caiet Biobibliografic - Andrei Mikola*, un omagiu adus de Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” celui care a fost un mare artist și un mare îndrăgostit de aceste meleaguri.

Ceva anume m-a îndemnat să bat la ușa distinsei doamne Mikola. A fost puțină curiozitate: dorința de a o cunoaște, speranța că voi afla lucruri interesante despre cel care i-a fost soț.

Veronica Mikola este, în pofida venerabilei vârste (are 92 de ani), o femeie remarcabilă, o gazdă minunată și plăcută. Știam că fusese o frumusețe a vremurilor sale, frumusețe pe care și-o pune în valoare și prin eleganța vestimentației. Faptul mi-a fost confirmat de fotografiile de pe pereții camerei ei, care au

Andrei Mikola

Veronica Mikola

imortalizat în diferite etape ale vieții, un chip hollywoodian. În acel moment m-am gândit cât de norocos a fost Andrei Mikola.

L-a cunoscut pe “Andraș”, cum îi spune ea, printr-o pură întâmplare; destinul și-a făcut, ca de obicei, datoria. Veronica Mikola era, prin anul 1929, în vizită la o cunoștință, președinta Societății Femeilor Sărace - doamna Fülöp - când în încăpere și-a făcut apariția o călugăriță de la Biserica Catolică din Baia Sprie. Aceasta, de cum a zărit-o, a exclamat: “de când caut un chip ca al tău!” Era în căutarea unui model pentru o pictură care s-o reprezinte pe Fecioara Maria. Pictorul era Andrei Mikola. Ea a acceptat, el a plăcut-o și, de atunci, au rămas nedespărțiți. Veronica avea 16 ani, era elevă. El, 45!

La început ca model, apoi ca soție, Veronica Mikola a fost omul din umbră care l-a susținut și l-a ocrotit asigurându-i tihna de care orice artist are nevoie ca de aer. Se spune, și poate este adevărat, că-n spatele oricărui bărbat de succes se află o femeie. În cazul lui Andrei Mikola au fost două femei, ale căror vieți, pentru o scurtă perioadă de timp, s-au intersectat și care au fost rivale: mama lui și Veronica.

Andrei Mikola a fost un pictor prolific. Opera sa numără peste 500 de tablouri răspândite pe toate meridianele lumii, în muzee și în colecții particulare. Artistul s-a bucurat de prețuire încă din timpul vieții, pictura a fost pentru el pasiune și sursă de venit, iar negociatorul era Veronica, omul realist care a știut foarte bine să-i pună în valoare forța de muncă.

Andrei Mikola a pictat mult și orice: portrete, peisaje, natură moartă. Răsfoind unul dintre imensele albume cu fotografii reprezentând copii ale unor lucrări de-ale pictorului, atenția mi-a fost atrasă de câteva imagini din perioada de început a “transformărilor socialiste” ale orașului nostru. Aceste lucrări au fost realizate la comandă “de sus”, era perioada când artiștii

plastici trebuiau să-și dovedească, în felul lor, atașamentul față de politica de construire impusă de Partidul Comunist Român. Oricum, ca băimăreancă, o imensă nostalgie m-a cuprins privind acel crâmpei de istorie pictată a orașului nostru.

Pe lângă pictură, o mare pasiune a avut Mikola pentru vânătoare. Un număr impresionant de trofee pavoazează pereții uneia dintre încăperi. Fiind un trăgător de elită, a participat la diverse concursuri de tir, unde, ca în pictură, a excelat.

După 1990, se știe, a fost o adevărată invazie de “iubitori de artă” care au încercat să achiziționeze, la prețuri de nimic, tablouri valoroase aparținând unor maeștri ai Școlii de Pictură de la Baia Mare. Doamna Mikola nu putea fi ocolită! Nevoia a forțat-o să înstrăineze multe lucrări dragi, dar cel mai rău îi pare după un tablou intitulat “Mielul de Paști”, una din lucrările preferate ale lui Mikola. Într-un moment de neatenție a gazdei un astfel de “iubitor de artă” a reușit să sustragă din atelierul de lucru al pictorului tabloul ce se afla pe un perete. Și dus a fost. Acum, locul acela a rămas gol, în rest atelierul este neschimbat, șevaletul, la locul lui, își așteaptă, parcă, maestrul, iar în tot acest timp o femeie stă de veghe în dorința de a respecta memoria unui soț celebru.

GÂNDURI LA CEAS ANIVERSAR

Antoaneta TURDA

Avorbi, acum la împlinirea vârstei de 70 de ani, despre **TERESIA B. TĂTARU**, autoarea stabilită, din 1976, la Ausburg și care, mai ales după 1990, vine în România de fiecare dată să își lanseze cărțile, nu este pentru mine un motiv de a-i trece în revistă activitatea (au făcut-o alții cu multă măiestrie, la fiecare lansare de carte aici, la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”) ci o ocazie de a evoca o ființă plină de farmec, care mereu a știut să împrăstie în jurul său lumină și căldură sufletească, în ciuda felului de a fi, extrem de tranșant. Oprindu-sufletul acesteia. Chiar dacă devii cetățeanul țării de adopție, naționalitatea țării în care te-ai născut îți rămâne până la capăt, iar dacă ai emigrat într-o perioadă a maturității, naționalitatea face parte integrantă din viața ta, inclusiv din viața materială, gastronomie, tradiții etc., iar spiritual vei rămâne pentru toată viața legat de limba pe care o vorbești... În ceea ce mă privește, m-am integrat în cultura germană și particip la ea, căci trăiesc acolo, dar nu fără o grefă pe cea românească, pe care de acolo încerc să o salvez. De ce? Pentru că îmi stau la dispoziție bibliotecile germane cu o imensă valoare istorico-culturală, de care noi ardelenii suntem într-un fel legați și prin ea de Occident.” În același interviu, preocupată fiind de soarta României postdecembriste, afirmă cu multă amărăciune dar și cu o dorință arzătoare de a da un sfat benefic, implicându-se astfel în problemele noastre, că după „lunga vegetație” comunistă: „Grav este că am căzut în cealaltă extremă, în care fără discernământ și răspundere față de noi înșine preluăm toate idioteziile occidentale, cu precădere cele americane. În loc să ne apucăm serios de treabă, alergăm spre nicăieri...” Constatând cele spuse mai sus, d-na Tătaru, se grăbește să dea exemplul personal cu ceea ce știe să facă atât de bine: SĂ SCRIE, luptând astfel, cu propriile arme pentru

mi gândul și sufletul asupra acestei persoane atât de fascinante prin optimismul și prin încrederea în puterea binelui, nu pot să nu-mi amintesc câteva dintre gândurile sale presărate, de-a lungul timpului în presa locală. Îmi amintesc bunăoară de un interviu acordat scriitorului Marian Ilea, la „Glasul Maramureșului”, în care vorbea, printre altele, despre condiția sa de intelectual român trăitor în altă țară: „Pentru o persoană de altă naționalitate care trăiește în Germania, fenomenul cultural este o interferență a celor două culturi în profun- îndreptarea unor moravuri prin prezentarea unor modele demne de urmat, sau să elaboreze, cu multă tenacitate și răbdare, lucrări de botanică, demonstrând astfel că, prin multă muncă și o profundă analiză a ceea ce există în jurul nostru, putem să înfăptuim lucruri cu adevărat minunate.

Pătrunzând în universul literar și ideatic al Terezei Tătaru, gândul mă duce la cartea : *Amintiri silvășene din Țara Hațegului*: Portretul unui sat hațegan din anii '30, apărută la Timișoara: Editura Signata, 2001 și care dezvăluie în paginile ei lumea miraculoasă a satului de altădată cu oamenii săi deosebiți, indiferent că sunt intelectuali sau oameni simpli. Între filele volumului găsim portretele iubiților părinți, creionate simplu, direct dar cu foarte multă afecțiune, ele fiind bogate în enumerarea calităților celor doi oameni atât de dragi. Iată-l pe cel al mamei: „Mama era măiastră la gătit și în mânăuirea acului la broderie, dantelă, chelim, croitorie și împletit șosete de lână. Avea voce frumoasă de alto și știa o mulțime de cântece, dar peste toate acestea, mama era o foarte bună gazdă și caldă primitoare de oaspeți.” Oprindu-mă la portretul mamei nu pot să nu remarc cu multă emoție, faptul că, la un moment dat, pe parcursul a aproape 3 pagini (paginile 36-39) este descris interiorul casei părintești care „vorbește” despre

hărnicia mamei prin covoarele, perdelele și peretarul din bucătărie, ce înfățișa Cina cea de taină, semn al unei credințe profunde a celei ce lucrat la această adevărată operă de artă. Enumerarea calităților nu se oprește însă aici. Mai aflăm despre ea că, deși a absolvit Școala normală „Domnița Elena” din Sighetu Marmăției, nu a profesat meseria de dascăl pentru că s-a dedicat creșterii celor 4 copii, că „...îi plăcea să danseze și să cânte. Se îmbrăca frumos, era simpatică și întotdeauna de o veselie molipsitoare. Atentă să nu supere cu nimic pe nimeni, se simțea bine în cercul de prieteni...” Alături de portretul mamei, stă cel al tatălui, asemeni unei icoane păstrate mereu în suflet: „...tata era preot, pictor, pedagog și bun povestitor. Mai era tata meseriaș îndemnatic la toate: tâmplărie, țesut covoare, tăiat tablă, construit mașini agricole, grădinărit, dar mai ales albinărit.” Despre firea lui aflăm că era independent și coleric, dar că avea mult umor, făcându-i plăcere, printre altele, să discute cu pantofarul satului care „bătea cuie de lemn în talpa pantofului și mai spunea o glumă, dar nu așa, oricum, ci una cu miez și înțelepciune, de să fi fost cât de supărat, nu se putea să nu te simți bine dispus când ieșezi din atelierul lui.” Spirit sincer și cu un profund simț al realității, părintele Bolchiș nu și-a manifestat în public simpatiile sau antipatiile politice decât rareori: fie pentru a-și exprima aversiunea și îngrijorarea față de mișcarea legionară, fie față de politicienii care, odată ajunși la tribună, uită complet de cei ce i-au votat, luptând doar pentru propriul interes.

Avându-i pe cei doi părinți în centrul amintirilor și apoi pe cele două bunici, Teresia B. Tătaru prezintă o lume magică a satului de altădată, cu tot farmecul copilăriei petrecute într-o societate atât de normală încât parcă nouă, celor din ziua de azi nu ne vine a crede că au existat în țara asta astfel de oameni, într-o lume în care: „chiar și pentru ȋigani satului legea era lege. Nici nu furau și de aceea făceau, în felul lor, parte din comunitate”, într-o lume în care „voința

lui Dumnezeu se impunea în toate”, într-un univers plin de culoare, dat de poznele copilăriei, de personajele care vin în contact cu familia sau de cetele de țigani nomazi, parte dintre ei buni meșteșugari, al căror popas în sat era de un pitoresc aparte. Scrisă cu umor dar și cu toată seriozitatea omului matur care trece prin filtrul minții și al inimii cele relatate, cartea mai impresionează și prin stările de emoție prezentate cum ar fi moartea bunicii sau episodul morții pisoiului, episod ce dă naștere la o serie de procese de conștiință și la concluzia că răul trebuie stărpit din rădăcină, nicidecum încurajat, pentru a nu se transforma în adevărate catastrofe.

Alăturându-se celorlalte volume (ultimul fiind romanul *Măriuca*, a cărui lansare a avut loc la Biblioteca noastră în 5 august 2005) această minunată carte dezvăluie nu doar un real talent ci o personalitate care și-a croit propriul drum în viață având ca repere principiile sădite de doi părinți care au fost exponenții unei lumi care a știut prețui orice valoare, care a știut că numai respectând pe cel de lângă tine poți avea pretenția să fii respectat la rândul tău.

Acum, când autoarea a ajuns la vârsta la care principala ocupație a unui bunic este să spună povești nepoților, m-am oprit la această frumoasă carte, care este ea însăși o poveste care ar merita spusă din generație în generație, nu doar pentru farmecul său, ci mai ales pentru ceea ce se poate învăța din ea.

Închei aceste câteva rânduri (ar fi atâtea de spus despre Teresia B. Tătaru!) îndemnându-i pe cititorii, interesați de această autoare, să consulte site-ul bibliotecii noastre pentru a găsi toate lucrările și articolele sale, precum și cu sfatul pe care îl dă tinerilor scriitori: „să lupte din răsputeri pentru opiniile lor, să învețe să nu le fie frică de propriile idei, așa le vor respecta și pe ale altora”.

(fragment din interviul din data de marți 17 iunie 2003 „Informația zilei”).

ORAȘUL CAVNIC

*Ana-Maria BREZOVSKI
Ana GRIGOR
Florina VANCIU*

- 1455 **Kapnek** (Csánki I 477)
1555 **Kapnik** (Wenczel 229)
1585 **Kapnik** (Veress, Doc. III 64)
1639 **Kapnikbanya** (Makkai 438)
1750 **Kapnik Bányá** (c. A.)
1828 **Kapnik** (Nagy I 362)
1835 **Kapnyik Bányá** (Schem. 132)
1850 **Kapnik Baje, Kapnik Grub** (st. Tr.)
1854 **Kapnikbánya, Cannic-Baiea** (Bul. 74)

cf. Suci, Coriolan. *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*. București, 1966, vol. 1, p. 122.

Repere geografice:

Orașul Căvnic este situat în partea centrală a județului Maramureș, pe râul cu același nume, la poalele Munților Gutâi. Situată la 32 km sud-est de municipiul Baia Mare și la 20 km de Baia Sprieo (orașul cel mai apropiat), localitatea este punct de acces spre munții Gutâi și Țibleş prin pasurile Neteda (1058 m) și Rotunda (Căvnic - 1080 m). Se întinde pe o suprafață de 2400 ha, având o altitudine cuprinsă între 550 și 1050 m. Centrul civic al orașului se află la altitudinea de 576 m.

Relieful este de deal și de munte (Vârful Mogoșa se află la numai 3 km de oraș). Apare sub forma unei depresiuni intramontane puțin evoluată datorită abundenței vegetației lemnoase din cuprinsul său, care a stăvilit eroziunea. Bazinul depresionar Căvnic s-a conturat pe valea superioară a Căvnicului prin procesul de eroziune diferențiată exercitată asupra rocilor vulcanice și sedimentare.

Orașul este străbătut de râul Căvnic (lungimea: 34 km., debitul: 4,15 mc/sec.), care drenează apele din Depresiunea Copalnic și se varsă în Lăpuș.

Fiind situat într-o depresiune intramontană, clima este caracteristică zonei de munte, cu veri scurte, răcoroase și ierni lungi și aspre. Datorită numărului mare de zile geroase, Căvnicul este cunoscut ca polul zăpezii din Maramureș.

Solurile sunt argiloaluviale brune podzolice cu un randament scăzut de fertilitate, iar vegetația este reprezentată de păduri de *Fagus silvatica* cu *Carpinus betulus*. Fauna din zona Căvnicului numără o serie de animale ocrotite: iepurele de vizuină, cerbul carpatin, râsul, cocoșul de munte, vulturul sur, acvila de stâncă, cocoșul de mesteacăn.

Aspecte socio-economice:

Cavnicul a fost declarat oraș în mai 1968.

Populația este de 5573 de locuitori, densitatea în jur de 250 loc/km². Majoritatea populației este românească.

Cu casele înghesuite unele în altele, lipsit de teren agricol, Cavnicul e strâns legat de industria minieră din zonă. De la începutul existenței sale, până în zilele de azi, a fost un important centru de exploatare a metalelor nobile și neferoase (aur, argint, cupru, plumb, zinc). Ocupațiile de bază ale locuitorilor au fost mineritul și exploatarea lemnului în pădurile din zonă.

Restructurarea mineritului maramureșean și transformarea zonelor miniere, disponibilizările din minerit din ultimii ani au influențat destinul localității. În afară de mină, majoritatea localnicilor lucrează în domeniul confecțiilor sau al panificației. Deoarece orașul este amplasat relativ aproape de Baia Mare, o parte de localnicilor lucrează aici.

Localitatea a căpătat notorietate internațională prin exemplarele deosebite de flori de mină. Aici au fost descoperite două varietăți mineralogice unice, kapnitul și kapnikitul.

Așezat într-un decor natural deosebit de atractiv, Cavnicul dispune de un valoros potențial turistic. Aici se pot practica sporturile de iarnă și turismul montan.

În anul 2003 s-a inaugurat prima pârtie de schi. Deocamdată, au fost date în folosință două pârtii de schi de agrement, de dificultate medie: fiecare are în jur de 1.100 m lungime, lățimea - între 40 și 60 de m, diferența de nivel este de 120 m. Funcționează și un teleschi cu o capacitate de 950 de persoane pe oră.

Este zonă turistică în dezvoltare, sprijinită de UE. Face parte din Asociația "Microregiunea de Dezvoltare a Turismului Munții Gutâiului".

Viața culturală:

Școala din Cavnic datează din anul 1766, existența ei fiind consemnată în documentele vremii. Din 1770 există biserică de piatră în Cavnicul de Sus.

Deși așezare mică, la sfârșitul sec. al XIX-lea (1890) lua ființă aici cercul de lectură al minerilor din Cavnic, care dispunea și de o mică bibliotecă.

Amplasat în centrul județului Maramureș, nici o zonă etnografică maramureșeană nefiindu-i proprie, Cavnicul se află la confluențele Țării Chioarului cu Codrul cu Țara Lăpușului și cu Maramureșul istoric, fiind unul din locurile care a păstrat nealterate câteva obiceiuri specifice.

La sărbătorile de iarnă se juca un fel de teatru primitiv, cu piese având, în cea mai mare parte, subiecte religioase și biblice (*Adam și Eva, Irozii, Suzana*).

Cea mai surprinzătoare piesă este *Constantinul* sau *Cântare și vers la Constantin*, teatru folcloric de inspirație istorică, jucat la sărbătorile de iarnă de minerii din Cavnic și Băiuț, între anii 1840-1938 și reluat în 1972.

"Brondoșitul" este un obicei datând din timpul invaziei tătare (1717), când bărbații din Cavnic, mascați și încărcăți cu clopote, i-au

speriat și alungat pe invadatori. Începând din dimineața zilei de Crăciun, timp de trei zile, brondoșii se întâlnesc pe străzile localității. Ei umblă în grupuri, execută dansuri și salturi în jurul trecătorilor și al caselor, pentru a alunga duhurile rele.

Cu tradiție în viața muzicală a Cavnicului, se înscrie fanfara minerilor, menționată în documente din 1893. De-a lungul existenței sale, fanfara din Cavnic a câștigat premii la festivalurile naționale de specialitate.

În luna august a fiecărui an, Primăria Cavnic, alături de sponsori și Camera de Comerț și Industrie Maramureș, organizează, la un sfârșit de săptămână, Serbările Cavnicului. O manifestare sportivă specifică orașului Cavnic este cea numită "Serbările Lenkerului".

Din Cavnic s-au ridicat numeroase personalități ce au activat în diverse domenii.

Savantul și literatul Ignaz Edler von Born (n. 26 decembrie 1742), al cărui nume a rămas în istoria științei, în artă și literatură, a fost prieten apropiat al lui Mozart și modelul personajului Sarastro din opera "Flautul fermecat". Mozart i-a dedicat cantata *Die Maurerfreude*, interpretată în primă audiție la Viena, în 1785, sub bagheta

compozitorului. Ignaz Edler von Born a fost un mare specialist în mineralogie (două dintre mineralele descoperite de el îi poartă numele: bornina și bornitul), un matematician și un naturalist de renume mondială, fiind numit membru de onoare al multor academii și societăți științifice din Londra, Viena, Padova, Berlin, München, Stockholm etc. Moare la Viena, la 24 iulie 1791.

Actrița Ungăr Anikó, căsătorită Székely Józsefné, (10 apr. 1790 - 25 dec. 1862, Cluj), a jucat la Miskolc, Bratislava, Buda, Pesta, interpretând roluri principale în piesele lui Shakespeare, Schiller, Goethe. S-a retras de pe scenă după anul 1832.

Geologul Papp Simon (14 feb. 1886 - 27 iul. 1970, Budapesta) a fost specialist în descoperirea câmpurilor petrolifere, profesor universitar, academician.

Pictorul János Krizsán, născut în anul 1886, a fost membru titular al Societății Pictorilor Băimăreni; între anii 1927-1935 și 1940-1944 a condus Școala de Arte Frumoase. Pe parcursul a peste trei decenii, János Krizsán a desfășurat o intensă activitate expozițională concentrată îndeosebi în expozițiile anuale ale Societății Pictorilor Băimăreni.

Gavril N. Horja, doctor în științe economice (7 nov. 1918).

Conf. univ. dr. Iosif Cristea (1928-mai 1985, Huedin), medic veterinar, autor de volume de specialitate.

Krupicz Antal, sculptor (n. 1944). La sfârșitul anilor '50 ajunge la Baia Mare. Atelierul lui în aer liber, de pe valea Usturoiului, era binecunoscut. A sculptat în lemn, bronz, marmură. În 1988 se stabilește în Ungaria. În prezent locuiește și creează lângă Nyíregyháza.

Bibliografie selectivă:

Achim, Valeriu. Scrieri în timp : 1946-2003. Vol. 1. Baia Mare : Gutinul, 2003, p. 53, 153, 231, 406, 428, 478.

Achim, Valeriu ; Socolan, Aurel. Dr. Vasile Lucaciuc luptător pentru drepturile românilor și unirea Transilvaniei cu România. Baia Mare, 1968, p. 94.

Alexa, Tiberiu ; Moldovan, Traian ; Muscă, Mihai. Centrul Artistic Baia Mare = The Baia Mare Artistic Centre : 1896-1996. Baia Mare : Muzeul Județean Maramureș, 1996-1997, p. 205-206.

Andreica, Alina. "Liceul poezilor" din Cavnic. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2372, 25 ian. 2005, p. 11.

Anton, Octavian. Studiul mineralelor argiloase din roci vulcanice neogene de la Cavnic : Rezumatul tezei de doctorat. București, 1971. 27 p. multigr.

Ardelean, Cornel. Cavnic – oraș de mineri. Munca, 28, nr. 7559, 6 mar. 1972, p. 1, 2.

Aron, Petru. Statistica românilor din Transilvania în anul 1750. Transilvania, 32, nr. 9, nov. 1901, p. 277.

* * * Aspecte din bazinul minier Maramureș. [Baia Mare, 1969], p. 9, 11, 15, 21, 22, 32.

Atanasiu, Dumitru. Orașe noi pe harta țării. Satul socialist, 2, nr. 213, 10 ian. 1970, p. 1, 2.

Băințan, Valentin. Arta corală în Maramureș. Baia Mare, 1982, p. 200-202.

Beregic, Valentin T. Vulcanismul – obârșia mineritului maramureșean nemuritor. Baia Mare : Editura Universității de Nord, 2000, p. 14, 18, 37, 57-58, 59.

Bîrsan, Gabriel. Inflație de turiști pe pîrtia din Cavnic : La sfîrșit de săptămînă. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1795, 3 mar. 2003, p. 1.

Buda, Ion. Actualitate și perspectivă în viața cultural-artistică din Cavnic. Pentru socialism, 18, nr. 4571, 4 oct. 1968, p. 1, 2.

Buda-Tețu, Ioan. Cei de la Iris au dormit acasă la primar : Artă, forță și distracție la "Serbările Cavnicului 2003". Glasul Maramureșului, 7, nr. 1947, 1 sep. 2003, p. 9.

Buda-Tețu, Ioan. Energii pozitive în Cavnic : Constatare a măsurătorilor radiestezice. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2032, 9 dec. 2003, p. 9.

Buda-Tețu, Ioan. Menestreli la porțile Cavnicului. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2032, 9 dec. 2003, p. 2.

Buda-Tețu, Ioan. Un căvnicar - mentor al lui Mozart : Dezvelire de plăci comemorative [Born Ignac și Papp Simon]. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1935, 18 aug. 2003, p. 3.

Buzura, Augustin. Mina văzută de sus. Tribuna, 28, nr. 47, 22 nov. 1984, p. 10; nr. 49, 29 nov. 1984, p. 5.

Buzura, Dana G. Spitalul Orășenesc a devenit Spitalul de Psihiatrie : În Cavnic. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2313, 11 nov. 2004, p. 3.

* * * Cavnic : Șase secole de minerit. Baia Mare : Consiliul Județean al Sindicatelor Maramureș, 1974. 63 p.

* * * Cavnic - Stîlpul tătar : [foto]. Pro Uniune, 5, nr. 1-2 (13-14), iul. 2002, p. 98.

- Chiș Șter, Ion.** Evenimente și personalități istorice în folclorul maramureșean. Memoriile secției de științe filologice, literatură și arte, seria 4, tom. 1, 1977-1978, p. 144.
- Codrea, Ionel.** Teleschiul din Cavnic a fost pus în funcțiune : Veste bună pentru schiori. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1774, 6 feb. 2003, p. 1.
- * * * Constantinul. În: Antologie de folclor din județul Maramureș. Baia Mare, 1980, p. 126-131; Calendarul Maramureșului. Baia Mare, 1980, p. 124-129.
- Corniță, Constantin.** Zona Lăpuș : Contribuții etnologice și antropologice. Baia Mare : Umbria, 2001, p. 71, 75, 77, 81, 83.
- Cozmuța, Augustin.** Continuitatea și tinerețea unei tradiții : [Fanfara Minei Cavnic]. Pentru socialism, 40, nr. 10607, 16 dec. 1989, p. 3.
- Crișan, Mircea.** Pîrțiile din Cavnic și Borșa sînt bune pentru schiat și săniiș : După ninsorile căzute în ultimele două zile. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 991, 5 ian 2005, p. 16.
- Crișan, Mircea.** Ieri s-a inaugurat Centrul social multifuncțional : Cavnic. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1003, 19 ian. 2005, p. 4.
- Crișan, Mircea.** În Cavnic, 30% din localnici sînt șomeri : Primarul crede că turismul va absorbi o parte din minerii disponibilizați. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 521, 23 iun. 2003, p. 6.
- Crișan, Mircea.** Pentru reabilitarea bazei sportive este nevoie de 10 miliarde lei : Cavnic. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1037, 28 feb. 2005, p. 4.
- Crișan, Mircea.** Sîmbătă și duminică, în Cavnic a avut loc cea mai reușită ediție a Serbărilor Lenkerului. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1043, 7 mar. 2005, p. 16.
- Danciu, Emil.** Cavnic: Echipa Salvamont a redesenat trasee turistice. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4002, 3 iun. 2003, p. 2.
- Danciu, Emil.** Centre turistice din Maramureș - incluse în programul național superschi în Carpați. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4185, 9 ian. 2004, p. 1, 4.
- Danciu, Emil.** "Centru social multifuncțional" prin program Phare: Cavnic. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4019, 23 iun. 2003, p. 1.
- Danciu, Emil.** Centrul Creștin Cavnic : Un spațiu de întraajutorare și de rugăciune, cu voluntari americani. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4513, 1 feb. 2005, p. 8.
- Danciu, Emil.** Cu prof. Nicolae Bindiu despre dezvoltarea turistică a orașului Cavnic. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4165, 10 dec. 2003, p. 1, 12.
- Danciu, Emil.** Dezvelită ieri, la Cavnic, statuia lui Papp Simon, prima dintr-o rotondă a personalităților născute în acest oraș. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4637, 27 iun. 2005, p. 8.
- Danciu, Emil.** Fanfara minerilor din Cavnic NU ARE VOIE SĂ DISPARĂ!. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4070, 21 aug. 2003, p. 4.
- Danciu, Emil.** Însemnare despre o sărbătoare de suflet a căvnicarilor : [Born Ignac și Papp Simon]. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4067, 18 aug. 2003, p. 1, 5.
- Danciu, Emil.** O întâlnire sub semnul prieteniei. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4545, 10 mar. 2005, p. 9.
- Danciu, Emil.** Paznic la... monument : [Dionisie Bovnăruc paznic la Stălpul Tătarilor din Cavnic]. Graiul Maramureșului, 13, nr. 3383, 19-20 mai 2001, p. 4.
- Danciu, Emil.** Pentru ca biserica ortodoxă din Cavnic să se înalțe este nevoie de multul celor puțini. Graiul Maramureșului, 14, nr. 3801, 1 oct. 2002, p. 1, 5.
- Danciu, Emil.** Un renumit specialist în descoperirea cîmpurilor petrolifere Papp Simon, născut la Cavnic. Graiul Maramureșului, 14, nr. 3767, 22 aug. 2002, p. 1, 3.
- Danciu, Emil.** Pofțiți la schi! Graiul Maramureșului, 16, nr. 4203, 30 ian. 2004, p. 1, 3.
- Danciu, Emil.** Recital extraordinar Narcisa Suciu și "Gașca de acasă" : Serbările Cavnicului [prima ediție]. Graiul Maramureșului, 14, nr. 3772, 28 aug. 2002, p. 1.
- Danciu, Emil.** Sala Regatului din Cavnic : [Biserica Martorilor lui Iehova]. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4553, 19-20 mar. 2005, p. 2.
- Danciu, Emil.** "Să redescoperim memoria locului". Graiul Maramureșului, 14, nr. 3724, 3 iul. 2002, p. 1, 4.
- Danciu, Emil.** "Serbările Cavnicului" - în cuvinte și imagini. Graiul Maramureșului, 13, nr. 3777, 3 sep. 2002, p. 1, 7.
- Danciu, Emil.** Serbările Cavnicului, ediția a IV-a, 2004. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4367, 12 aug. 2004, p. 9.
- Danciu, Emil.** Serbările lenkerului : Cavnic. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4542, 7 mar. 2005, p. 1, 9.
- Danciu, Emil.** Serbările lenkerului, ediția I : Cavnic. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4229, 1 mar. 2004, p. 8.

- Danciu, Emil.** Teleschiul de „La Icoană” funcționează zilnic. Graiul Maramureșului, 15, nr. 3915, 18 feb. 2003, p. 2.
- Danciu, Emil.** Un bucureștean - interesat de Stilul Tătarilor [Cavnic]. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4032, 8 iul. 2003, p. 2.
- Danciu, Emil ; Matei, Florin.** Peste o mie de montaniarzi cu domiciliul flotant în Tabăra de la Cavnic. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4671, 5 aug. 2005, p. 8.
- Dobocan, Romeo.** Proiectul „Cavnic” a stîrnit interesul Guvernului. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2123, 1 apr. 2004, p. 1.
- Dobocan, Romeo.** Serbările lenkerului : Premieră la Cavnic. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2096, 1 mar. 2004, p. 11.
- Donca, Cristian.** Cavnicul abandonează mineritul în favoarea turismului montan. Glasul Maramureșului, 5, nr. 1444, 31 dec. 2001, p. 2.
- Donca, Cristian.** Haldele de steril transformate în parcuri ecologice : În Cavnic. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2326, 26 nov. 2004, p. 7.
- Doniga, Vasile T.** Folclor din Maramureș. București : Minerva, 1980, p. 81.
- Dumitrescu, Gh.** Cavnic '65. Pentru socialism, 15, nr. 3458, 4 mar. 1965, p. 1.
- * * * Enciclopedia geografică a României. București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, p. 561, 562, 563, 567, 571.
- Farcaș, Alina.** Brondoșitul : Tradiții hibernale. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1745, 30 dec. 2002, p. 2.
- Fărcaș, Andrei.** Cavnicul – o localitate cu vechi tradiții minerești. Pentru socialism, 34, nr. 8634, 5 aug. 1983, p. 3.
- Fătu, Mihai.** Trăsături ale regimului de ocupație horthystă asupra nord-estului Transilvaniei 1940-1944. Marmația, 4, nr. 1978, p. 255-268.
- Ferenczi Zoltán.** A kolozsvári színház és színház története. Kolozsvár, 1897.
- Georgescu, Ioan.** Istoria Seminarului român-unit din Oradea Mare. București, 1923, p. 16.
- Ghenceanu, V.R.** Floarea gândului bun. Pentru socialism, 36, nr. 9236, 16 iul. 1985, p. 3.
- Ghinea, Dan.** Enciclopedia geografică a României. București : Editura Enciclopedică, 2002, p. 372, 642, 779, 781, 783, 785.
- Giurgiu, Marin.** Plimbare de duminică în Cavnic : În căutarea unei pîrtii de schi și a unei zăpezi... albe ca zăpada. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1455, 16 ian. 2002, p. 4.
- Golian Károly.** Kapnikbánya bányászata. Bányászati és Kohászati Lapok, 27, nr. 17, 15 sep. 1894, p. 287-288.
- Herbel, Mihaela.** Sfirșit de vară în Maramureș cu menestreli și serbări. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1647, 2 sep. 2002, p. 3.
- Iancu, I.** Exploatarea miniere din Transilvania și Banat în anii 1919-1928. În: Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul, 1918-1928, vol. 1, p. 447-487.
- Iștván, Dumitru ; Popescu, Stelian ; Pop, Ioan.** Munții Gutii : Ghid turistic. București : Sport – Turism, 1990, p. 27, 31-32, 110-116.
- Joca, Delia Ana ; Popescu, Ioan J.** Peste 80 de tineri cu dizabilități au participat la Olimpiada Specială : La Cavnic. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1044, 8 mar. 2005, p. 4.
- Kantner János.** A kapnikbányai ezüstteléreköl. Bányászati és Kohászati Lapok, 11, nr. 18, 15 oct. 1878, p. 142-144.
- Kantner János.** Jegyzetek a Kapniki ércztelepekről. Bányászati és Kohászati Lapok, 13, nr. 16-17, oct. 1880, p. 121-124.
- Laszke Károly.** Az alsókapniki fém extraction. Bányászati és Kohászati Lapok, 22, nr. 20-21, 1889, p. 155-156, 163-166.
- Laszke Károly.** Az also kapnikbányai M.K. fémkohó és lúgzómű üzeme, ennek mőszaki és pénzügyi eredménye az 1889-ik évben. Bányászati és Kohászati Lapok, 23, nr. 13, 1890, p. 108-110; nr. 14, 1890, p. 119-121.
- Leșiu, Petre.** Locul cel mai frumos este acolo unde te-ai născut. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 533, 7 iul. 2003, p. 4.
- * * * Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 70-73.
- Longin Popescu, Ion.** La Cavnic, între munți : Scrisori de acasă. Tribuna României, 7, nr. 133, 15 mai 1978, p. 4.
- Mac, Ion ; Budai Csaba.** Munții Oaș – Gutii – Țibleș. București : Casa Editorială pentru Turism și Cultură “Abeona”, 1992, p. 53, 61-62.

- * * * Maramureș : Monografie. București : Editura Sport-Turism, 1980, p. 182-183.
- * * * Maramureș – mândria și durerea noastră. 2 vol. Baia Mare : Gutinul, 2001, vol. 1, p. 15, 21, 207, 251; vol. 2, p. 32.
- * * * Maramureșul turistic. Baia Mare, 1998, p. 59, 60, 104, 105.
- Mariaș, Zoltan.** Considerații geotermometrice asupra cristalelor de cuarț hidrotermal din zona Rocoș-Vest (Cavnic), județul Maramureș. Dări de seamă, Inst. geol. & geofiz., 1, 68 (1981), 1984, p. 301-319.
- Matei, Florin.** Amenajarea teritoriului în Microregiunea Gutinul : Pentru o dezvoltare unitară. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4634, 23 iun. 2005, p. 4.
- Matei, Florin.** Superschi Cavnic - 2005 - „La roata” : În plină vară se lucrează la infrastructura schiabilă. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4639, 29 iun. 2005, p. 1.
- * * * Medici veterinari și medicină veterinară de-a lungul vremurilor în județul Maramureș. Baia Mare : Scriptorium, 2003, p. 163-165.
- Mersei, Iosif.** Descrierea tehnică a exploataării miniere Capnic. În: Descrierea exploataărilor aparținătoare Direcției minelor statului din Baia Mare. Baia Mare, 1945, p. 29-35.
- * * * Les mines et le pétrole en Roumanie. Bucarest, [s.a.], p. 52, 54, 55.
- Mîndru, Adrian.** După mai bine de 10 ani, a avut loc spectacolul româno-maghiar “Ploaie de aur pentru mama mea” : Cavnic. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 481, 6 mai 2003, p. 4.
- Moldovan, Codreanu ; Istvan, Dumitru ; Pop, Ioan.** Ghidul turistic al județului Maramureș. [Baia Mare] : Casa de Editură Algoritm Pres, 1997, p. 45-46.
- Moldovan, Ioan.** Liceul din Cavnic – o școală a hărniciei. Pentru socialism, 29, nr. 7059, 6 iul. 1978, p. 2.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu poporațiune română din Ungaria. Sibiu, 1909, p. 45.
- * * * [Monumentul tătarilor din Cavnic : fotografie]. În: Schönherr Gyula dr. emlékezete. Budapest, 1910, p. 65.
- Mușlea, Ion.** Cercetări etnografice și de folclor. Vol. 2. București : Minerva, 1972, p. 263, 265, 266, 268, 274, 275-283, 287, 289, 295, 297-298, 300, 313, 316, 324, 328, 330-334, 336-337.
- Nan, Ion ; Căpîlnean, Vasile.** Cetatea dintre munți. Pentru socialism, 21, nr. 5359, 22 apr. 1971, p. 1, 2.
- * * * O cantată de Mozart dedicată unui savant din Cavnic. Pentru socialism, 29, nr. 6913, 15 ian. 1978, p. 3.
- Onea, Mihaela.** Primul târg de animale : La Cavnic. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2129, 8 apr. 2004, p. 1.
- Oszóczki Coloman.** Mișcări sociale și politice din bazinul băimărean în primul deceniu al secolului al XX-lea. Marmăția, 4, 1978, p. 157-170.
- * * * Pagini din istoria Maramureșului. Baia Mare, 1967, p. 11, 42, 57, 58, 68, 70, 109, 126, 129, 136, 137, 144, 171, 174, 175, 187, 215, 225, 231.
- Pálmer Kálmán.** Nagybánya és környéke. Nagybánya, 1894, p. 100, 102-103, 106, 201, 243, 275, 276-290, 295, 296, 299, 300.
- Păcățian, T.** Cartea de aur sau Luptele politice naționale ale românilor de sub coroana ungară. Vol. 6. Sibiu, 1910, p. 132-133, 137, 215.
- Pârja, Viorica.** De la halda de steril la... pare? Graiul Maramureșului, 16, nr. 4310, 5-6 iun. 2004, p. 8.
- Pârja, Viorica.** Turismul ca alternativă la minerit: La Cavnic. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4048, 26-27 iul. 2003, p. 1, 4.
- Postolache, Sorin.** Primăvara la Cavnic. Flacăra, 29, nr. 16, 17 apr. 1980, p. 12.
- Prodan, David.** Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea. București : Editura științifică și enciclopedică, 1986-1987, vol. 1, p. 5, 128, 145, 219, 234, 276, 299, 323, 355, 384, 405, 517; vol. 2, p. 78, 107, 410.
- Rácz Albert.** Kapniki bányavirág. Előre, 38, nr. 11308, 6 apr. 1984, p. 1, 2.
- * * * Regiunea minieră Baia Mare : Monografie. [București], [s.a.], p. 9-10, 47-49, 111-112.
- Rîpă, Isidor.** Balade și legende maramureșene. București : Editura Ion Creangă, 1976, p. 87-93.
- Rîpă, Isidor.** Constantinu`. Pentru socialism, 23, nr. 5889, 6 ian. 1973, p. 3.
- Rîpă, Isidor.** Folclorul mineresc și modalitățile lui de valorificare. Maramureș, apr. 1976, p. 9.
- Roman, D.** Bogăția de aur și argint a țării noastre. Ziarul Științelor și Călătoriilor, 28, nr. 19, 6 mai 1924, p. 291.
- Rugu Abrudeanu, Ion.** Aurul românesc : Istoria lui din vechime pînă azi. București, 1933, p. 226, 235.
- Ruja, Alexandru.** Fata Morgana în costum de schi : La Cavnic. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2324, 24 nov. 2004, p. 4.
- Ruja, Alexandru.** Orașe cu față de comună : Realități maramureșene. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2489, 1 iun. 2005, p. 10.

- Ruja, Alexandru.** Patrulaterul morții : În Maramureș au existat patru lagăre comuniste de exterminare a opozanților. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2423, 25 mar. 2005, p. 8.
- Sabou, Cristian.** Baby-schi pe pârția din Căvnic. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1449, 9 ian. 2002, p. 1.
- Sike Lajos.** Kapnikbányai hétköznapi. Előre, 24, nr. 7070, 31 iul. 1970, p. 4.
- Socolan, Aurel.** Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș. Baia Mare : Editura Maria Montessori, 2005, p. 186-187.
- Socolan, Aurel.** "... până aici au ajuns tătarii". Pentru socialism, 18, nr. 4513, 28 iul. 1968, p. 3.
- Szobel N.** În trecut și azi prin Căvnic. Pentru socialism, 10, nr. 1724, 30 iul. 1959, p. 1, 2.
- * * * Șematismul veneratului cler al diecezei greco-catolice române de la Gherla pe anul 1914..., p. 153.
- Șoit, Ana.** Legende populare minerești. București : Minerva, 1974, p. 63-64, 69, 113-114.
- Tivadar, Larisa.** Căvnicul devine stațiune turistică : Proiectele ce prind viață într-un oraș minieresc. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2011, 14 nov. 2003, p. 4.
- Tohătan, T.** Căvnicul pe verticala afirmării. [Baia Mare], [1969?]. 32 p.
- Tohătan, T.** Însemnări din Căvnic. Pentru socialism, 13, nr. 2966, 1 aug. 1963, p. 1.
- Tucă, Florian ; Cociu, Mircea.** Monumente ale anilor de luptă și jertfă. București : Editura militară, 1983, p. 125.
- Tudoran, Mircea.** Căvnicul – o localitate cu vechi tradiții minerești. Pentru socialism, 34, nr. 8634, 5 aug. 1983, p. 3.
- Urbán Mihály.** Kapnikbánya bányaművelésének története. Bányászati és Kohászati Lapok, 30, nr. 22, 23, 24, p. 358-363, 377-382, 392-400.
- Utan, Iulia.** Șoferi minori pe șanii cu volan : Sîmbătă și duminică, în Căvnic. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2407, 7 mar. 2005, p. 3.
- * * * [Vechile topitorii din Căvnicul de Jos : fotografie]. În: Schönherr Gyula dr. emlékezete. Budapest, 1910, p. 341.
- * * * [Vedere panoramică a Căvnicului vechi : fotografie]. În: Schönherr Gyula dr. emlékezete. Budapest, 1910, p. 337.

Din folclorul localității:

Legende populare minerești:

Legenda Căvnicului

Mina asta are vreo 784 de ani. Îmi amintesc de mina Roata din care or cărat tăte neamurile de oameni, aurul cu butoiul. Pe vremea cînd lucram, scoteam 15 kg pe săptămîină, manual. Căvnicul o fost vestit că am cetit în cărți despre el, cînd eram copil. Scria că l-o descoperit un minier de la Băiuț (Băiuțul îi mai vechi cu 70 de ani decît Căvnicul) care mergea la penzărie.

El o plecat dimineața pe jos și-o ajuns spre seară sub Gutin, la locul unde se află o piatră, Mănași. Cum era drumul anevoios și era noapte, o rămas de mas la stîină cu ciobanul.

Or aprins un foc mare și-or început a povesti că ciobanul era mare snovar. De la povești, ciobanul i-o arătat o traistă plină cu pietre făine.

- Da unde ai aflat-o?

- Aici pe o rîpă.

Or dus pietrele la Băiuț și-or văzut că era aur.

Oamenii întrebau pe cioban, pentru că avea capul mic:

- Mă Cap-mic, unde l-ai aflat? Mă Cap-mic arată-ne pietrele!

Azi Cap-mic, mâine Cap-mic, s-o legat și-or ajuns Căvnic. Și oamenii erau mici la Căvnic, mici și gușați. Era și-o vorbă care-o rămas pînă azi "gușații din Căvnic".

Pe aici femeile umblă cu coșuri mari în spate, acoperite cu pînză lucrată migălos.

O babă mergea cu coșul în spate și din coș ieșea fum:

Cineva o strigat-o:

- Babă, ți s-o aprins coșul!

- Nu, că-mi duc băiatul la armată.

El era mic, că încăpea în coș și fuma.

Duhul băilor

Oamenii îl vedeau umblînd des, dar nu-l ascultau cînd îi chema să le deie aur. Le era frică de el. Se prefăceau că dorm să nu-l vadă cumva. Apărea și dispărea. De pipăit nu-l puteai pipăi, că era ca aerul. Nu prindeai nimic.

Minele care nu aveau duh sau vîlvă erau periculoase, cu accidente multe, și uricioase la noapte și la lucrat.

Or găsit un mijloc să atragă duhul. Asta se făcea odată pe an, în mijlocul verii, la 29 iunie cînd prind și farmecele. Obiceiul acuma mai încoace s-o pierdut, s-o uitat.

Pe dealul "Pîrjolita", îi zicea înainte dealul lui Pop Nicolae și s-o fost arsă și i-or zîs Pîrjolita. Aici, pe un sălcer agătau tăte coșurile rele din Cavnice, umplute cu frunze uscate. Treaba asta o făcea băieții tineri că așa aștepta duhul băilor. Bătrînii veneau cu olcuțe cu țuică, plăcintă cu curechi, cu brînză pentru ospățare.

După ce găt看 de agățat vreo 70 de coșuri și sălceru arăta cît o clăie de fin, îi dădeau foc. Se făcea o flacără înaltă de vreo 15 m. La celălalt capăt al Cavnice, alt sălcer. La focul acela cu pară lungă toți începeau să strige pe fel și fel de voci și ei de pe Pîrjolita și ceilalți. Vocile treceau peste sat și atrăgeau duhul băilor.

Ca să poată să împlinească acest obicei, trebuia să fie vreme frumoasă, fără ploi. Dacă ploua, oamenii erau triști că nu pot chema duhul băilor, și rămîn galeriile neocrotite.

(Șoit, Ana. *Legende populare minerești*. București : Minerva, 1974, p. 63-64, 69).

FILE DIN CRONICA LOCALITĂȚII CAVNIC

Sec. XII-XIII – Pentru restaurarea minelor de aur și argint din partea estică a județului (Satu Mare, n.n.), cunoscute și exploatate încă de romani, regii Ungariei au adus în secolele XII și XIII pe „sașii” din nord-vestul Germaniei, care au ridicat orașele Baia Mare – Frauenbach sau Neustadt –, Baia Sprie – Mittelberg și Cavnice, fiind înzestrați și ei cu mai multe „privilegii”.

Sec. XIII-XIV – Locuitorii plaiurilor maramureșene, chiorene, lăpușene, aveau în aceste secole ca ocupație de bază agricultura și păstoritul, dar și preocupări meșteșugărești – extragerea și transportul sării, prelucrarea metalelor nobile din bogatele mine maramureșene. Pentru extinderea acestei activități, regii unguri au adus în Maramureș – la Baia Mare, Cavnice, Baia Sprie, Sighetu Marmației – coloniști.

1336 – Începuturile exploatării minei de metale neferoase de la Cavnice, despre care însă se cunosc date mai precise numai din 1455. Cavnicele avea reședință de comună.

1460 – Prințul Albert al Poloniei, fratele regelui Ulászló al Ungariei, intrînd cu armate în țară, devastează, pe lângă alte orașe, și Cavnicele, suferind inclusiv mineritul, care nu se va refăce decît abia pe la începutul sec. al XVIII-lea.

1555-1585 – În această perioadă îi găsim ca proprietari și exploatatori ai minelor din Cavnice,

pe familia Báthory și pe regii Ferdinand I și Maximilian.

1566 – Apa Cavnicele era oprită pentru stăpîn, în ea se aflau păstrăvi. Stăpînul era Gherghie Báthory care le impunea tot felul de dări și sarcini abuzive.

1583 – Báthory arendează Cavnicele lui Herberstein Felician. Deja 16 sate din ținutul Chioar aparțin moșiei Cavnice.

1598 – Minele din Lăpușul Românesc sunt sub administrația Cavnicele. Erau conduse de cneazul Gyirensy Tivadar.

1639, feb. 24 – Urbariul domeniului Cavnicele înscris 4 sate dependente: Cărbunari, Cărpiniș, Coruia și Făurești, cu 136 supuși cu 213 fii. Sesii pustii și fugiți 48. Se remarcă o creștere însemnată a populației față de anul 1603, cînd erau înscrisi 94 de supuși.

1639 – Recensămîntul (conscripția) din acest an notează, ca pe o gravă necuviință, faptul că, dintre satele care servesc Cavnicele, numai Coruia plătește dare pentru pămînt, celelalte trei (Cărpinișul, Cărbunarul și Făureștiul) „nu dau nici un ban” și mai notează că în acest jug neobișnuit, „sunt din cauza greutăților puse pe ei de decedatul voievod Ianos”.

1639 – Satele aparținătoare Cavnicele (Cărbunari cu 47 de iobagi, Cărpiniș cu 14 iobagi, Coruia cu 45 de iobagi) constituiau 6,5

porți fiscale, aveau 136 de unități economice cu următorul potențial: 50 de cai, 228 boi, 302 vaci, 269 viței, 877 oi, 313 porci și 58 de stupi. Ele nu aveau obligația crâșmăritului. Ele își cumpărau singure vinul și-l crâșmăreau. Minele din Cavnic aveau un măcelar plătit cu 6 florini pe an și cu un porc de tăiat.

1644 – Cavnicul era foarte puțin populat cu muncitori mineri.

1651 – Se întocmește un „urbariu” al domeniului Chioar și Cavnic.

1659, aug. 20 – Principele Acațiu Barcsai prin Ioan Bethlen, înobilează familia Cozma alias Cozmuța de Cernești în Cernești, Brebeni, Preluca, Rușor și Cavnic.

1664 – Mina de la Cavnic devine proprietatea principelui Mihail Apafi.

Sec. XVIII (sfârșit) – În subordinea Inspectoratului superior minier Baia Mare se afla Oficiul minier și al topitoriei regale și judecătoria minieră rurală din Cavnic.

1702 – Minele din Cavnic trec sub conducerea statului.

1706 – Satele Copalnic, Cărpiniș și Cărbunar aparțineau de Cavnic. Căpitanul Cetății de Piatră a încercat zadarnic să le răpească.

1711 – După încheierea păcii de la Sătmăr, mineritul băimărean cunoaște o epocă de înflorire și dezvoltare. O mare importanță se dă și minelor de la Cavnic.

1717 (vara) – O oștire de circa 12.000 de tătari sub comanda fiului hanului, însoțită de 3.000 de luptători moldoveni conduși de însuși voievodul Mihai Racoviță, a trecut Carpații, ajungând în Transilvania. Au pustiit tot ce au găsit în cale, arzând satele, jefuind și luând robi, necruțând copiii. Nicăieri nu au întâmpinat vreo rezistență. Abia detașamentul care a urcat pe valea Săsarului s-a lovit de rezistența minerilor din Cavnic, care după o luptă crâncenă i-au obligat pe tătari să se reîntoarcă spre Baia Sprie.

1717 – Pe când se afla la Cavnic, oastea tătărească care ruina și pustiise multe sate, a fost atacată de vreo 150 de români, conduși de iobagul Crăciun Teodor din Șurdești. Obeliscul ridicat apoi aici, consemnează evenimentul: „Anno 1717 usque hic fuerunt tartari”. În lupta împotriva tătarilor, care au fost înfrânți și respinși, locuitorii din Cavnic au fost ajutați de oastea haiducilor din munți.

1722 – Minele din Cavnic sunt repartizate Direcțiunii minelor din Zlatna. Statul aduce locuitori ai satelor din împrejurimile Cavnicului: Cărpiniș, Cărbunari și Făurești, și-i așază aici pentru a executa cu ei diferite lucrări miniere.

1734, nov. 10 – Dieta din Pozsony hotărăște întemeierea unei parohii dependente de episcopia Ardealului, la Cavnic.

1735, ian. 7 – Episcopia romano-catolică a Ardealului hotărăște trimiterea unui paroh în Cavnic.

1736 – Ia ființă parohia romano-catolică din Cavnic.

1737 – Inginerul Ioan Hammerschmidt, realizează hărțile exploatărilor miniere Baia Sprie și Cavnic. Pelagrus Anton și Magnar Anton publică lucrări despre conținutul minereurilor și metodele de exploatare a acestora.

1742 – S-a născut la Cavnic Ignaz Edler von Born.

1758 – Un Noul Testament de Bălgrad, editat în 1648, a fost legat de Ioniță Voița Suceveanul, când în „Cavnic Bae” era dascăl și diac Aninie.

1760-1762 – În urma conșcripției ortodocșilor și greco-catolicilor, întreprinsă de generalul Buccow, la Cavnic existau 7 familii unite și o biserică unită.

1761 – Pe lângă Oficiul minier Cavnic, ia ființă un scaun de judecată și se instalează dependent de serviciul minelor, chiar și cu un judecător minier.

1763, nov. 23 – Au loc primele cercetări miniere în Cavnic, care duc la deschiderea unor noi galerii. Conducătorul oficiului minier era Miller Andrei.

1763, nov. 25 – Judecătoria minieră locală Cavnic a emis prima concesiune minieră.

1766 – Este consemnată în documente școala din Cavnic.

1767 – Se iau măsuri pentru construirea drumului de legătură între Lăpușul Românesc și Cavnic, peste Rotund. Construcția propriu-zisă va începe de-abia în 1769.

1769 – Oficiul minier regal Cavnic avea în exploatare minele: „Văratice”, „Botiza cisma”, „Borcut” cu galeriile „Anton”, „Petru și Paul”, și mina „Providența”.

1770 – Din acest an există biserică de piatră în Cavnicul de Sus.

1772 – După 1772, sau chiar mai devreme, funcționează, în calitate de învățător la școala românească din Cavnic, Ioniță Voița Moldoveanul.

1784 – La Cavnic se descoperă mari filoane cu bogate zăcămintele aurifere. Este vorba de filoanele „Terezia” și „Pârâului”.

1786 – În urma recensământului din acest an, situația se prezintă astfel: 414 case, 626 familii, populația totală: 2812 (1363 bărbați, 1248 femei) [sic].

1786 – Pentru a dezvolta mineritul în Cavnic, s-a impus legarea acestui centru minier de Baia Sprie și Baia Mare. În acest an, se face un drum de piatră care leagă Cavnicul de Baia Sprie. Drumul era destinat transportului cu căruțele.

1788, oct. 6 – Au fost înființate judecătoriale miniere substituționale din Baia Sprie și Cavnic.

1809 – Cavnicul avea deja oficiu poștal.

1810 – La Cavnic se semnalează „acte de împotrivire și de agitație” contra autorităților civile, tulburări cauzate de grelele condiții de lucru și viață ale muncitorilor.

1810 – În Cavnic se fac intense pregătiri pentru primirea arhiducelui Reiner.

1816-1817 – Mineritul în Cavnic începe să decadă din nou.

1824, nov. 18 – Se naște, la Cavnic, profesorul universitar, fiziolog de renume, membru al Academiei de Științe, dr. Jendrassik Jenő Lipót András.

1836 – În ordinul de inspecție, „Visitationis Decretum”, din acest an, apare știrea: „Capnicul de la început a fost o localitate minieră cu pietre argintoase și este exploatat de 500 de ani”.

1848, dec. 5 – Oficiul minier din Cavnic trimite o adresă către Gavril Mihalyi, comisar guvernamental, privind situația existentă aici (lipsa sării) și pericolul ce amenință zona minieră din partea românilor răsculați.

1848, dec. 13 – Kralovenszky András, comandantul taberei militare Cavnic – Budești, trimite un raport către comandantul suprem al armatei din Maramureș privind situația de la granița Maramureșului cu Lăpușul și necesitatea de a i se trimite de urgență bani și alimente pentru militarii săi. El arată că a sosit la Cavnic în ziua de 12 dec., cu un efectiv de 270 de oameni, iar populația locală nu poate să-i ajute cu alimente deoarece „nici Cavnicul nu are pâine suficientă”.

1848 – O casă de economii din centrul minier Cavnic dă suma de 1.092,53 fl. guvernului pentru sprijinirea revoluției.

1849 – O luptă spontană (grevă) izbucnește la Cavnic, minerii fiind nemulțumiți cu scăderea salariilor.

1849 – La Cavnic funcționa o casă de economii în acest an.

1852, iun.-iul. – Împăratul Francisc Iosif I vizitează Maramureșul, trecând și pe la Cavnic.

1852 – Se ridică la Cavnic obeliscul închinat înfrângerii tătarilor din 1717, cu inscripția „Hic fuerunt tartari”.

1856, apr. 4 – Judecătoria minieră substituțională din Cavnic se transformă în Comisariat minier.

1857 – Dr. Jendrassik Jenő Lipót András, originar din Cavnic, începând cu acest an, funcționează ca

profesor la Universitatea din Cluj.

1859 – La Cavnic au fost descoperite trei varietăți de minerale noi: Kapnitul (ferrismithsonitul), Kapnicitul (wavellitul), Kapnikitul (rodonitul). Ele poartă denumirea veche a localității.

1859 – Minele din Cavnic produceau: 13, 695 kg aur și 1.811 kg argint.

1860 – La Cavnic vede lumina zilei Schöber Emil, profesor cu doctorat. A activat mai mult la Satu Mare, ca profesor de gimnaziu, predând științele naturii, a publicat lucrări de specialitate, printre care și o Botanică (1901).

1860 – Minele din Cavnic obțin 12,213 kg aur și 1.576 kg argint.

1861 – Producția de metale nobile la exploatarea miniere din Cavnic se prezenta astfel: 12,123 kg aur și 1.568 kg argint.

1867 – În Cavnic și satele din jur se joacă un teatru primitiv, cu piese religioase și biblice (*Adam și Eva, Irozii, Suzana*) dar și cu conținut laic (*Cântare și vers la Constantin*), evocând momente impresionante din istoria poporului român.

1868, aug. – După ce și-a luat examenul de bacalaureat la Satu Mare, Ioan Slavici se întoarce pe jos acasă, făcând un lung ocol: „... pe la Baia Mare și pe la Baia Sprie, la Capnic, de acolo peste Rotunda la Strâmbu...”.

1868 – Producția de metale nobile la Cavnic era: 17,041 kg aur și 1.229,000 kg argint.

1870 – Din acest an, se păstrează manuscrisul lui Ilie Sitaru din Cavnic, în care este dramatizat supliciul lui Constantin Brâncoveanu, piesă populară jucată până în zilele noastre, intitulată *Cântare versului lui Constantin*.

1871 – Producția de metale nobile la Cavnic se prezenta astfel: 17,061 kg aur și 1.231,000 argint.

1875, sep. – Se înființează școala primară de stat din Cavnic.

1875-1876 – La Cavnic, în anul școlar 1875/1876, din 441 copii de vârstă școlară, au frecventat cursurile numai 179, iar la școala de repetiție, din 119, au frecventat cursurile 75 de elevi.

1876, sep. 4 – Cavnicul trece în plasa Baia Mare.

1876 – Producția de metale nobile la Cavnic: 14,337 kg aur și 1.764 kg argint.

1880 – Dr. Jendrassik Jenő Lipót András, originar din Cavnic, este ales în acest an, membru al Academiei. Este, apoi, numit decan, mai târziu, rector al Universității și distins cu ordine și medalii pentru valoroasele sale studii în domeniul medicinei.

1886, ian. 27 – Se naște, în Cavnic, pictorul de renume, Krizsán János, reprezentant de seamă din a doua generație de artiști plastici băimăreni. Este fiul unui funcționar minier. Studiază pictura

la München, Roma și Paris. Pictor de mare forță impresionistă, cu lucrări valoroase, multe apreciate în expoziții din străinătate.

1890 – Producția de metale nobile a Cavnicului era: 18,574 kg aur și 1.527,717 kg argint.

1890 – La ființă cercul de lectură al minerilor din Cavnic.

1891 – Specialiști din Cavnic sunt trimiși în Rusia pentru a pune în funcțiune o instalație de alcanizare în regiunea Altai.

1891 – Moare, la 3 martie, profesorul universitar, fiziologul de renume, membrul Academiei de Științe, Jendrassik Jenő Lipót András.

1893 – Neubáuer Elemér este numit învățător de stat în Cavnic, unde se va ocupa și de instruirea fanfarei miniere din localitate. A fost un cunoscut publicist, având lucrări didactice de specialitate. A fost redactorul revistei școlare „Tanügyi Értésítő”, ce apărea lunar, și corespondent la mai multe reviste.

1894 – Se înființează Ocolul silvic din localitatea Cavnic.

1895 – În județul Satu Mare au existat 5 școli primare de stat: Seini, Cavnic, Șomcuta Mare, Negrești și Peleş.

1896 – Au luat ființă școli primare de stat în: Cavnicul de Jos, Tăuți Măgherauș ș.a.

1898 – Se montează turbine electrice la Baia Mare și la Cavnic.

1900 – După recensământul din acest an, populația Cavnicului era de 4.665 locuitori, din care 2.055 români.

1905 – La Cavnic, numărul credincioșilor de rit lutheran a ajuns la 23.

1908 – La această dată, la Cavnic, funcționau două grădinițe de stat.

1910 – Populația Cavnicului era de 3.517 locuitori.

1910 – În Baia Mare este înființată cooperativa „Hangya” cu filiale în Ferneziu și Cavnic.

1917, oct. 6 – Din relatările lui Moldovan Silvestru, lăcătuș din Cavnic, reiese că prima grupă sindicală din localitate a luat ființă la această dată.

1918, nov. 7 – S-a născut, la Cavnic, Gavril N. Horja, doctor în științe economice.

1918, nov. 28 – Adrian Lupan, preot și președintele Consiliului național român din Cavnic dă un „Certificat” prin care Simion Marcu este desemnat reprezentant al celor 2500 de români (în marea lor majoritate mineri din localitatea Cavnic), la Adunarea Națională de la Alba Iulia.

1918, dec. 6 – Se alege Consiliul național român local din Cavnic, compus din patru membri: Adrian Lupan – președinte, Simion Marcu – vicepreședinte, Silvestru Moldovan – secretar și Mihai Danci – membru. Neavând sediu propriu, Consiliul funcționa în localul școlii confesionale din parohia de jos.

1920, dec. 1 – Populația Cavnicului era de 2.601 locuitori.

1930, dec. 29 – Populația Cavnicului era de 2.262 locuitori (1.056 bărbați și 1.206 femei). După naționalitate, erau: 1.425 români, 752 unguri, un ceh, 84 evrei. După religie, erau: 18 ortodocși, 1.401 greco-catolici, 747 romano-catolici, 7 reformați, 3 bapțiști, 85 mozaici, unul de religie nedeclarată. Știutori de carte: 1.272 (69,3%).

Selecție din “**Cronica Maramureșului**”, vol. 1-5. Lucrare întocmită de Valentin Băințan, Zamfir Dragomir, Laura Temian, Lazăr Temian. Baia Mare, 1989.

Imagini din localitatea minieră Cavnic

A. Cărți scrise de colegii noștri

SĂLUC HORVAT - ÎNSEMNĂRI PE MARGINI DE CĂRȚI

Angela-Monica JUCAN

Volumul *Însemnări pe margini de cărți*, al cărui autor este Săluc Horvat, publicat anul acesta de editura LIMES în seria PARADIGME, este o culegere de material critic apărut deja în reviste sau inedit.

Ansamblul studiilor, articolelor, recenziilor, cronicilor face, dintr-o mare diversitate, o singură clasă – aceea a CATEHEZEI (Martin Esslin îi numea pe critici preoții literaturii: ei explică opera, o fac mai accesibilă, se interpun între realitate și artă) - și pune în evidență preferința numărul unu a autorului: DESFĂȘURAREA.

Prima parte a cărții reunește comentarii la câteva ediții critice (ale lui - alfabetice - Arghezi, Bacovia, Eminescu, Macedonski, Rebreanu). Fiecare din aceste analize are un plan omiletic. Locul versetului biblic pus în capul oricărei predici e luat de titlu. Lipsește, e adevărat, formula de adresare (cum ar veni, “Iubiți cititori!”), dar urmează o introducere (de exemplu, la Tudor Arghezi, primele două paragrafe), anunțarea temei (al treilea aliniat), apoi tratarea ei pe larg și o încheiere. Pledoaria criticului băimărean în favoarea tipăririi de opere complete ale scriitorilor noștri clasici, lucrări care trebuie să fie însoțite de un aparat critic realizat la nivel academic, face evident interesul autorului pentru *desfășurare*, care are, aici, atât aspectul “lărgimii” (a cuprinderii de opere întregi), cât și cel al “adâncimii” (*pătrunderea* critică), al “înălțimii” (verticala *temporală* a biografiei scriitorului) sau al “lungimii” (*întinderea* în sens de amplă, eventual completă, consemnare bibliografică).

În a doua parte a volumului sunt recenzate cărți de analiză literară ale unor critici contemporani (Gheorghe Glodeanu, Niculae Gheran,

Cornel Munteanu, Alexandru Pintescu, Eugen Negrici, T. Tihan, putând fi pus între aceștia și Nicu Steinhardt). Sunt prezentate, de asemenea, două ediții școlare (a *Moromeților* și a *Ciocoilor vechi și noi*) și sunt evidențiate câteva contribuții la o istorie a presei românești. Planul omiletic mai sus amintit se poate recunoaște și aici, ca și în capitolele următoare, efectul catehetic (“învățătoresc” și problematizant), de asemenea. Seducția *desfășurării* este și ea prezentă, *desfășurarea* profilându-se, de data aceasta, cilindric, în registrul construcției textului. Așa cum s-a observat (de către fizicieni, matematicieni sau filozofi? - nu știu, o spun “din auzite”, mai precis, din amintiri), cilindrul este format din discuri (sau inele, dacă e tubular) suprapuse. Dar atunci trebuie să funcționeze (și funcționează) între ele un magnetism.

Perceperea cilindrului ca verticalitate este o eroare, el putând avea și poziție orizontală. Rămân, deci, demne de atenție doar atracția dintre discuri și filozofia centrului bazic. Discurile sunt - e foarte clar - ideile criticului recenzat și opiniile criticului recenzent (Săluc Horvat) – așezate într-o continuă intercalare și centrate, toate, pe ideea “bazală”. Cum, prin magnetism, filozofia cilindrului e mai degrabă una astronomică, “povestea” acestui corp este o stare de fapt și fizică și nonfizică (ideatică). La fel se întâmplă în comentariile lui Săluc Horvat, care pleacă de la

identitatea fizică a unor cărți, adăugând inele de constatare, judecăți și chiar îndemnuri (*Integrala Operei eminesciene, completată cu bibliografia operei și mai ales cu o serie de dicționare, cum ar fi Dicționar al eminescologilor, un Dicționar de termeni-concept, un Dicționar al ideii în eminescologie etc. ar schimba, cu certitudine, conceptul de mit și demitizare* – pag. 66).

Desfășurarea celei de-a treia părți este, până la un punct, asemănătoare. Din “acel” punct (care e chiar punctul de început, și lucrul nu e paradoxal), discurile nu sunt discuri, nici inelele inele, ci spire, avem, adică, un fir *desfășurat* în bucle (și nu întrerupt în inele închise), succesiunea, ca mod de organizare (cugetarea unuia, cugetarea altuia, iar a primului și așa mai departe), nemaifiind de primă importanță. Această parte este rezervată în întregime *Receptării critice a operei lui M. Eminescu* și, având un subiect unic, nu are cum să fie decât unitară. “Firul” trece, din capitol în capitol, de la observații legate de acuratețea textului eminescian tipărit (primul capitol), la readucerea în memorie a unor aprecieri critice (dintre care unele foarte serioase, dar altele hilare) exprimate, de-a lungul timpului, la adresa operei scriitorului nostru național (și universal), apoi la receptarea poeziei eminesciene în mediul cultural maghiar (traduceri și critică) și “sfârșește” într-o deschidere: prietenia poetului cu Slavici și Caragiale. Cercetările din domeniul istoriei literar-biografice pot conduce (chiar mâine) la descoperiri de noi documente, de aceea aceste pagini nu se pot “încheia”.

Evocările celei de-a patra părți se *desfășoară* deltaic. Criticul începe dintr-un punct, de unde deschide un unghi care se lărgeste (după obiceiul unghiurilor) tot mai mult, apoi îl închide - linear, aproape - printr-o concluzie. Zaharia Stancu este fixat lapidar (unghiul inițial) în postura sa (mai cunoscută) de prozator, dar spațiul închis al triunghiului este acoperit, în întregime, de ipostaza de poet a scriitorului. Triunghiul este mărginit în partea de vizavi a unghiului original de “latura” scriitoricească (“generală”) a lui Zaharia Stancu. La Gimi Zamfirescu (George Mihail), Săluc Horvat face o deschidere biografică insistând pe activitatea sătmăreană a scriitorului. Delta are conținut critic-literar: romancierul, publicistul, dramatur-

gul George Mihail Zamfirescu. Evocarea nu se mai termină concludiv, ci într-o revărsare: delta, în sensul ei metaforic: hidro-geografic. Paginile dedicate lui Gheorghe Bulgăr sunt o delta în “model” isoscel (lucru neobișnuit, delta veritabilă fiind echilaterală). Linia de închidere (sintetică) e extrem de scurtă. Textul despre Eugen Todoran are tot o “formă” deltaică. Deosebirea este că, după “linia” câtorva cuvinte despre criticul și istoricul literar, vine, perpendicular, prezentarea unui volum omagial care i s-a închinat la cinci ani de la moarte. Cu fraza finală, se închide și această “delta” de expunere (scrisă) ale cărei coordonate sunt rectangulare. Ultimul text care-i aparține lui Săluc Horvat în carte este despre Tudor Arghezi și “Viața românească”, o revistă special editată de N. D. Cocea spre a-i lansa pe Tudor Arghezi și Gala Galaction. Aici laturile triunghiului sunt inegale, unghiurile nu sunt drepte, iar unghiul inițial e cel mai larg (obtuz). Închipuindu-ni-l “plastic”, textul acestui din urmă articol este scalen. Parcă seamănă cu nonconformistul Arghezi...

La urmă de tot, după o foarte sumară prezentare a autorului cărții, se pot citi fragmente din cronicile care i s-au făcut în presa ultimilor ani, din prefete sau din ample menționări în diverse volume ale altor autori.

Cuvântul înainte al lui Constantin Cubleșan aduce în realitate, de la bun început, percepția pasibilă (altfel) de impresionabilitate sau eroare a lectorului, adică plasează, întâi, volumul în cadrul socio-cultural al zilelor noastre, prezintă autorul și cartea în acest context și încheie subliniind *tocmai unghiul* [...] *de percepere critică a unui exeget ponderat, metodic și discret* [...] (pag. 8), *prenumărându-se* printre cititorii viitoarelor scrieri ale acestuia, scrieri așteptate, desigur, și de noi, toți, cu interes atât pentru DESFĂȘURAREA expunerii, cât și pentru CATEHEZA (în sensul precizat mai sus) pe care, sperăm, ni le va oferi.

CATALOG SĂTMĂREAN DE CARTE VECHĂ

Maria GÂRBE

A IX-a ediție a Zilelor Orașului Satu Mare mi-a prilejuit participarea la câteva manifestări dintre multele care s-au desfășurat între 4-15 mai a. c.

Lucrarea bibliografică intitulată *Cartea veche străină sec. XVII : Catalog : Vol. I: A - C* are ca autori pe Paula Vasil-Marinescu și Marta Cordea.

Finalizarea unei lucrări de tipul acesteia necesită mulți ani de studiu și cercetare. Paula Vasil-Marinescu a lucrat la fondul documentar și de patrimoniu al Bibliotecii Județene Satu Mare peste 20 de ani, iar Marta Cordea lucrează de peste 10 ani.

Despre cartea veche existentă la noi în țară s-au mai editat cataloage la București (Biblioteca Națională a României), Alba Iulia (Episcopia Ortodoxă Română, 1989), Chișinău, Cluj-Napoca (Biblioteca Filialei Cluj a Academiei Române și Biblioteca Centrală Universitară Lucian Blaga), Sibiu, Suceava, Timișoara și în alte centre culturale. În anul 2002, s-a reeditat volumul *Arta cărții. Cartea românească veche. 1508-1700*, al Anei Andreescu. La sfârșitul anului 2004 a apărut, în editura Buna Vestire, *Bibliografia cărților blăjene de la începuturile tipografiei până la anul 1948*, lucrare elaborată de Eva Mârza și Anton Rus.

Piese de rezistență ale sătmărenilor sunt cele 5 incunabule descrise în catalogul apărut în 1998.

Autoarele, avizate în domeniu, mărturisesc în Cuvânt înainte: *Cartea străină veche din secolul al XVII-lea este reprezentată prin cărți cu tematică religioasă, cărți de istorie și filosofie, cărți cuprinzând operele autorilor greci și latini.*

Catalogul a fost conceput în trei volume și va cuprinde 1333 de descrieri. Vol. I (literele A-C), lansat la începutul lunii mai a. c. cuprinde 380 de descrieri ordonate alfabetic.

Autoarele precizează, mai departe, că descrierea bibliografică s-a făcut conform descrierii pentru Fișele Analitice de Evidență (cu descrierea integrală a paginii de titlu), scoțându-se în evidență vedeta uniformă, formatul, oglinda paginii, paginația, aspectul grafic, legătura, însemnele de proprietate. Mai apar cota, numărul de inventar și eventual, note. La însemnele de proprietate (atunci când este cazul) se consemnează numele persoanei sau al instituției de unde provine volumul respectiv. Aflăm, de exemplu, că, de la Liceul Reformat din Sighetu Marmăției, provin 47 de exemplare.

Pentru cel de-al III-lea volum, neapărat încă, s-a optat pentru descrierea ISBD(A).

Pe lângă indexul alfabetic al descrierilor bibliografice, volumul mai cuprinde: *Index cronologic, Index de autori, Index al localităților și tipografiilor (editorilor, librarilor), Index al tipografiilor, editorilor, librarilor, Index de titluri, Index al însemnelor de proprietate, Ilustrații*. Catalogul este conceput într-o manieră grafică atractivă. Coperta aparține pictorului Aurel Cordea. "Deschiderea" volumului îi revine lui Voicu D. Rusu, director al Bibliotecii Județene Satu Mare. Traducerea în limba engleză a Cuvântului înainte este făcută de bibliotecara Raluca Istrate. Introducerea datelor în calculator aparține autoarelor, având consultanți pe informaticienii Daniel Iojiban și Dana Șanta.

B. Alte note de lectură

O LUCRARE DE REFERINȚĂ PENTRU ISTORIA NOASTRĂ LOCALĂ: “CIRCULAȚIA CĂRȚII ROMÂNEȘTI PÂNĂ LA 1850 ÎN JUDEȚUL MARAMUREȘ” DE AUREL SOCOLAN

Ioana DRAGOTĂ

Personalitate marcantă a cercetării istorice locale, domnul prof. dr. Aurel Socolan pune la dispoziția publicului, prin intermediul acestei cărți, teza sa de doctorat, realizată sub îndrumarea prof. dr. acad. Ștefan Pascu și susținută cu succes în anul 1983.

Lucrarea, extrem de valoroasă, este rezultatul unei munci de cercetare de peste un deceniu. Drumul parcurs de ea până la momentul apariției a fost, de asemenea, îndelungat. Avem satisfacția că, la parcurgerea acestui traseu dificil, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare și-a adus aportul decisiv, dovedind încă o dată, dacă mai era cazul, profunzimea ei implicare în promovarea valorilor și viața culturală a locului. Aici a fost realizată culegerea acestui text atât de pretențios și s-a făcut munca de tehnoredactare și corectură până aproape de forma finală.

Lucrarea a apărut la Editura „Maria Montessori” a Casei Corpului Didactic Baia Mare, sub egida Muzeului Județean Maramureș care a adus, la rândul lui, un însemnat aport material.

„Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș” continuă și completează lucrările existente deja în domeniu: „Mărturii strămoșești: note paleografice pe margini de cărți bisericești sătmărene” de Darius Pop (Satu Mare, Editura „Atheneum”, 1938), „Însemnări din bisericile Maramureșului” de Ion Bîrlea (București, 1909) și „Rarități bibliografice în bisericile maramureșene” de Gheorghe Bran (în Graiul Maramureșului, An 4, nr. 94, 30 mai 1935, Sighetu Marmației), dar, spre

deosebire de acestea, ea valorifică o îndelungată și minuțioasă muncă de cercetare pe teren – „ne-am deplasat în fiecare localitate din județ, înregistrând cartea veche din 239 biserici, 4 biblioteci publice și 17 biblioteci particulare”, spune autorul. Au fost inventariate și identificate, în măsura în care starea de conservare a permis acest lucru, 2343 cărți vechi românești tipărite și 72 manuscrise.

După o necesară și interesantă incursiune istorică realizată în capitolul „Legăturile Maramureșului cu Țările Române”, autorul își expune treptat rezultatele cercetărilor, reușind să sistematizeze, în mod remarcabil, impresionantul material acumulat. Următoarele două capitole sunt dedicate manuscriselor românești și slavone și copiștilor de manuscrise identificați. Descrierea manuscriselor este făcută minuțios și furnizează detalii referitoare la conținut, realizare grafică și stare de conservare.

Pentru prezentarea cărților tipărite ce au circulat pe teritoriul actual al județului Maramureș, autorul recurge la unghiuri diferite de abordare, reușind să creeze instrumente de lucru utile și eficiente pentru cercetători. Un prim instrument este repertoriul cărților vechi în care sunt consemnate, în ordine alfabetică, localitățile deținătoare și zestrea lor de tipărituri. Acestuia vin să i se adauge două tabele, unul care face o grupare pe centre tipografice de proveniență și altul care realizează o ordonare cronologică a tipăriturilor.

Valoarea inestimabilă a acestor vechi cărți religioase românești – și nu cred că mi se va

părea vreodată îndeajuns subliniată contribuția lor excepțională la păstrarea ființei noastre naționale – este sporită de prezența însemnărilor marginale, mărturii prețioase ale vremurilor trecute.

Au fost găsite însemnări despre evenimente istorice (pătrunderea trupelor imperiale în Maramureș, incursiunile tătarilor, evenimentele locale generate de mișcarea revoluționară din 1848), despre calamități (inundații, secetă, ierni grele, cutremure, invazii de lăcuste, epidemii), despre organizarea și funcționarea învățământului (existența unor școli, nume de dascăli), despre carte (modul de procurare, prețul în epocă, nume de donatori, colportori și legători de carte).

Domnul Aurel Socolan s-a străduit să descifreze *toate* însemnările găsite, indiferent dacă acestea au fost menționate sau nu în lucrările anterioare, însă în lucrarea sa le reproduce doar pe cele care nu au mai fost publicate sau la care a constatat mari diferențe de interpretare. Ele alcătuiesc un capitol distinct,

„Însemnări marginale de pe cărți românești vechi păstrate în județul Maramureș”, capitol care, mărturisesc, mă fascinează atât pentru farmecul limbii și savoarea conținutului – printre rânduri pot întrezări vag frânturi din viața și mentalitățile înaintașilor mei –, cât și pentru efortul pe care realizarea acestui capitol, ce conține peste 700 de însemnări, îl presupune.

Cartea „Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș” depășește cu mult granițele interesului local, îmbogățind cunoștințele despre cartea românească veche în general. „Câteva îndreptări la Bibliografia românească veche (1508-1830)” prezintă un interes aparte. Autorul pune în discuție 73 de poziții din monumentală lucrare editată de Academia Română între anii 1903-1944, face presupuneri și, când consideră că are argumente suficiente, propune îndreptări.

Prin cartea sa, domnul Aurel Socolan ne restituie o pagină de istorie. I se cuvin respectul și mulțumirile noastre.

Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș / Aurel Socolan. - Baia Mare : Editura „Maria Montessori”, 2005. - 348 p.

CE SE CITEA ÎN ȚĂRILE ROMÂNE; “LA LIMITA EUROPEI CIVILIZATE”. BIBLIOTECA PERSONALĂ – SIMBOL AL ASPIRAȚIILOR SPRE CULTURA EUROPEANĂ

Victoria CONSTANTIN

Titul acestui material este cel al unui subcapitol din cartea *România și imaginile ei în literatura de călătorie britanică* de Carmen Andraș.

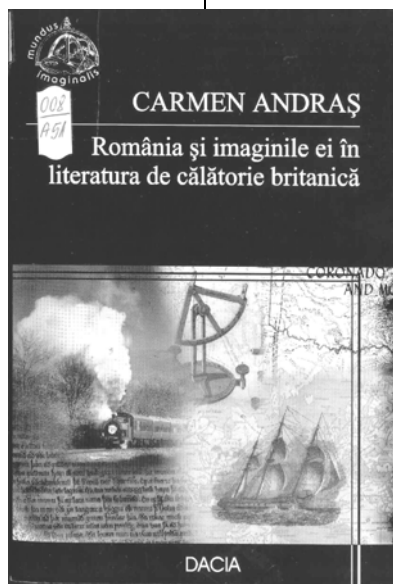
Apărut, în anul 2003, la editura Dacia din Cluj-Napoca, volumul a fost inițial, după mărturia autoarei, o lucrare de doctorat având în atenție studiile culturale comparate și în special cele de imagine sau de reprezentare, care și-au câștigat, în ultimii ani, un statut independent: IMAGOLOGIA.

Întemeiată pe o vastă bibliografie consultată, lucrarea definește spațiul românesc prin prisma celor care l-au cunoscut, în călătoriile lor. Românii, deseori numiți “popor cu

identitate enigmatică”, sunt prezentați cu religie, mitologie, obiceiuri, port popular, modă, fire, fizic, fizionomie.

Căutând informații despre viața culturală din țările române, Carmen Andraș îl citează pe Sir Robert Ker Porter, care descoperă la români reale (!) aptitudini în privința învățării limbilor străine, dar tot el consideră că aceștia și le însușesc la un nivel superficial.

În secolul XVIII, bibliotecile, cabinetele de studiu și experiment științific atrag atenția vizitatorilor străini. Oameni de cultură români, pătrunși de spiritul iluminismului, se străduiesc să colecționeze cărți și să constituie biblioteci. Abatele Boscovich

admiră, într-o mănăstire din Moldova, splendide tipărituri venețiene, iar la curtea lui Grigore Vodă Callimachi, într-un cabinet “curat”, descoperă o “mică bibliotecă” cu cărți mai ales științifice, precum și două globuri – unul terestru și altul ceresc. Domnitorul vorbește greaca și franceza, este pasionat de fizică, mai ales de optică.

În 1785, filozoful Jeremy Bentham îl remarcă, la București, pe tânărul Constaki (Constantin), educat la Constantinopol, care vorbește bine franceza și citește în engleză. Pe lângă alte cărți, tânărul deține un exemplar din *St. James's Chronicle*. Abatele mai semnalează, la București, un teatru italian.

Medicul britanic Adam Neale menționează existența, la Lemberg (Lwow), a unei biblioteci publice în care a studiat Ioan Budai-Deleanu.

Biblioteca baronului Brukenthal, de la Sibiu, “bogată și bine organizată”, având și o valoroasă colecție de tablouri aparținând unor renumiți artiști (Guido, Rubens, Rembrandt etc.) este semnalată, în 1777, de Dr. Edward Daniel Clarke, iar în 1794, de studentul Robert Stockdale. Clarke scrie despre existența, în colecțiile baronului, a unui manuscris foarte prețios: o carte de rugăciuni, având pe fiecare foaie câte o pictură de Albrecht Dürer.

În 1821, reverendul Robert Walsh, aflat în carantină la Turnu Roșu din cauza ciumei din Imperiul otoman, are “bucuria unor lecturi plăcute”. Sunt cărți care “făcuseră deliciile boierilor din București” și aparțineau unui domn, M. D. La Sibiu, reverendul Walsh apreciază biblioteca familiei Pop, cu membrii căreia conversează în engleză. Este vorba, crede Carmen Andraș, de patronii Casei de bancă și comerț din Viena și Sibiu. Biblioteca lor conținea frumoase ediții ale clasicilor greci și latini. Robert Walsh dăruiește familiei, în semn de respect pentru cultura lor și interesul pentru lectură, Liturgia sa în limbile greacă, franceză și engleză. Spre marea lui surprindere, reverendul găsește la Sibiu o librărie unde se vorbește franceza și librarul are cunoștințe de literatură universală. Vizitând biblioteca Brukenthal, Robert Walsh este impresionat de numărul mare de volume - aproximativ 15000 - neobișnuit de mare pentru acea vreme. Datorită cenzurii, bibliotecile își formau cu greu colecțiile. Noutățile editoriale erau aduse de tinerii studenți aflați la studii în străinătate. Pe aceștia, reverendul îi apreciază ca fiind “generoși și luminați, preocupați să dobândească cunoștințe utile”.

Considerațiile voiajorilor străini nu au

fost totdeauna favorabile. Invitat de mitropolitul Nectarie la Iași, William MacMichael a fost contrariat de starea bibliotecii: «“bibliomania” nu pătrunsese în interiorul Daciei. Manuscrisele grecești și slavone zăceau grămadă, prăfuite, pe podea sau pe rafturi, împreună cu opere franceze donate unui boier român de către călătorul Sonnini: “Ne-am învățat prin bibliotecă de parcă am fi fost într-un depozit de lemne și, în acea stare de dezordine și neglijență, un vizitator mai curios și mai puțin scrupulos decât noi ar fi putut să scoată de acolo, fără nici o dificultate, o mulțime de manuscrise rare și prețioase”. [...] În schimb, în cursul călătoriei sale prin Valahia, o impresie deosebită îi face familia Văcărescu [...]».

În anul 1702, ambasadorul Lord Paget este însoțit în călătoria sa în țările române de savantul englez Edmund Chishull. Savantul cunoștea pasiunea pentru lectură a lui Constantin Brâncoveanu și a stolnicului Constantin Cantacuzino “cu care a purtat o îndelungată corespondență însoțită de schimburi de cărți deosebit de importante”. Despre domnitor, spune că “...este un ocrotitor al învățaturii și a introdus la București și în celelalte locuri din Principate două sau trei tiparnițe și de aici a scos o serie de cărți de folos pentru luminarea și edificarea ortodoxiei”. John Paget “se referă exclusiv la marile biblioteci luministe din Transilvania, grandioase edificii culturale ale nobilimii maghiare și germane”, ignorând, în totalitate, colecțiile cărturarilor români. El numește Biblioteca Teleki din Târgu Mureș “mândria orașului”. Aici se găseau 80000 de volume “plasate într-o clădire foarte impozantă - scrie Paget - și păstrată în perfectă ordine”. Printre aceste volume, erau numeroase rarități. Biblioteca avea și o sală de lectură “permanent deschisă, unde cărțile sunt disponibile pentru oricine le cere”. John Paget vizitează și el Biblioteca Brukenthal care “se găsește într-o ordine excelentă” și, după moartea guvernatorului, a fost deschisă pentru public. Paget face, de asemenea, mențiuni despre gustul pentru lectură al societății clujene, care avea, în oraș, o “bibliotecă circulantă” și un club de lectură care se ocupa de achiziționarea ultimelor apariții editoriale, puse la dispoziția aristocrației orașului.

“Procurarea de cărți străine era la fel de dificilă - scrie Carmen Andraș - ca orice încercare de comunicare cu lumea apuseană. [...] Și totuși, luminile europene pătrundeau în țările române.” Robert Walsh numește Bucureștiul “punctul de unire unde se întâlnesc obiceiurile europene și orientale”.

ȘINCAI, GHEORGHE. ELEMENTA LINGUAE DACO-ROMANAE SIVE VALACHICAE, BUDA, 1805 – 200 DE ANI DE LA APARIȚIE

Minodora CLIȚAN

Se știe că în istoria noastră atât de zbuclănată, cartea tipărită a avut un rol extraordinar de important în formarea limbii române și, prin circulația ei, în menținerea unității limbii și neamului românesc.

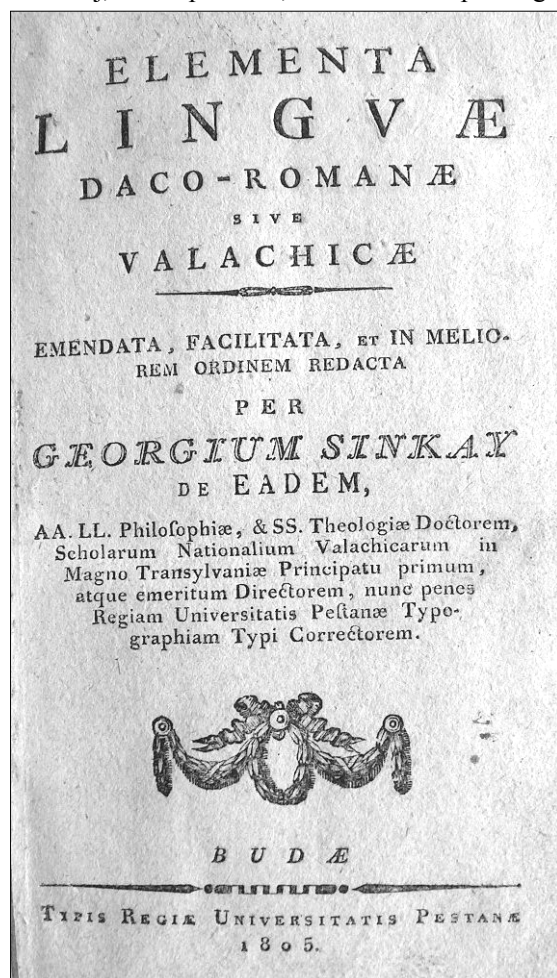
Sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de al XVIII-lea sunt marcate de un reviriment tipografic fără precedent.

Odată cu creșterea tirajelor, conținutul scrierilor se diversifică, apărând un număr crescut de manuale școlare, literatură juridică, istorică, beletristică, calendare.

În 1747, își începe activitatea tipografia din Blaj, iar după 1770, în urma unor privilegii

imperiale, apar cărți românești la Viena, Sibiu și Brașov. Vechile centre tipografice ale Transilvaniei cunosc acum o nouă renaștere culturală. În 1733, la Brașov, Petre Șoanul tipărește primul *Calendar* în limba română. După 1780, la Sibiu, în imprimeriile lui Martin Hochmeister și ale fraților Petru și Ioan Barth, apar numeroase cărți literare, manuale școlare și lucrări didactice. La Blaj și Buda văd lumina tiparului scrierile Școlii Ardelene. Înviorarea spirituală se datorează unor cărturari și animatori erudiți, precum Inochentie Micu, Chesarie și Filaret de la Râmnic, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și altor învățați afiliați mișcării culturale iluministe, deopotrivă, activității a zeci de tipografi, dascăli, grămătică, și dieci copişti al căror principal rol a fost, în decursul veacului, de a răspândi cartea românească în rândul poporului, acolo unde slova tipărită a pătruns mai greu ori numărul cărților a fost insuficient.

Elementa linguae daco-romanae sive valachicae se înscrie în activitatea revendicativă a reprezentanților Școlii Ardelene - “mișcare culturală progresistă de mare însemnătate” - în vederea obținerii de drepturi sociale și politice pentru români, egale cu ale celor trei națiuni politice recunoscute, din Transilvania. Constituția Transilvaniei “exclusea din cadrele ei un întreg popor, în termenii timpului, o întreagă națiune și o religie: poporul român și religia lui ortodoxă, socotite doar tolerate, pe motiv că românii ar fi venit mai târziu în aceste locuri decât celelate populații ce locuiau aici.” În aceste condiții, reprezentanții Școlii Ardelene, încercând să obțină drepturi pentru poporul român, au întocmit lucrări istorice și lingvistice în care susțineau, pe bună dreptate, că românii vorbesc o limbă ce continuă latina și că sunt urmașii populației romanice din aceste ținuturi cucerite de romani, ținuturi pe care nu le-au părăsit niciodată. Prin urmare, românii sunt cei mai vechi în aceste locuri, deci și lor li se cuvin drepturi egale cu ale celorlalte națiuni politice. *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* este socotită nu

numai o gramatică, ci chiar un mic studiu de ansamblu – primul de acest fel – pe baza căruia Friedrich Diez, părintele filologiei romanice, a acordat limbii noastre locul cuvenit între limbile de origine latină.

Lucrarea a apărut în două ediții, prima în 1780, întocmită de Samuil Micu, revizuită și completată de Gheorghe Șincai; a doua ediție a apărut în 1805 și îl are menționat ca autor numai pe Gheorghe Șincai.

Cu *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* se urmărea un dublu scop:

1) dovedirea originii latine a limbii române și, deci, a vechimii poporului român pe aceste locuri și

2) folosirea ei în opera de culturalizare a unui număr cât mai mare de români.

Atât ediția I, din 1780, cât și a II-a, din 1805, conțin câte o prefață, scrisă de Șincai. Urmează gramatica propriu-zisă, cu următoarele părți: *Despre ortografie*, *Despre etimologie* (=morfologie), *Despre sintaxă*. La acestea se adaugă un “Appendix”, care cuprinde capitolul: *Despre formarea cuvintelor daco-romane din cele latinești* (în ediția a II-a, acest capitol este încadrat în prima parte a lucrării, *Despre ortografie*, iar ca anexă este *Despre prozodie*), urmat de un *Vocabulariu românesc și latinesc*.

În prefața din prima ediție (1780) este exprimat crezul Școlii Ardelene cu privire la originea limbii și a poporului român. În *Prefața* la ediția din 1805 se arată sub ce nume au fost și sunt cunoscuți românii și se atrage atenția asupra teritoriului întins pe care aceștia îl locuiesc. De asemenea se subliniază importanța studierii și cunoașterii limbii române, mai ales de către cei care călătoresc în părțile răsăritene ale Europei, precum și de cei care au relații comerciale cu locuitorii din aceste părți.

Referindu-se la regulile de scriere folosite în ediția din 1780, Șincai spune că, dacă ar fi continuat să le folosească, ar fi ajuns la un sistem ortografic greoi, ca al limbii franceze. Aceasta l-a

determinat să simplifice sistemul de scriere, orientându-l spre fonetism, recunoscând că scrierea limbii române trebuie să se apropie de rostirea bazată pe limba vorbită. Regulile simplificate au fost expuse mai întâi în *Epistola* către Ioan de Lipszky, unde se vorbea despre scrierea limbii române, atât cu caractere chirilice, cât și cu caractere latine. În final, se insistă din nou asupra legăturii dintre limba română și limba latină, arătându-se că cei care cunosc bine limba latină, dacă vor ține seama de regulile date în gramatică, mai ales de cele în care se tratează despre transformarea cuvintelor latine în cuvinte românești, vor putea învăța ușor limba română.

Lucrarea se termină, în ambele ediții, cu un *Vocabular românesc și latinesc* și cu cinci *Forme de vorbit despre lucrurile cele ce mai adeseori vin în cuvântare*.

În *Vocabular*, cuvintele nu sunt date în ordine alfabetică, ci sunt grupate pe domenii: despre cele spirituale, despre lume și elementele ei, despre pământ, timp etc.

Formele de vorbit cuprind dialoguri despre sănătate, oaspeți, timp, călătorii, adrese.

Ambele capitole au un pronunțat caracter practic, oferind cuvintele cele mai uzuale, precum și cele mai obișnuite modele de propoziții folosite în vorbirea curentă. În felul acesta, lucrarea devine și un prim manual pentru învățarea limbii române de către străini.

Biblioteca noastră deține, la Fondul Documentar, un exemplar din acest titlu. Volumul a fost achiziționat dintr-un anticariat din București, în anul 1972, la acea vreme prețul de achiziție fiind de 1000 de lei. Exemplarul prezintă urme de degradare datorate folosirii îndelungate.

Este un colligatum, legat împreună cu:

Epistola Geeorgii Sinkai de Eadem ad spectabilem et clarissimum virum Ioannem de Lipszky.

Orthographia latino valachica.

Descrierea bibliografică:

Șincai, Gheorghe

Elementa linguae daco-romanae sive valachicae / Emendata, facilitata et in meliorem ordinem redacta per Georgium Sinkay de Eadem. - (Buda : Typis Regiae Universitatis Pestanae, 1805). - 110 p. ; in 8 (18,5x11,5 cm), (15,2x8 cm)

Cota: D CV I 10

Bibliografie:

Domokos Sámuel. *Tipografia din Buda: contribuția ei la formarea științei și literaturii române din Transilvania la începutul secolului al XIX-lea*. Gyula: Editura “Noi”, 1994.

Dudaș, Florian. *Vechi cărți românești călătore, București: Editura Sport Turism, 1987.*

Micu, Samuil; Șincai, Gheorghe. *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* Studiu introductiv, traducerea textelor și note de Mircea Zdrenghea, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1980.

ALTE PREZENȚE ALE DIASPOREI ROMÂNE ÎN CADRUL COLECȚIILOR BIBLIOTECHII JUDEȚENE "PETRE DULFU" BAIJA MARE: ANGELA CROITORU

Antoaneta TURDA

Născută în 1926 la Focșani și plecată din țară împreună cu soțul său Marcel Ghelber, în 1971, în Franța, iar din 1975, în Elveția, ANGELA CROITORU este o prezență încă vie în inimile iubitorilor de poezie. Absolventă a Facultății de Filologie din cadrul Universității din București, poeta a debutat în 1946, sub pseudonimul Angela Crai, în revista lui G. Călinescu, „Națiunea”. Însă debutul promițător și atât de timpuriu, deși a scos la iveală un talent veritabil, a fost repede suprimat de cenzura care considera poeziile ei mistice și asociale. De-abia în 1966 Miron Radu Paraschivescu îi publică câteva poezii în revista craioveană „Ramuri”, acesta fiind de fapt adevăratul început de drum literar al poetei, pentru că tot în acest an îi apare primul volum de versuri intitulat *Ochiul cel mare*, prefăcut de originalul autor al *Cântecelor țigănești*. A vorbi despre această poetă care a știut să-și înfrângă orgoliul tinereții, conștientă fiind că menirea poetului e „de a sculpta în tăceri”, înseamnă a ști să percepi și să te bucuri de marea poezie, indiferent de sincopile prin care trece apariția sa. Deschizând acest prim volum, cititorul are înaintea ochilor o ființă care declară patetic, cu toată sinceritatea:

“Cât mai sunt
vreau să cânt
păgâna bucurie de a fi.”

Cuprinsă de frenezia vieții, poeta se lasă în voia lumii care îi „zumzăie la urechi”, a aerului ce „pâlpâie și fâlfâie” pe obrazul său „ca o forfotă de petale și de vâpâi”, bucurându-se asemeni lui Blaga, de lumina:

“atât de albă,
atât de grea”

căreia-i dedică un adevărat imn de slavă:

“Mă prostern și mă închin ție,
și te sorb prin toți porii, luminează sfântă,
te strig tuturor vânturilor
și te sărut
pe frunze de arbori
pe corole de flori
pe rouă de zori”

Pătrunderea tot mai adâncă în universul liric al Angelei Croitoru ne dă revelația descoperirii unei poete pentru care căutarea luminii este un laitmotiv ce îi străbate întreaga creație, el însoțind motivul descoperirii universului, sub toate formele sale. Reușind mereu să descopere câte ceva din tainele universului, poeta face, la un moment dat, elogiul ochilor și al inimii (al sufletului), cu frenezia-i binecunoscută:

“Unde sînt toți ochii care-au strălucit pe lume?
Caut cu gîndul nesfîrșit
toate aceste pietre de carne montate în orbite...
Fiecare pereche era unică și de neprețuit...
Unde sînt toate inimile care au bătut în lume,
de bucurie,
de spaimă
sau egal în egala curgere a zilelor?
Fiecare era unică și de neprețuit...”

Perceperea universului se face nu doar cu ajutorul simțurilor, ceea ce amintește de lirica unei alte poete uitate pe nedrept, Magda Isanos, ci și prin imagini picturale de o rară frumusețe ce sunt oglindite în versurile din poezia *Soare*:

“Prin sita, când mai deasă, când mai rară a genelor,
privesc temutul astru al zilei, inepuizabilă minune,
și în zvăpăiata vatră de văpăi magneziene văd urzindu-se
aripi de flutur, cozi de păuni,
văd draperii de brocarte, răvășiri de horbote fine
larve cristaline, arzătoare lumi bacilare,
caligrafii de foc, vîltori de curcubeie,”

sau în versuri de inspirație simbolistă:

“Carnale, ambrate,
turburătoare sunteți, flori, în noapte
când culorile dorm în întuneric
și din cupele legănate pe mlădii tulpini
miresmele ațâțate de reci adieri
prefac aerul în vin îmbătător
ca pentru o tainică nuntă.”

Natura văzută ziua are imaginile pline de lumină atât de specifice acestei poete:

“Sângerează de maci grădina.
Fluturi pâlpaie peste flori,
flăcări peste comori.”

Prinsă de frumusețea și magia naturii, poeta se lasă repede cucerită întru totul de ea:

“Cerule albastru, pătat de nori albi
e naiv ca într-o poză de abecedar.
Și învăț uimită vocalele
ca și cum nu le-ași fi învățat niciodată...”

Copleșită de miracolul naturii, artista exclamă, cu sufletul încărcat de pioșenie :

“Mă închin efortului obscur și neobosit
care stârnește miracolul vieții,
mă închin acestei perpetui curgeri,
acestei unice flăcări în care mă mistui și eu”

Conștientă fiind că, înțelegându-i tainele și regulile, îi este mai ușor să înțeleagă oamenii din jurul tău, afirmă, la un moment dat, cu multă satisfacție :

“Înțeleg că ceea ce văd din oameni e doar coaja
și că de fapt sunt făcuți din subtila materie a muzicii
din nesfârșitele vibrații
din copilărie și amintiri
din visuri dureroase și nostalgii
și din singurătate
din gânduri stinghere...”

Contopirea sufltească și trupească a omului cu natura, încercarea de a descifra tainele universului nu se poate realiza însă fără un puternic sentiment religios, sentiment care la Angela Croitoru este prezent în toată lirica. Abordarea acestui aspect al creației desigur că a fost ocolit mereu, în anii în care autoarea a trăit în România, în ciuda faptului că el este unul dintre punctele forte care contribuie în mod hotărâtor la originalitatea liricii sale. A vorbi despre religiozitatea Angelei Croitoru înseamnă a înțelege ecoul ce îl produce în inima sa sunetul unui clopot, senzație atât de frumos descrisă în versurile:

“Deasupra oraşului, clopotul puternic şi blând
pare-o floare ce-şi răstoarnă cupa petalelor spre pământ.”

sau suferinţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cel a cărui jertfă este de fapt ecoul durerilor şi al propriilor noastre nelinişti, aşa cum reiese din poezia *Ecce homo* care debutează cu o imagine extrem de sugestivă:

“Mai dureros decât un Iisus coborât de pe cruce,
acest om lipsit de dumnezeire
al cărui craniu îşi vesteşte forma
prin pielea feţei subţiată şi sărăcită de sânge.
Ochii adânc tăiaţi, încărcăţi de umilinţă,
poartă depozitul greu al umanităţii.”

Oprindu-mă la Angela Croitoru, acum când religia este liberă în ţara noastră, când se construiesc cu frenezie biserici, dar când totuşi oamenii, prin preocupările lor se depărtează tot mai mult de adevăratele principii creştine, am avut revelaţia descoperirii unei adevărate creştine şi a unei mari poete care şi-a exprimat toate bucuriile şi dezamăgirile în versuri elegante şi simple ce duc cu gândul la marea poezie al cărei rafinament cucereşte cititorul în primul rând prin frumuseţea şi onestitatea sentimentelor exprimate. Pentru cititorii care vor găsi răgazul şi liniştea sufletească să se delecteze cu aceste frumoase poezii, biblioteca noastră pune la dispoziţie următoarele volume:

II 31528 - *Icoana stelei*. - Bucureşti : Editura Cartea Românească, 1971.

II 31585 - *Iluminare*. - Bucureşti : Editura pentru literatură, 1968.

II 31527 - *Ochiul cel mare*. - Bucureşti : Editura pentru literatură, 1967.

În încheierea acestei sumare prezentări, amintesc că primele poezii în limba franceză, sub numele de Angela Croitoru, au apărut în ziarul „Le Monde”, din 10 martie 1972, că a fost o colaboratoare destoinică a revistelor româneşti „Limite” şi „Argo” din Bonn şi că, din 1967, este Membră a Uniunii Scriitorilor din R.S.R. Este, de asemenea, membră a Societăţii Scriitorilor Elveţieni. Titlurile volumelor ce au fost scrise şi publicate de când poeta a părăsit ţara, sunt :

Les Fontaines de l'âme, Lausanne, 1976.
Célébration quotidienne, Lausanne, 1979.
*Debout, dans l'ordre et l'harmonie de la
Création*, Lausanne, 1983.
Le Danseur de corde, Paris, 1985.
Regard éclate, Paris, 1988.
Graines de coeur, Lausanne, 1989.

Le Chant de mime, Lausanne, 1990.
L'Âge d'Homme, Lausanne, 1990.
Trame unique, 1991.
Le frémissement de l' être, Paris, 1996.
Le Chant inépuisable, Paris, 1997.
La Lumière des arbres, Paris, 1999.
Éternels Instants, Lausanne, 2002.

ECOURILE REVISTEI „FLOARE DE LATINITATE” ÎN INIMA NOASTRĂ

Alina LEMNEAN
Liana POP

Vorbind despre frăția de neam, marele nostru istoric, Nicolae Iorga, în *Articole și conferințe*, o definea ca pe o mare virtute a românilor, adăugând: *ea nu stă în a sări când ți se cere ci în a trăi, clipă de clipă, viața întreagă, cu conștiința că nu ești numai tu pe lume, că sunt și alții ca tine, că tot ceea ce faci ești dator a face și cu gândul la ei...*

În spiritul acestor cuvinte, ne face plăcere să recomandăm cititorilor noștri revista compatrioților din Banatul sârbesc „Floare de Latinitate”. „Răsărită”, ca o floare, în primăvara anului 2004, revista trimestrială, având ca moto sugestivul *Nu uita că ești român...* este o publicație care oferă informații de interes pentru comunitatea locală a fraților noștri.

Revista se axează pe activitățile de informare a utilizatorilor, de animație culturală și păstrare a identității naționale, pe conservarea datinilor și obiceiurilor; este o punte de legătură între românii din Serbia și România, despărțiți de granițele istoriei.

Editura „Floare de Latinitate” este ultima apariție în cadrul peisajului culturii românești din Serbia. Aceasta își are sediul la Novi Sad și editează revista de cultură și spiritualitate românească „Floare de Latinitate”. Editor al revistei și coordonator al editurii este Consiliul Minorității Naționale Române din Serbia și Muntenegru.

În numărul 1 din 2005 al revistei, redactorul șef al acesteia și, totodată, poetul Vasile Barbu ne prezintă Consiliul Național al Românilor din Serbia și Muntenegru, cu sediul la Novi Sad, precum și Programul de muncă al acestuia, care constă în: *revigorarea vieții culturale a poporului român prin editarea de*

publicații literare, înființarea de cămine culturale, biblioteci, coruri, fanfare și muzee, organizarea de expoziții și prelegeri publice, vizite în România etc.

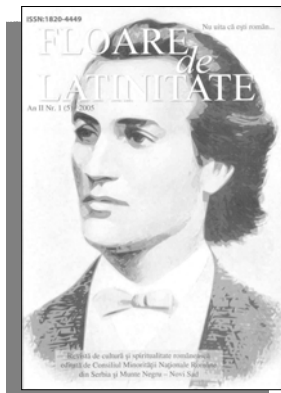
Conform obiectivelor Programului, în mai anul acesta, a avut loc o vizită a românilor timoceni la Reșița, vizită a cărei scurtă cronică o face autorul mai sus amintit în articolul *Timocenii la Reșița*. Aflăm, astfel, că a fost vizitat orașul, cu oprire la Biserica Ortodoxă și la Consiliul Județean, stabilindu-se și căi de colaborare. Tot în acest număr, este precizat de către Prof. dr. Gligor Popi, faptul că, după 170 de ani, se construiește prima biserică românească în Valea Timocului. Acest lucru reprezintă înfăptuirea dorinței fierbinți a popoarelor românești din Serbia de Nord-Est de a asculta slujbele bisericești în limba maternă.

În articolul *Unele aspecte privind românii din Banatul sârbesc*, apărut în numărul 2/2005 al revistei, Gligor Popi oferă un material pilduitor despre identitatea românilor din Voivodina, acum, în trecut, și privind cu încredere spre viitor. Autorul face o statistică sugestivă privind populația română, schimbările de-a lungul vremii, începând cu secolele XIV și XV, acordând o atenție specială perioadei interbelice și celei ulterioare ei.

Același autor face o trecere în revistă a problemelor ridicate la Congresul Uniunii Studenților Români din Iugoslavia, care a avut loc la Uzdin. Articolul apare în numărul 1/2005.

De mare interes este și materialul cu caracter documentar privind *Lecțiile cu limba de predare română de pe lângă Liceul și Școala Normală din Vârșet, ca factori importanți pentru formarea cadrelor de intelectuali români din Banatul sârbesc*, apărut în numărul 2/2005, semnat tot de Gligor Popi.

Personalitatea lui Mihai Eminescu se bucură de un firesc interes. *Legăturile lui Mihai Eminescu cu Banatul* sunt cercetate de Ion Marin Almăjan. Alte articole dedicate marelui poet sunt: *Mihai Eminescu în durată eternă*, de Nicolae

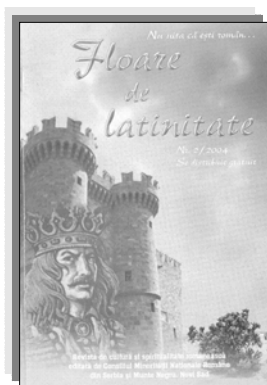
Filip și *Eminescu - veșnic tânăr* de Jean Băileanu. Din aceste articole publicate în numărul 1/2005 al revistei, aflăm că marele nostru poet a fost un iubitor al doinelor bănățene, că a cules câteva creații populare din zonă, că-i plăcea să poarte "clăbăț"¹ bănățean. Ion Marin Almăjan își încheie profetic articolul: *Veni-va timpul și pentru celelalte biruinți ale Eminescului în Moldova marelui și sfântului Ștefan Voievod, în dulcea Bucovina, pentru ca gândul de necuprins al poetului să se întoarcă în albia lui firească: De la Nistru pân' la Tisa.*

Interesul oamenilor de cultură din Voivodina nu se limitează la spațiul bănățean, ci îi cuprinde pe românii de pretutindeni, într-o comuniune frățescă. În articolul *Vasta panoramă a literaturii basarabene*, apărut în numărul 1/2005, Tudor Nedelea face o prezentare competentă și sintetică a lucrării *O istorie deschisă a literaturii din Basarabia*, aparținând criticului și istoricului literar basarabean Mihai Cimpoi. Recenzorul se lasă impresionat de concluzia autorului, potrivit căreia intelectualul basarabean are o încărcătură de tragism specifică, datorată înstrăinării de mediul românesc, de patria culturală comună, de accesul la valorile clasice. E vorba de un exil interior impus oficial care a creat o literatură de rezistență cu toate gulagurile îndurate. Exilatul bănățean, punctează Tudor Nedelea, a supraviețuit *prin legătura sacră cu trecutul neamului său, ceea ce îi conferă speranțe, perspective și evitarea căderii în neant.*

În numărul 2/2005 sunt amintite crimele comuniste din Serbia. Printre acestea se numără și masacrul de la Torăcul Mare (1945), localitate românească din Banatul sârbesc. Articolul este semnat de Pavel P. Filip.

Remarcăm, de asemenea, în același număr, preocuparea pentru punerea/repunerea în valoare a unor obiceiuri populare și inițierea unor microstudii despre unele specii de folclor. Ing.

Mircea Samoilă semnează un interesant eseu:

Folclorul și identitatea etnică : Cercetări din zona Alibunarului, Voivodina - în care prezintă portul popular femeiesc din Sân Mihai și Seleuș, precum și descrierea ceremonialului dansurilor Călușarii, Bătuta, numită și Cărbășeasa.

Numărul 3/2005 are un conținut la fel de bogat. Sumarul revistei este axat pe scoaterea în evidență a vechimii românilor din Serbia. Aflăm, de asemenea, din paginile acestui număr, că s-a sfințit *crucea ce marchează locul celei de-a doua biserici românești din Timoc.*

Într-un eseu semnat de clujeanul Al. Florin Țene, se reliefează *Imaginea femeii în poezia lui Adrian Maniu, Nicolae Labiș și Nichita Stănescu.*

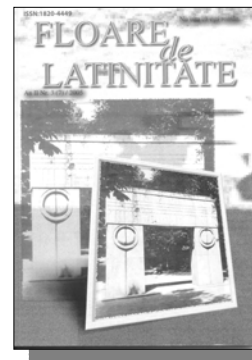
Revistele conțin și creșii literare ale unor autori contemporani, dintre care-i amintim pe: Ion Miloș, Teodor Groza, Leonida Lari, Adam Puslojić, Eugenia Ciobanu-Bălțeanu.

Fiecare număr se încheie, de obicei, cu magazine culturale. Apar aici imagini culturale românești, portrete-medalion, epigrame etc.

Prin grija lui Vasile Barbu, coordonator pentru cultură, în colecțiile Bibliotecii Județene "Petre Dulfu" Baia Mare au ajuns următoarele publicații:

- **Floare de latinitate.**
- **Oameni de seamă ai Banatului: Simpozion Uzdin.** - Ediția a 4-a.
– Timișoara : Augusta, 2001.
- **Oameni de seamă ai Uzdinului.** – Timișoara : Augusta, 1998.
- **Tibiscus.**

Fiecare material ar trebui semnalat pentru unul sau altul dintre meritele sale. Suntem în fața unei publicații de referință pentru viața de ieri și de azi, cu perspectivă de veritabil document la îndemâna celor de mâine, pentru cunoașterea realităților din această zonă de permanență românească.

¹ clăbăț s.n. (reg.) – căciulă mare din piele de miel conică: cușmă, căpiță, căiță, muhai (*Dicționar de Arhaisme și Regionalisme*, - București : Editura Saeculum I.O., 2000.

MANIFESTAREA “CĂRȚILE ANULUI” – PRIVIRE RETROSPECTIVĂ

Ana-Maria BREZOVSKI

Ana GRIGOR

Florina VANCIU

Manifestarea “Cărțile Anului”, inclusă în programul Sărbătorii Castanelor, reprezintă un eveniment de prestigiu în spațiul cultural băimărean. În cadrul acesteia, juriul, format din personalități marcante ale literaturii române, desemnează cele mai bune cărți ale autorilor băimăreni, apărute în anul anterior.

Premiile și diplomele sunt acordate, anual, de Consiliul Local și Primăria Municipiului Baia Mare.

Prima ediție a manifestării “Cărțile Anului” a avut loc în anul 1997, la Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”, în cadrul Salonului de toamnă al editurilor băimărene.

CĂRȚILE ANULUI 1996

10 octombrie 1997 – Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” Baia Mare

Juriul: Victor Atanasiu - președinte, Augustin Cozmuța, Florian Roatiș, Ion Burnar.

- Premiul pentru PROZĂ:
Ilea, Marian. *Desiștea II.* București : Cartea Românească, 1996.
- Premiul pentru POEZIE:
Botiș, Augustin. *Singurătatea omului politic.* Baia Mare : Proema, 1996.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Ghenceanu, Vasile Radu. *Vindecarea de melancolie.* Baia Mare : Gutinul, 1996.
- Premiul pentru CRITICĂ:
Horvat, Săluc. *Introducere în biblioteconomie.* București : Grafoart, 1996.
- Premiul pentru ESEU:
Glodeanu, Gheorghe. *Eseuri.* Baia Mare : Umbria, 1996.
- Premii speciale au fost acordate lui:
Adrian Oțoiu (pentru volumul *Coaja lucrurilor sau dansând cu jupuia.* București : Cartea Românească, 1994)
Octavian Butuza [pentru volumul *În inima cetății.* Baia Mare : Ariadna, 1996].

CĂRȚILE ANULUI 1997

11 octombrie 1998 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: Dan Silviu Boerescu - președinte, Horea Gârbea, Ion Burnar, Augustin Cozmuța, Gheorghe Glodeanu, Săluc Horvat.

- Marele premiu al “Sărbătorii castanelor”:
Breban, Nicolae. *Riscul în cultură.* Iași : Polirom, 1997.
- Premiul pentru POEZIE:
Ploscaru, Dorin. *Sâmbăta lui Lazăr.* Timișoara : Helicon, 1997.
Ghenceanu, Vasile Radu. *Însemnați de uitare.* Baia Mare : Omega, 1997.
- Premiul pentru PROZĂ:
Jurcă, Ștefan. *Peretele cel mai iubit.* Baia Mare : Gutinul, 1997.

- Premiul pentru CRITICĂ și ESEU:
Glodeanu, Gheorghe. *Mircea Eliade : Poetica fantasticului și morfologia romanului existențial.* București : Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
- Premiul pentru LITERATURĂ PENTRU COPII:
Bud, Florica. *Cui îi place școala?* București : Odeon, 1997.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Butuza, Octavian. *Fericirea ca o rană.* Baia Mare : Ariadna, 1997.
- Premiul pentru LITERATURĂ DE SPECIALITATE:
Alexa, Tiberiu ; Moldovan, Traian ; Muscă, Mihai. *Centrul artistic Baia Mare : 1896-1899.* Baia Mare, [1997].
- Premii speciale:
 - Premiul Fundației “Bona Fide”:
Dragoș, Ioan. *Cavalerul triumghiului.* Târgu-Jiu : Editura Fundației “Constantin Brâncuși”, 1997.
 - Premiul cotidianului “Graiul Maramureșului”:
Valeriu Achim - pentru reeditarea lucrării: Filipașcu, Alexandru. *Istoria Maramureșului.* Baia Mare : Gutinul, 1997.

CĂRȚILE ANULUI 1998

16 octombrie 1999 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: Ioan Moldovan - președinte, Cornel Munteanu, Augustin Cozmuța, Vasile Avram, Eugene van Itterbeek.

- Premiul pentru POEZIE:
Burnar, Ion. *Gâlceava scopului cu mijloacele.* Baia Mare : Ariadna, 1998.
Latiș, Vasile. *Versuri de apropiere.* Baia Mare : Proema, 1998.
- Premiul pentru PROZĂ:
Oțoiu, Adrian. *Chei fierbinți pentru ferestre moi.* Pitești : Paralela 45, 1998.
- Premiul pentru CRITICĂ și ESEU:
Glodeanu, Gheorghe. *Poetica romanului românesc interbelic.* București : Libra, 1998.
Glodeanu, Gheorghe. *Dimensiuni ale romanului contemporan.* Baia Mare : Gutinul, 1998.
Olos, Ana [Anagaia]. *Pelicanul sau babița.* Baia Mare : Umbria, 1998.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Ghenceanu, Vasile Radu. *Grădinile din fereastră.* Baia Mare : Proema, 1998.
Pârja, Gheorghe. *Sub podul lui Apollodor.* București : Du Style, 1998.
- Premiul pentru LITERATURĂ DIDACTICĂ:
Roatiș, Florian. *Economie : sinteze și comentarii de texte... : bacalaureat și admitere în facultate.* Iași : Polirom, 1998.
- Premiul pentru LITERATURĂ ȘTIINȚIFICĂ:
Vaida, Aurel. *Revoluția de la 1848-1849 în nordul Transilvaniei.* București : Editura Academiei Române, 1998.
Achim, Valeriu. *Nord - Vestul Transilvaniei : cultură națională - finalitate politică : 1848-1918.* Baia Mare : Gutinul, 1998.
- Premii speciale:
 - pentru creativitate științifică:
Grecu, Mihai. *Mecanisme de reacție în chimia organică.* Baia Mare : Ariadna, 1998.
 - pentru îngrijirea apariției lucrării: Marina, Mihai. *“Maramureșeni” : portrete și medalioane.* Cluj-Napoca : Editura Dragoș Vodă, 1998:
editorul **Vasile Bologna**

CĂRȚILE ANULUI 1999

30 septembrie 2000 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: Constantin Cubleşan - preşedinte, Augustin Cozmuţa, Săluc Horvat, Ioan Plăian, Florian Roatiş.

- Premiul pentru POEZIE:
Roşianu, Ioan Romeo. *Poetul ucis de cuvinte.* Baia Mare : Cybela, 1999.
Dobra, Vasile. *Fluier de zăpadă.* Baia Mare : Helvetica, 1999.
- Premiul pentru PROZĂ:
Goja, Nicolae. *Iad în raiul de acasă.* Cluj-Napoca : Limes, 1999.
- Premiul pentru CRITICĂ şi ESEU:
Glodeanu, Gheorghe. *Incursiuni în literatura diasporei şi disidenţei.* Bucureşti : Libra, 1999.
Munteanu, Cornel. *Pamfletul ca discurs literar.* Bucureşti : Minerva, 1999.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Băinţan, Valentin. *Martiri şi mărturisitori ai Bisericii Române Unite cu Roma din Eparhia Greco-Catolică a Maramureşului.* Baia Mare : Gutinul, 1999.
Ghenceanu, Vasile Radu. *Convorbiri cu Ion Săcălean sau O viaţă pentru muzică.* Baia Mare : Proema, 1999.
- Premiul pentru LITERATURĂ DIDACTICĂ şi PENTRU COPII:
Bilţiu, Pamfil ; Bilţiu, Maria. *Izvorul fermecat : basme.* Baia Mare : Gutinul, 1999.
- Premiul pentru LITERATURĂ ŞTIINŢIFICĂ:
Felecan, Nicolae. *Probleme de vocabular.* Bucureşti : Vox, 1999.
- Premiul special al juriului:
Vasile Căpâlnean şi Viorel Rusu pentru editarea volumului: Bălaj, Mihai. *Jurnal de front : (1942-1943).* Baia Mare : Gutinul, 1999.

CĂRȚILE ANULUI 2000

29 septembrie 2001 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: Mircea Petean - preşedinte, Vasile Radu Ghenceanu, Florian Roatiş, Cornel Munteanu, Adrian Grănescu.

- Premiul pentru POEZIE:
Burnar, Ion. ... aici Provincialul!... aştept metropoliţii! Baia Mare : Editura Universităţii de Nord, 2000.
- Premiul pentru PROZĂ:
Jurcă, Ştefan. *Poeme uitate, boeme regăsite.* Baia Mare : Cybela, 2000.
- Premiul pentru ESEU:
Glodeanu, Gheorghe. *Avatarurile poeziei lui Mihai Eminescu.* Bucureşti : Libra, 2000.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Cozmuţa, Augustin. *Punct de vedere : editoriale.* Baia Mare : Editura Universităţii de Nord, 2000.
Pârja, Viorica. *Europa de la Est la Vest : Cum va fi viitorul.* Baia Mare : Ariadna, 2000.
Dunca, Petru. *Fiinţă - cunoaştere - fericire la gânditorii post-panieni.* Baia Mare : Proema, 2000.
- Premii speciale:
Temian, Laura ; Marinescu, Otilia ; Brezovszki, Ana-Maria. *Autori maramureşeni : Dicţionar biobibliografic.* Baia Mare : Umbria, 2000.
- Premiul Eminescu:
Horvat, Săluc. *Însemnări despre Eminescu : Studii şi articole.* Baia Mare : Editura Universităţii de Nord, 2000.
 Eminescu, Mihai. *Luceafărul.* Baia Mare : Editura Universităţii de Nord, 2000. (Ediţie bibliofilă realizată de **Horvat Săluc**).

CĂRȚILE ANULUI 2001

28 septembrie 2002 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: Petre Got - președinte, Săluc Horvat, Augustin Cozmuța, Ion Burnar, Florian Roatiș.

- Premiul pentru POEZIE:
Latiș, Vasile Grigore. *Versuri de purificare.* Baia Mare : Proema, 2001.
- Premiul pentru PROZĂ:
Sabău, Valeriu. *Biserica de sticlă.* Cluj-Napoca : Dacia, 2001.
- Premiul pentru CRITICĂ și ESEU:
Glodeanu, Gheorghe. *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade.* Cluj-Napoca Dacia, 2001.
Glodeanu, Gheorghe. *Liviu Rebreanu : Ipoteze ale discursului epic.* Cluj-Napoca : Dacia, 2001.
- Premiul pentru LITERATURĂ DIDACTICĂ și PENTRU COPII:
Oros, Valeriu. *Școala și problemele ei : Studii și articole.* Baia Mare : Editura Universității de Nord, 2001.
Istrate, Adrian. *Dicționar de expresii și locuțiuni idiomatice în limba franceză.* Cluj-Napoca : Dacia, 2001.
- Premiul pentru LITERATURĂ ȘTIINȚIFICĂ:
Vișovan, Ștefan. *Interferențe româno-ucrainene în toponimia Maramureșului.* Baia Mare : Umbria, 2001.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Ghenceanu, Vasile Radu. *Dreptul la singurătate.* Baia Mare : Proema, 2001.
- Premiul Fundației “Archeus”:
Herțeg, Nicolae. *Vine o vreme...* Baia Mare : Pro Unione, 2001.
- Premiul Asociației Scriitorilor din Baia Mare pentru debut:
Naghiu, Adela. *Zbor despletit.* Târgoviște : Editura Macarie, 2001.

CĂRȚILE ANULUI 2002

27 septembrie 2003 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: Dan Grădinaru - președinte, Gheorghe Pârja, Florica Bud, Cornel Munteanu, Marian Ilea.

- Premiul pentru POEZIE:
Ghenceanu, Vasile Radu. *Complexul de egalitate.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.
Bogdan, Ion. *Spațiu posibil.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.
- Premiul pentru PROZĂ:
Goja, Nicolae. *Clopotul cu două limbi.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.
Dobra, Vasile. *Karakum, salonul numărul 8.* Baia Mare : Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”, 2002.
- Premiul pentru CRITICĂ și ESEU:
Puiu, Dana. *Parodia în teatrul modern și postmodern.* Pitești : Paralela 45, 2002.
Istrate, Adrian. *Alphonse Allais : Ridiculum vitae, ridiculum operis.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Cozmuța, Augustin. *Jurnal californian - Coasta pacifică.* Cluj-Napoca : Risoprint, 2002.
- Premiul pentru LITERATURĂ ȘTIINȚIFICĂ:
Felecan, Nicolae. *Sintaxa limbii române.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.
Bilțiu, Pamfil ; Bilțiu, Maria. *Basme, povești, povestiri, snoave și poezii populare din Zona Codrului.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.
- Premiul pentru LITERATURĂ DIDACTICĂ și PENTRU COPII:
Horvat, Săluc. *Liviu Rebreanu : Ion - universul uman.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.
Glodeanu, Gheorghe. *Noaptea de Sânziene de Mircea Eliade.* Cluj-Napoca : Dacia, 2002.

CĂRȚILE ANULUI 2003

25 septembrie 2004 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: George Vulturescu - președinte, Săluc Horvat, Augustin Cozmuța, Vasile Radu Ghenceanu, Ion Burnar.

- Premiul pentru POEZIE:
 - Dragoș, Ioan.** *Prăpastia dintre timpurile verbului.* Râmnicu Vâlcea : Editura Patrimoniu, 2003.
 - Dobra, Vasile.** *Geografia tristeții.* Baia Mare, 2003.
- Premiul pentru PROZĂ:
 - Banal, Teo.** *Rătăciții.* Baia Mare : Enesis, 2003.
 - Tecar, Victor.** *Visul ca pedeapsă.* Baia Mare : Biblioteca Județeană "Petre Dulfu", 2003.
- Premiul pentru CRITICĂ:
 - Glodeanu, Gheorghe.** *Poetica misterului în opera lui Mateiu I. Caragiale.* Cluj-Napoca : Dacia, 2003.
 - Munteanu, Cornel.** *Lecturi neconvenționale.* Cluj-Napoca : Casa Cărții de Știință, 2003.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
 - Achim, Valeriu.** *Scrieri în timp.* Baia Mare : Gutinul, 2003.
 - Domide, Gherasim.** *Convorbiri cu actorul Ion Săsăran.* Baia Mare : Proema, 2003.
- Premiul pentru LITERATURĂ ȘTIINȚIFICĂ:
 - Bilțiu, Pamfil.** *Studii de etnologie românească.* Vol. 1. București : Saeculum I.O., 2003.
 - Leșan, Maței.** *Pădurile de la Baia Mare : specific și dezvoltare durabilă.* Baia Mare : Casa Corpului Didactic Baia Mare, 2003.
- Premiul pentru LITERATURĂ DIDACTICĂ:
 - Hreniuc, Petru.** *Metode și tehnologii de exploatare a zăcămintelor de substanțe minerale utile.* Cluj-Napoca : Risoprint, 2003.
 - Butnar, Lucian.** *Tehnologii de forfecare și ștanțare.* 2003.
- Premii speciale:
 - Premiul special al revistei Poesis - Satu Mare pentru CRITICĂ:
 - Mihai, Ion M.** *Scriitori din Maramureș : analize și interpretări.* Cluj-Napoca : Editura Limes, 2003.
 - Premiul special pentru ESEU acordat de Eurotip Baia Mare:
 - Sitar-Tăut, Daniela.** *Don Juan - mitografia unui personaj.* Baia Mare : Editura Universității de Nord, 2003.
 - Premiul special al revistei Poesis pentru POEZIE:
 - Drăgan, Ștefan Aurel.** *Antebrațul din zid.* Satu Mare : Solstițiu, 2003.
 - Premiul special pentru REPORTAJ acordat de Fundația "Bona Fide":
 - Pârja, Viorica.** *Florida for Everglades.* Baia Mare : Editura Echim, 2003.
 - Premiul special pentru INVENTICĂ acordat de [Centrul de librării] „Maralibris” Baia Mare:
 - Volcovinschi, Gheorghe.** *Cercetări, invenții, tehnologii.* Cluj-Napoca : Risoprint, 2003.

CĂRȚILE ANULUI 2004

1 octombrie 2005 – Muzeul de Mineralogie Baia Mare

Juriul: Cornel Ungureanu - președinte, Săluc Horvat, Victor Iancu, Marian Ilea, Cornel Munteanu, Ion M. Mihai

- Premiul pentru POEZIE:
 - Mihali, Nicoară.** *Psihologia sângelui* = [Psychology of blood] : [versuri]. Baia Mare : Editura Zestrea, 2004.
- Premiul pentru PROZĂ:
 - Jurcă, Ștefan.** *Păpușa de rumeguș.* Cluj-Napoca : Risoprint, 2004.

- Premiul pentru CRITICĂ și ESEU:
Glodeanu, Gheorghe. *Poezie și poetică.* București : Editura Fundației Culturale Libra, 2004.
Bellu, Ștefan. *Ion Țigulariu : poet și critic literar.* Baia Mare : Gutinul, 2004.
- Premiul pentru PUBLICISTICĂ:
Ghenceanu, Vasile Radu. *Comentarii de sâmbătă* : eseuri, interpretări, note. Baia Mare : Proema, 2004.
- Premiul pentru CARTE ȘTIINȚIFICĂ:
Felecan, Oliviu. *Noțiunea "muncă"- o perspectivă sociolingvistică în diacronie.* Cluj-Napoca : Dacia ; Mega, 2004.
Bilțiu, Pamfil. *Studii de etnologie românească.* Vol. 2. București : Saeculum I.O., 2004.
- Premiul pentru CARTE DIDACTICĂ și PENTRU COPII:
Brad-Păuna, Rodica ; Bumbuc, Maria. *Vise pe portative.* Baia Mare : Scriptorium, 2004.
Gross, Toma. *Îndrumător metodic pentru maiștrii instructori care predau la clasele cu profil electric, școala de arte și meserii.* Cluj-Napoca : Risoprint, 2004.
- Premiul special al juriului:
Cozmuța, Augustin. *Punct critic : comentarii literare.* Cluj-Napoca : Risoprint, 2004.
Dunca, Petru. *Repere în antropologia culturală a alimentației.* Iași : Editura Fundației Axis, 2004.
- Premiul Asociației Scriitorilor Baia Mare:
Leschian, Vasile. *"Afirmarea" : Studiu monografic. Indice bibliografic.* Baia Mare : Biblioteca Județeană "Petre Dulfu", 2004.

IONIȚĂ VOIȚA SUCEVEANUL, UN CĂRTURAR PEREGRIN PRIN MARARAMUREȘ

Marius CÂMPEANU, muzeograf

Viața culturală și artistică a românilor din Maramureș, inițiată în secolul al XIV-lea la mănăstirea Peri cu hramul „Sf. Mihail”, a fost continuată de activitatea altor mănăstiri și schituri mai mici (Moisei, Budești, Bârsana), secondată de cărturarii și artiștii locali, cât și de îndrumătorii spirituali peregrini, majoritatea originari din Moldova sau din Țara Românească. Ei au fost preoți și monahi, dascăli și dieci, colportori și legători de cărți, scriitori și pictori de biserici, care au manifestat o activitate culturală constantă marcând spiritualitatea ancestrală a acestui colț de țară. Alături de misiunea itinerant-spirituală de iluminare a maselor, ei au fost primii „cronicari” care au consemnat pagini de istorie, etape și coordonate din viața comunităților românești din Maramureș.

Ioniță Voița este unul dintre ultimii copți moldoveni peregrini din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. A activat în calitate de dascăl, copist, legător de cărți și colportor în ținuturile din nord-vestul Transilvaniei. Din

apelativul folosit, cel de „Suceveanul”, reiese faptul că era originar din vechea Cetate de Scaun a Moldovei.

Traseul parcurs de copist prin satele ardelene este indicat de însemnările păstrate. Primele două manuscrise (în ordinea cronologică) au fost semnalate în județul Sălaj, având o circulație în timp și în Țara Crișurilor. Primul este un fragment, text alăturat la sfârșitul unui Molitvelnic (Iași, 1739) semnalat la biserica cu hramul „Sf. Gheorghe” din satul Măgura. Conține „cele 7 evanghelii” de la Sf. Taină a Maslului, la sfârșit copistul notând: „*Ostenitoriu(l) la această scrisoare au fost Ionița Voița*”. Cel de-al doilea este un Molitvelnic copiat în martie 1763, atunci când era „*lăcuițoriu în varmeghia Chivariului, în Șincuța...*”. Pentru copiere autorul a folosit drept model două ediții de Molitvelnice; unul tipărit la Bălgrad (Alba Iulia) în 1689 și altul tipărit în Țara Românească: „*Am muncit și ispășit acest Molitvenic, ce au fost*

spart și neisprăvit și alăturând două molitvelnice, de Țara Românească unul și altul de Belgrad”.

În satele Maramureșului, el își face simțită prezența după anul 1766, în calitate de dascăl și diac la Căvnic, sau vânzând, legând și completând prin copiere părțile lipsă ale unor cărți tipărite.

Astfel, la 14 august 1766 este în satul Mara (Crăcești) vânzând sătenilor de acolo o Evanghelie (Iași, 1762), dăruită bisericii din sat, fapt consemnat prin însemnare. Copistul se semnează cu „*Ioniță Voița Moldoveanul, din orașul Suceava*”. La 1 octombrie 1766, în satul Desești, reface legătura unui Antologhion (Râmnic, 1745), fiind răsplătit cu suma de 9 mărieși. În aceeași localitate mai repară scoarțele unui exemplar al Cazaniei lui Varlaam (Iași, 1643).

La 16 noiembrie 1766, copistul găsim adăpost în casa preotului Teodor Petricu din Călinești, completează filele lipsă ale unui Ceaslov (Iași, 1750), înlocuind coperta acestui exemplar: „...și în locul piroanelor am pus peceți cum se cade creștinește”. Presupunem că în casa preotului din Călinești ar fi locuit întreaga iarnă, în tinda bisericii învățând carte pe copiii satului, pentru că numele îi va apărea anul viitor pe un exemplar al Noului Testament (Bălgrad, 1648) păstrat la biserica din sat: „*De mine s-au scris și s-au legat, Ionița Voița Suceveanul și de veți greși, îndreptați cu a blândețelor duhu 1767*”.

La Cornești „a împănat” și a legat un alt exemplar al Noului Testament de Bălgrad, aflat din anul 1758 în proprietatea preotului Toader. Cartea semnalată în anul 1709 de I. Bârlea la biserica din Rona de Jos, consemnează faptul că în 1766 Ioniță Voița era dascăl și diac în „*Căvnicu Bae*”. Calitatea de dascăl la Căvnic este confirmată și de însemnarea așternută de acesta la 3 februarie 1766 pe o filă-manuscris. Textul conține un fragment din cuvântul de rămas bun pe care preotul îl rostește la înmormântarea „*cuconilor*”, fila fiind desprinsă dintr-un manuscris ce conține propovedanii, destinată exclusiv slujitorilor bisericești.

În 26 mai 1767 copistul *tocmește* legătura unei Evanghelii de la biserica din Sârbi, la îndemnul lui Damian Ignat „*cu soața sa, Axenie*”. Pe această sfântă carte se semnează cu „*Ionița Voița Mol(doveanul) Suceveanul*”.

Atribuim copistului și un pomelnic semnalat la biserica din Moisei, scris în luna mai a anului 1778, la îndemnul creștinului Vlonga Coman. La sfârșitul pomelnicului copistul se semnează cu „*s-au scris...de Voița Filip comectorul și dascălu din Moiseiu*”. În ceea ce

privește anul 1778, transliterat de către I. Bârlea, suntem sceptici, considerând că anul corect este 1768. În sprijinul acestei afirmații vin aprecierile istoricului Nicolae Iorga și ale cercetătorului Aurel Socolan, prin care se arată că în textul lucrării „*Însemnări din bisericile Maramureșului*” există numeroase greșeli. Astfel N. Iorga, în prefața lucrării mai sus menționate, a arătat: „*D-sa a cetit cum a putut; pe alocuri cetirea sa e discutabilă, ba chiar evident greșită...*”; iar A. Socolan afirmă: „*Autorul a fost atras mai mult de descifrarea însemnărilor și a neglijat în multe cazuri cartea*”. Numele lui Vlonga Coman apare și pe o însemnare păstrată pe coperta unui Penticostarion (Blaj, 1768) cumpărat și dăruit de acesta, la puțin timp după imprimare, Mănăstirii Moisei. În această localitate, copistul mai reface la 1 aprilie a aceluiași an legătura unui Octoih (Râmnic, 1750), fiind răsplătit cu suma de 8 mărieși de către familia lui Coman Alexa și Varvara. Pe acest exemplar se semnează: „*s-au legat de mine cel mai mic al tuturor plecatu Voița Filip dascălul*”.

La 24 august 1768, în Hărniciești, „în erașul Cosoului” schimbă coperta unui exemplar al Cazaniei lui Varlaam și a unui Triodion (Râmnic, 1761). Pe Triodion, copistul notează cumpărătorii, prețul de achiziție și faptul că această carte a fost dăruită bisericii. La sfârșitul însemnării este prezentat pericolul la care se expun cei care ar dori să o înstrăineze din sfântul lăcaș: „*...și cine o va desrădăcina, sau o va vinde dintru această sf(ân)tă beserecă, să fie blăstămat de 318 de sfinți părinți*”.

Între anii 1768 și 1772 prezența lui Ioniță Voița Suceveanul nu mai apare semnalată pe însemnările cărților de cult păstrate în bisericile de lemn din Maramureș. Credem că s-a întors la Căvnic pentru a-și îndeplini în continuare calitatea de dascăl și diac sau, peregrinând, s-a deplasat spre alte ținuturi, în încercarea de a-și găsi de lucru. Va reveni la începutul anului 1772, în satul Iapa, situat în apropierea Sighetului, pentru a reface legătura unui Apostol, completând în același timp și „*scara cărții*”. Peregrinul copist a mai copiat înainte de anul 1776 un Octoih pentru o familie înstărită din Coroieni. Pe ultima filă a manuscrisului face următoarea însemnare: „*streinul și jalnicul Moldov(an) Ioan Voița ostenitoriu aceștii scrisori*”.

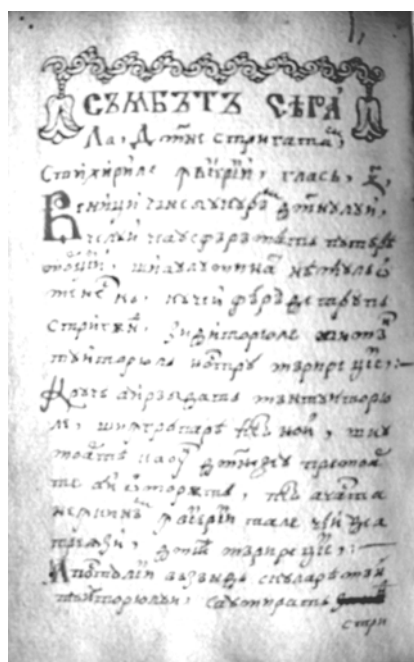
Dintre cărțile legate în Maramureș, Ioniță Voița Suceveanul a restaurat două exemplare ale Cazaniei lui Varlaam, semnalate la Desești și Hărniciești. Legătura Cazaniei de la Desești a fost realizată în anul 1766. Din ea se păstrează doar

prima copertă făcută din scoarță de lemn și învelită în piele maro. Coperta prezintă un chenar marginal încadrat de două linii între care au fost desenați lujeri și flori. În câmpul celui de-al doilea chenar s-au aplicat ponsoane cu ornamente florale izolate. Colțarele sunt realizate în stilul brâncovenesc, sub forma unui rond floral. Central, într-un romb, este reprezentată scena Răstignirii Mântuitorului Iisus Hristos, dispusă între ramuri florale. În partea de jos este aplicat numele compactorului, „IONIȚA VOIȚĂ”.

Ioniță Voița Suceveanul face parte din categoria oamenilor liberi, cu știință de carte, „îndoîți sub povara desagilor plini de cărți”. Prețuind cartea românească, a colindat satele maramureșene tocmind, completând și copiind cărțile de trebuință sfintelor biserici, iar între timp, dacă i se cerea, dăscălea fiii satului. Asemenea unui apostol, răspândește cultura românească, participând în egală măsură la iluminarea maselor și la propovăduirea Evangheliei dumnezeiești.

Bibliografie:

- Bârlea Ion, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909.
 Dudaș Florian, *Cazania lui Varlaam în Transilvania*, Oradea, 2004.
 Dudaș Florian, *Cărturari și artiști din Muntenia și Moldova peregrini în Crișana*, Timișoara, 2003.
 Dudaș Florian, *Manuscrisele românești medievale din Crișana*, Timișoara, 1986.
 Socolan Aurel, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș*, Baia Mare, 2005.

File cu frontispiciu din Octoih, manuscris copiat de Ioniță Voița Suceveanul la Coroieni. Se păstrează în Fondul Documentar al Muzeului Județean Maramureș (inv. nr. 8851).

**S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI
(EXTRASE DIN ARTICOLE ALE ZIARULUI "PENTRU SOCIALISM")**

Lavinia ARDELEAN

Duminică 3 iulie 1955 – "Expoziția pictorilor băimăreni"

Nu de mult s-a deschis la Baia Mare, o expoziție permanentă de pictură, care urmărește stabilirea unui contact viu și permanent între oamenii muncii din orașul nostru și artiștii plastici.

Continuatorii celor mai bune tradiții progresiste ale vechilor maeștri, pictorii care trăiesc astăzi în Baia Mare se inspiră din actualitate, cuprinzând teme variate, interesante.

Fără a putea considera actuala expoziție ca fiind reprezentativă pentru stadiul actual al dezvoltării artiștilor plastici băimăreni, ale căror lucrări au fost mult apreciate la expozițiile anuale din București, lucrările prezentate reușesc să ne indice ceea ce este caracteristic fiecărui artist care expune lucrări. În expoziție predomină peisajul. El apare sub forme diferite : pictură în ulei, acuarelă, gravură în lemn și creion.

Multe dintre tablourile expuse sunt inspirate din viața oamenilor muncii din regiune, sau din trecutul de luptă al poporului. Ele reușesc să semene în sufletul celor care le privesc optimismul, încrederea în viitor și hotărârea de a apăra cuceririle clasei muncitoare.

Tabloul "Ședință ilegală de partid", prima schiță în culori a pictoriței Lidia Agricola, este o compoziție bine studiată, atât ca temă, cât și ca formă de exprimare. Pe fața activistului, figura centrală a tabloului, se citește dârzenia cu care luptă pentru realizarea unui ideal măreț. Atmosfera conspirativă este redată prin diferențele tari de culoare. Fâșiile de lumină aruncate pe fața celor care iau parte la ședință, contrastează puternic cu interiorul sumbru al camerei.

Cele două peisaje pe care pictorița le expune, deși de stiluri total diferite, reflectă bogăția sufletească și sensibilitatea artistei.

Makai Piroška expune, în afară de trei peisaje în acuarelă, cinci tablouri în ulei, cu teme variate și interesante. Caracteristică pentru cunoscuta pictoriță, ni se pare compoziția "Primirea carnetului U.T.M." în acest tablou

fiecare figură este vie, trăiește și redă sentimentul de bucurie al sărbătoreșcului eveniment. Culoarele sunt vii, accentuând optimismul tinerilor. Pe fața elevului căruia i se înmânează carnetul poți citi bucuria – și în același timp emoția.

Impresionant este și tabloul lui Weith Vasile, "Răspândirea manifestului în ilegalitate". Dozarea luminii, gama sobră, dar viguroasă, a culorilor, precizia desenului amintesc stilul pictorilor flamanzi din secolul XVII. Cele două figuri ale compoziției redau sentimente diferite, dar trezite de același nobil țel comun. Pe fața muncitorului care stă în picioare este îndreptată atenția încordată, în timp ce tovarășul său strecoară manifestul sub ușa.

Tânărul pictor Iosif Balla, este reprezentat prin multe pânze în ulei, având ca temă peisaje din jurul orașului nostru. Este îmbucurător să remarcăm maturizarea artistului, care se află în plină dezvoltare și aduce o prezentare mai clară a sentimentelor. Deși tablourile sunt inegale, ele dovedesc căutarea mijloacelor noi de exprimare, și neastâmpărul de a găsi noi forme. Peisajul intitulat "Câmpul tineretului" este cel mai reușit, cu un colorit discret și sobru. Totul vibrează și trăiește. Tabloul ne amintește stilul marelui Ion Andreescu.

Ceea ce se poate obiecta pictorului este prezența exclusivă a peisajului liric și a naturii "pure" – și lipsa peisajului industrial, pe care-l cunoaște prea bine, dar care lipsește cu desăvârșire din lucrările ce le-a expus.

[...]

Expoziția artiștilor plastici din Baia Mare, cu toate lipsurile pe care le are, poate fi considerată ca un fapt pozitiv în viața culturală a orașului nostru și este binevenită. Oamenii muncii, din a căror viață se inspiră creațiile artiștilor plastici băimăreni, așteaptă lucrări din ce în ce mai valoroase, demne de cerințele mereu crescânde ale poporului muncitor.

Sâmbătă 15 iulie 1955 – “Un nou cămin cultural”

Țăranii muncitori din comuna Cicârlău, raionul Șomcuta Mare, îndrumați și sprijiniți de organizația de bază și sfatul popular comunal își clădesc, prin autoimpunere și muncă voluntară, un frumos cămin cultural.

Numai în două luni ei au reușit să ridice pereții până la acoperiș.

Deputații, printre care Fodor Dumitru și

Curtrecan Ileana, sunt exemplu bun de urmat la achitarea autoimpunerii și la munci voluntare. Până la 10 iulie autoimpunerea a fost încasată în proporție de 80%.

Angajamentul țăranilor muncitori din comuna Cicârlău este ca în cinstea zilei de 23 august 1955 să termine și să inaugureze căminul cultural.

Joi 28 iulie 1955 – “Tot mai mulți tineri – iubitori ai cărții”

Concursul “Iubiți cartea” înregistrează pe zi ce trece un număr tot mai mare de tineri. Până acum în regiune numărul aspiranților insignei “Prieten al cărții” s-a ridicat la peste 6.000.

Fruntaș în antrenarea tineretului la concurs este până acum raionul Sighet, cu peste 1.200 participanți, urmat de raionul Satu Mare, Satu Mare oraș și raionul Cehul Silvaniei.

Între comune, cei mai mulți concurenți sunt în Bârsana, raionul Sighet (președintele comisiei – Iura Gheorghe), care se mândrește azi cu mai mult de 250 de tineri înscriși în listele concursului.

Rezultate bune s-au înregistrat și la întreprinderea “Gh. Gheorghiu-Dej” din Baia Mare și G.A.C. Mireșul Mare.

Joi 28 iulie 1955 – “Concurs de portrete fotografice”

Revista “Flacăra” și Centrul de producție cinematografică au instituit un concurs de portrete fotografice.

Concursul are scopul de a înfățișa, în imagini fotografice artistice, chipuri de tineri și

tinere, constructori ai vieții noi din țara noastră.

La acest concurs pot participa atât fotografi amatori, cât și profesioniști. Nu se pune nici o îngrădire în ceea ce privește alegerea persoanei portretizate.

Joi 12 august 1955 – “Un nou cinematograf la Baia Mare”

Astăzi, 11 august a.c., va avea loc deschiderea festivă a cinematografului “Metalul” din sala Clubului muncitoresc din localitate.

Prin deschiderea noului cinematograf cu o capacitate de 300 locuri, înzestrat cu aparate noi, moderne, oamenii muncii din Baia Mare vor avea prilejul să vizioneze cât mai multe filme.

Cinematograful “Metalul” va funcționa săptămânal în zilele de vineri, sâmbătă și duminică. Costul unui bilet este de 1,50 lei. Cu ocazia deschiderii festive a cinematografului, publicul spectator va putea viziona filmul “Cântecul fluviilor”, o producție a studiourilor “Defa” Berlin.

Miercuri 7 septembrie 1955 – “Inaugurarea Teatrului de vară”

Duminică 11 septembrie va avea loc deschiderea festivă a Teatrului de vară din Baia Mare. Cu acest prilej, orchestra simfonică de stat “Minerul”, cu concursul artiștilor de la opera de stat din Cluj, va prezenta opera “Traviata” de Giuseppe Verdi. Publicul băimărean va avea ocazia să urmărească creațiile artistice ale

actorilor : Lia Hubic – artistă emerită a R.P.R., Ion Piso – laureat al Premiului de Stat, Constantin Ursulescu, G. Znonirovski, G. Busuioc, P. Bălănescu, Al. Iarotzki, E. Păun și M. Pop Pinte. Spectacolul începe la orele 20. Al doilea spectacol la Teatrul de vară, cu aceeași operă, va avea loc luni 12 septembrie, orele 20.

Joi 15 septembrie 1955 – “Crește numărul cititorilor”

Biblioteca centrală din Baia Mare se numără printre cele mai tinere biblioteci din țară. Înființată în 1951, în momentul de față ea este înzestrată cu un număr de 50.000 de volume. Numărul cititorilor permanenți a crescut anul acesta față de aceeași perioadă a anului trecut de la 3.200 la 4.200. În trimestrul doi fondul de cărți al bibliotecii a crescut cu 8.800 volume.

Vineri 23 septembrie 1955 – “Biblioteci volante”

Pentru ca muncitorii de pădure de la I.F.E.T. Leordina, raionul Vișeu să aibă cât mai la îndemână cărți pentru citit, încă din primăvară, la locul de muncă din munți, s-au înființat șapte biblioteci volante. Zi de zi, datorită muncii depuse de bibliotecarul de centru – Câmpian Mihai – ajutat de comuniști și de responsabili bibliotecilor volante, numărul cititorilor a crescut până azi la 110. Cele peste 4.000 de volume ale bibliotecii sunt mereu schimbate între bibliotecile volante. Cititor pasionat este comunistul Szabo

Ioan, care termină romanul “Furtuna” de scriitorul sovietic V. Latis, paralel cu aceasta el citește și “Manualul inginerului forestier”.

Exemplul lui este urmat de tinerii Szabo Augustin, Babici Alexandru, Batiz Irina și Mudaci Vasile, care se găsesc printre cei 40 de participanți ai concursului “Iubiți cartea”.

Pentru a pune la dispoziția cititorilor ultimele noutăți literare, biblioteca va fi curând înzestrată cu noi volume în valoare de 3.000 lei.

Miercuri 2 noiembrie 1955 – Oaspeți de peste hotare ne vizitează regiunea

Ieri, înainte de masă, a sosit la Baia Mare o delegație de oaspeți polonezi, care a fost întâmpinată la aeroport de către reprezentanți ai sfatului popular orașenesc, oameni de cultură și artă din oraș, care le-au urat bun-venit, oferindu-le buchete de flori.

Delegația compusă din oameni de cultură, muzicieni și etnografi – membrii ai Institutului de Artă din Varșovia – este condusă de Dr. Reinfuss Roman.

Scopul călătoriei noastre – a spus conducătorul delegației – este de a cunoaște mai îndeaproape instituțiile științifico-culturale din patria dvs., de a cunoaște bogatul folclor din regiunea Baia Mare.

Zilele acestea delegația de oaspeți va vizita instituțiile culturale din regiune și comunele Vama și Bixad, din Țara Oașului.

Miercuri 19 noiembrie 1955 – “Prin bibliotecă”

Numărul cititorilor înscriși la biblioteca centrală raională din Tg. Lăpuș este în continuă creștere. Până acum, acest număr s-a ridicat la 915, iar frecvența zilnică de multe ori ajunge la 40. Printre cei mai activi cititori întâlnești pe muncitorii de la “Lăpușana”: Goldstein Isac și Groza Ioan, colectivistul Szekely Ioan, care acum, la vârsta de 57 de ani, a îndrăgit nespuse de mult versurile lui Eminescu, și alții.

Luptând pentru atragere a cât mai mulți cititori, bibliotecarul utemist Franchievici Ioan se folosește de o serie de mijloace de popularizare a cărții. Astfel, organizează vitrine cu cărți (cum e și cea mai recentă, pe tema “15 ani de la prăbușirea Doftanei”), ține recenzii la stația de amplificare și, în discuțiile cu vizitatorii le recomandă cărțile cele mai potrivite.

SĂ RÂDEȚI ȘI ATUNCI CÂND EU NU VOI MAI FI !

Delia FLOREA

Să muncesc / să lupt / să fiu un actor mai bun mereu / să fiu mereu proaspăt / să fiu mereu receptiv la acel lucru minunat / care se cheamă a înțelege / și însuși noul / să unesc pe tinerii actori care au talent / și să fiu alături de ei. / Să mă bucur de zăpadă / de miracolul primăverii / de tot ce e frumos.

(Toma Caragiu)

Anul acesta, la 21 august, s-au împlinit 80 de ani de la nașterea actorului Toma Caragiu, iar la 29 august, 60 de ani de la moartea strălucitului animator al teatrului de revistă, Constantin Tănase.

Toma Caragiu era și este considerat un actor genial care umplea scena la indiferent care apariție a sa; un om integru, bucurându-se de o nemărginită admirație și iubire. Nu avea nici o trufie. Se dăruia în întregime artei. Iată ceea ce spune artistul într-un interviu acordat ziaristei Ildico Achimescu și publicat în revista „Orizont”, nr. 12, din 24 martie 1977 : “M-am străduit, de-a lungul și de-a latul existenței mele să fiu un actor total. Nu știu dacă am reușit, dar aceasta a fost obsesia mea numărul 1. Eu cred că actorul trebuie să joace astă-seară Lear și a doua seară să fie claun la circ. Fără încurajarea fenomenului intelectual și cultural din tine, fără o modestie sinceră și autentică, toate supapele de evoluție se închid. Numai gândul că n-ai ajuns acolo unde poate ajunge un om care se perfecționează te păstrează în starea de modestie.”

Originalitatea rolurilor sale, concomitent cu unversalitatea lor, este semnalată de Valentin Silvestru : “Un interpret de o vigoare cu totul neobișnuită, un temperament exploziv și în același timp un artist gânditor, capabil să-și asume în modul cel mai personal indiferent care rol din repertoriul lumii. N-a copiat niciodată pe nimeni, toate personajele sale au fost profund originale și s-au adresat tuturor categoriilor de spectatori. Avea o energie clocotitoare și o forță de muncă ieșită din comun.”

L-am văzut pe Toma Caragiu în numeroase ipostaze, dar parcă nici una nu m-a impresionat atât de mult și nu m-a făcut să-mi fie atât de drag acest inconfundabil slujitor al scenei românești precum cea din admirabilul film Actorul și sălbaticii, realizat în anul 1975. L-a

întrupat acolo pe CARATASE - simbioză a celor doi inegalabili artiști Constantin Tănase și Toma Caragiu - și a creat un personaj pentru eternitate. Omagiind nu numai un interpret genial al teatrului de revistă, ci și un exemplar artist cetățean, Toma Caragiu poartă cu har și venerație colosalul hohot de râs pe care îl distribuia generos Tănase, trecând nonșalant de la veselie la tristețe sau de la zâmbet la lacrimă. Momentul limită spre care ne conduc firele acțiunii îl constituie confruntarea deschisă între artist și legionari. Caratase îi înfruntă cu mult curaj și demnitate. Soluția găsită de scriitorul Titus Popovici - scenaristul filmului - împotriva întunericii și a tenebrelor sale este RÂSUL.

Se știe că adevăratele valori sunt cele care străbat cenzura timpului. Monologul final al filmului “Actorul și sălbaticii” este mereu actual: E bine că ați râs de prostie, de ridicol, de minciună și de sălbăticie... și după ce nu voi mai fi, eu tot am să vă fac să râdeți !

În intimitate însă, Toma Caragiu a fost un mare liric. Tomiță - cum îi spuneau prietenii - a scris poeme, a căror notă dominantă era tandrețea. Aspirația sa fundamentală era comunicarea cu semenii.

Ion Cocora apreciază că aceste versuri, apărute postum în volumul “Poeme și alte confesiuni”, „se susțin pe o combustie lăuntrică incontestabilă” și evidențiază un instinct poetic. Toma Caragiu era obsedat de ideea morții și simțea, ca într-o prevestire sumbră, cum „inevitabila doamnă” îi dădea târcoale: Din adâncimi / așteptarea ochilor / înșurubată în amintire / înfioară morții de sub ziduri arse”.

În timpul cutremurului din 4 martie 1977, tone de beton au zdrobit absurd capul său minunat, care ar mai fi zămislit mii de gânduri înalte și au mutilat acel chip care ar mai fi purtat, cu farmec, sute de măști ale lumii. Moartea

prematură a acestui uriaș al scenei românești, dispariția omului atât de bogat sufletește este inacceptabilă pentru admiratorii săi care-l puteau urmări pe scenă, pe micul ecran, ori se bucurau de prezența sa prin intermediul undelor hertziene. Poate de aceea, Ecaterina Oproiu îl considera doar plecat într-un foarte lung turneu, în ținuturi necunoscute pe lungul drum al zilei către veșnicie!

Scriitorul Romulus Rusan deapănă amintiri despre înmormântarea regretatului Toma Caragiu: În după amiaza zilei de 11 martie 1977, mii de oameni l-au condus pe cel mai iubit dintre

actori spre locul de veșnică odihnă. Mormântul lui, străjuit de o troiță sculptată, e aflat în imediata apropiere a cavoului marelui său înaintaș, Constantin Tănase al cărui somn de veci este vegheat de un cărăbuș din piatră.

De dincolo de moarte, rezonază veșnic versurile unui poem, poate ultimul pe care l-a scris melancolicul actor: "A ruginit dragostea noastră / Lacrimi cad din ochi închiși / și se sting cuminiți în palmă / iar noi / răstigniți pe cuvinte de dragoste, murim cu un singur ochi închis de soartă!"

Dintre cărțile aflate la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” - Baia Mare, care m-au ajutat să reconstitui un fragment din ființa marelui actor, le-aș aminti pe următoarele:

1. Barbu, Nicolae. *Momente din istoria teatrului românesc*. – București : Editura Eminescu, 1977.
2. Boeriu, Doina. *Secolul cinematografului : mică enciclopedie a cinematografiei universale* / Doina Boeriu ; Rodica Pop-Vulcănescu ; Cristina Corciovescu ; Bujor T. Rîpeanu ; Ioana Creangă. – București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
3. Caragiu, Toma. *Poeme și alte confesiuni*. – Cluj-Napoca : Dacia, 1979.
4. Carandino, Nicolae. *Autori, piese și spectacole*. – București : Cartea Românească, 1973.
5. Caranfil, Tudor. *Dicționar universal de filme*. – București ; Chișinău : Litera, 2002.
6. * * * *Carte despre Toma Caragiu*. – București : Meridiane, 1985.
7. Căliman, Călin. *Istoria filmului românesc (1897- 2000)*. – București : Fundația Culturală Română, 2000.
8. Corciovescu, Cristina. *Cinema... un secol și ceva* / Cristina Corciovescu ; Bujor T. Rîpeanu. – București : Cartea Veche, 2002.
9. Corciovescu, Cristina. *1234 Cineaști români : ghid bio-filmografic*. – București : Editura Științifică, 1996.
10. Massoff, Ioan. *Constantin Tănase* / Ioan Massoff ; Radu Tănase. – București : Meridiane, 1964.
11. Massoff, Ioan. *Constantin Tănase Teatrul românesc : privire istorică*. - vol. III : *Teatrul românesc în perioada 1940-1950*. – București : Minerva, 1981.
12. Mihalache- Buzău, George. *Tinerețea lui Toma Caragiu*. – București : Editura Vizual, 1981.
13. 4 Martie 1977 - *Secunde tragice, zile eroice : Din cronica unui cutremur* – Iași : Editura Junimea, 1977.
14. * * * *Prezența teatrului : Studii critice*. – București : Meridiane, 1968.
15. Sava, Valerian. *Istoria critică a filmului românesc contemporan cu o perspectivă de la începuturi*. - vol. I : *Obsedantul deceniu*. – București : Meridiane, 1999.
16. Săraru, Dinu. *Al treilea gong*. – București : Editura Eminescu, 1973.
17. Silvestru, Valentin. *Personajul în teatru*. – București : Meridiane, 1966.
18. Silvestru, Valentin. *Spectacole în cerneală : Studii teatrale*. – București : Meridiane, 1968.

